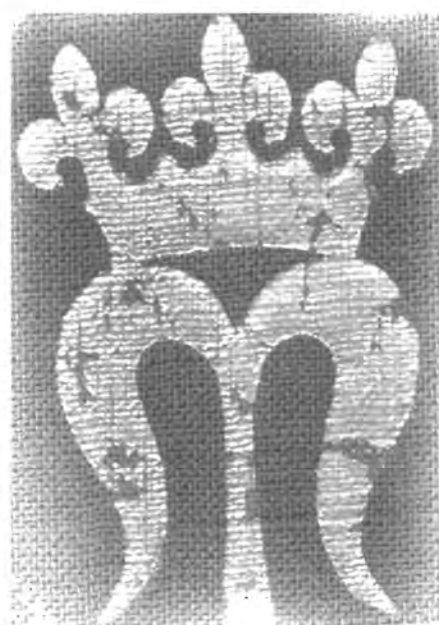
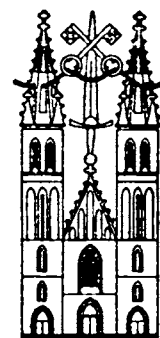

VYŠEHRAĐ

MINIATURNÍ ASKETIKA

MINIATURNÍ ASKETIKA

Druhý díl knihy „Ve šlépějích Neposkvrněné”

Sestavil

P. KONRÁD M. KUBEŠ T. J.

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRADEK

1948

PANNĚ

NEPOSKVRNĚNÉ

věnováno

IMPRIMI POTES

Pragae, die 7. Decembris 1944

Theophilus Spáčil, Praep. Prov. Boh. S. J.

N. 2283

Ex Consistorio Episcopali Brunensi

die 11. Januarii 1945

NIHIL OBSTAT

Dr Carolus Skoupý, censor ex officio

IMPRIMATUR

Dr Josephus Kratochvíl,

vicarius capitularis

DEN VE SPOJENÍ S NEJSVĚTĚJŠÍM SRDCEM JEŽÍŠOVÝM A MARIINÝM.*)

*Já jsem Alfa a Omega, začátek a konec.
(Zjev., první a poslední kapitola.)*

Jakmile se vyhoupne slunko z červánků, padnou jeho první paprsky chrámovými okny na svatou hostii, kterou tu chvíli pozdvihuje kněz k nebesům, v našich svatyních stejně jako v nepatrné kabině na parníku, kde u improvisovaného oltáře přináší přesvatou oběť snad misionář, plavící se přes oceán do neznámé misie. *Nejsvětější obětí posvěcuje církev začátek dne*, malou obětí začni den i ty a hled', je-li ti možno, aby tvá první cesta byla do chrámu k účasti na svatých tajemstvích. Tak začneš den ve jménu Páně, odneseš si požehnání svým pracím, a k denním povinnostem přistoupíš s Ježíšem v srdci.

Když se z kostela vracíš domů,¹⁾ představ si nejbl. Pannu, která spěchala k Alžbětě se Spasitelem pod srdcem. Jako její tužby, myšlenky, slova i skutky byly tím světlejší, čím více si byla vědoma, koho v panském lůně chová, tak pamatuj při všech pracích i ty: „Mám v srdci Ježíše, nesmím učinit nic, co by ho urazilo. Žádná hříšná myšlenka nesmí poskvřnit srdce, které dnes Syn Boží navštívil, ani slovo méně důstojné nesmí přejít přes rty posvěcené ráno dotekem přesvatého Těla Kristova.“ Po ranním sv. přijímání můžeš trávit celý den v čisté duchovní radosti s Ježíšem a Marií, o jejichž přátelství tě žádná zloba světa nepřipraví. Bůh jest ve světě jako vládce ve

---

*) Do knihy „Ve šlépějích Neposkvřněné“ jsme v 1. vydání vsunuli asketické úvahy - řadu drobných pokynů pro duchovní život; jimi byla kniha poseta jako trávník květy. Závažné důvody nás přiměly, že jsme ve 2. vydání tyto „květy“ ze zeleného trávníku pobožností vyňali a uvlili v kytici, kterou jednak ve velkém vydání knihy k ní připojujeme, opatřivše tuto druhou část samostatným stránkováním, jednak ji vydáváme zvlášť jako miniaturní asketiku.

¹⁾ Pochválen buď Ježíš Kristus! - Na věky. *† Buď pochválen Ježíš a Maria! - Dnes i vždycky.*†

svém království, v církvi jako otec v rodině, v duši jako snoubenec v komnatě. (*Hugo a S. Victore.*)

Každou práci, pokud možno, *začni sv. křížem a posvět ji dobrým úmyslem*, obětuj ji Pánu rukama sv. Panny. Vzpomeň na nazaretský domek a konej své práce ve spojení se svatými osobami, buď v dílně se sv. Josefem, kde mu Ježíšek pomáhal, nebo ve světničce se sv. Pannou. Věz, že dokonalost nezáleží v tom, abys vykonal veliké věci, nýbrž abys své *denní povinnosti* konal *svědomitě* a z lásky k Pánu.

Varuj se *falešné* dokonalosti těch, kteří *zanedbávají stavovské povinnosti* pod záminkou, že jim zbude více času k modlitbě nebo apoštolskému působení. Takoví nábožní lenoši se Bohu protíví. Matka se má podle vůle Boží věnovat především výchově dítek, ošetřovatelka nemocnému, student studiu. Jest dokonalejší zaměst podle vůle Boží světnici, než proti jeho vůli obrátit třeba celý svět. Zakladatelka kvietismu Guyonová byla na nepravou dráhu uvedena neprozíravým zpovědníkem: místo co by se starala o výchovu svých nezvedených dětí, utvrzoval ji v přesvědčení, že jest povolána, aby učila lidstvo „vyšší“ modlitbě.

U stolu si vzpomeň, jak byl tvůj Spasitel v žízni napájen octem, a nebudeš hovět smyslnosti. Děkuj vždy nebeskému Hospodáři za to, co ti uštědřil, a uvažuj, kolik jest chudých, hodnějších tebe, nemajících ani tolik, co ty. Počínej si tak, abys hned po stole mohl pokleknout k modlitbě. (Jeronym.)

Ve věcech tobě svěřených hled' mít vždy *pořádek*, ať neplatí o tobě, co říkali staří o sousedním státě: „Neпоřádkem Polsko stojí.“ Jaký pořádek na stolku (nebo ve světnici), takový i v duši.

Zotavení a zábavu se snaž taktéž posvětit dobrým úmyslem. Rozpomeň se na sv. Rodinu, jak večer po práci trávil chvíli oddechu na střeše domku ve volném rozhovoru. Zábava jest koření, nikoli denní chléb; je ti dána k občerstvení, ne, abys jí hověl do zemdlení; budiž přiměřena věku i stavu. Sv. Filip Nerský říkával svým svěřencům: „Buďte veselí, ale ne rozpustilí.“ Není větší ubohost nad falešnou ve-

selost. (Bernard.) Ale také nehleď do světa jako strašidlo. Na tváři ať je ti vidět, že jsi ve službě Boží šťasten a spokojen. Nebuď jako lidé, kteří se o svou mrzutou náladu neradi dají připravit. Kristus Pán chce vidět kolem sebe šťastné tváře.

Ve styku s *domácími* nenásleduj těch, kteří jsou k cizím vtělená laskavost, a pro své nemají vlídného slova. Nebudiž ve tvém chování ani stopy po neochotě, nesnášenlivosti, tvrdosti. Vyhov podle možnosti každému, nepoddávej se náladovosti, nebudiž nesnesitelný svou povahou, nebudiž zamlklý, ale neměj také pořád hlavní slovo. Vzorem ti buď zase život v nazaretském domku. Když sv. Terezie za celý den neprokázala některé spolusestře žádnou službu lásky, posvítila jí alespoň večer na cestu do cely. Kdo se o své domácí nestará, víru zapírá a jest horší než pohan.

(1 Tim 5)

Jeden neste břemena druhého. (Gal 6) Nezřízená sebeláska, pramen sobectví a všech hříchů, jest hrotem sjednocenosti a pokoje jak v rodině, tak v každé společnosti. Odstraň sebelásku, a pomine peklo. (Bern.) Chceš vědět, co třeba dělat, aby bylo více spokojenosti v tvém domě? Méně požadovat a více dávat, méně vymáhat a více se obětovat. Snášej bratra svého ve věcech malých, jako Bůh snáší tebe ve velkých; omlouvej, a budeš omluven (Tomáš Kemp.) Apoštol národů napomíná: „Dítky, poslouvejte rodičů svých,“ ale hned dodává: „Otcové (t. j. rodiče), nepopouzejte k hněvu dítek svých“ na př. nespravedlivým jednáním neb tvrdým zacházením. (Ef 6) Tato slova platí i tobě, jsi-li představeným! Podřízeným pak domlouvá jeho kolega v apoštolátě: „Jednejte jako svobodní, ne však jako lidé, kteří svobodu mají za zástěru zloby.“ (1 Pt 2) Dojde-li přece k roztrpčení, není nejhorší, že se to stalo, ale to jest zlé, že v tom trvají. (Efrém.) Slunce nezapadej nad hněvem vaším. (Ef 4)

„Co nechceš, aby tobě jiní činili, nečiň ty jim,“ říkali staří. Učitel lásky poopravil toto rčení: „Co chcete, aby vám činili lidé, čiňte vy jim.“ (Mt 7) Pán zrušil starou zásadu „oko za oko...“, jenže učedník Kris-

tův by někdy pro jediné slovo člověka zabil. (Bonaventura.)

K jinověrcům se chovej podle zásady sv. Augustina: „*Lásku jim dáváme, ale za pravdu jim dát nemůžeme.*“ Protože sv. víra ti má být nade vše drahá, nevydávej ji v nebezpečí příliš důvěrným stykem s těmi, kteří jsou mimo církev. Čemu se dnes říká „tolerance“, jest jednak náboženská lhostejnost, jednak zjev v dějinách obvyklý: žádají „snášelivost“ pro sebe od katolíků, kde jsou sami v menšině, a pronásledují zuřivě věrné Kristovy, kde se domohou moci.

Děkuj denně za milost *povolání k pravé víře*. Buď hrdý a nestyď se, žeš přišel k poznání *pravdy*. Snaž se dokonale poznat krásu a vznešenost sv. víry (čtením, exerciciemi...). Těžko si vážit toho, co neznáš. Kam nedosáhne anděl rozumem, tam dosáhne prostý člověk vírou. (Tomáš z Villanovy.) Víra jest základ ospravedlnění a první podmínka spásy, bez víry se nelze Bohu líbit (Žd 11) ani k němu dojít. Proto ďábel na ni tak útočí a hledí nás připravit o perlu, za niž si můžeme koupit nebe.

Hrdost v oku, neohroženost v slovu, statečnost v jednání, to ti zjedná úctu i u nepřátel, zatím co zbabělým zatajováním neb zapíráním víry jsi Bohu ohavný a světu na posměch.¹⁾

Jsi-li *zdráv*, děkuj za to Pánu jako za veliký dar. Ve zdraví můžeš daleko snadněji pracovat jak pro Boha a bližního, tak o spáse své duše. Sešle-li na tebe Pán nemoc, nezbyvá než přijmout ji s odevzdaností do vůle Boží. Poučení viz na konci srpna.

Snaž se neustále kráčet *v přítomnosti Boží*, t. j. udržovati se celý den ve spojení s Bohem. K tomu dopomáhá, když občas (i mezi prací) vysíláme k nebi t. zv. *střelné modlitby*, krátké povzdechy, které znemožní úplné zapomenutí na Boha. V této knížce najdeš jich celou řadu: verše z Písma sv., krátké povzdechy od-

---

¹⁾ O styku s bližním platí slovo apoštolovo: „Pokud možno, snažte se mít se všemi pokoj“ (Ř 12), ne však shnilý pokoj, vykoupený zapřením svých zásad. Kromě toho se snaž jednat s každým *nenuceně a prostě*. Mnohdy si myslíme, že někomu svým jednáním imponujeme, a zatím jsme mu protivní. (Tom. Kemp.)

pustky obdařené, výroky sv. Otců. Můžeš si zvolit po případě i verš z některého zpěvu, obsahující mnohdy hlubokou myšlenku, vyjádřenou elegantní formou. Byl jsi ráno u stolu Páně? Opakuj často některý eucharistický povzdech, a tak se udržíš až do večera ve spojení s tím, jenž ráno do tvého srdce zavítal. Živé vědomí přítomnosti Boží chrání před hříchem. Lidé se neostýchají hřešit, ostýchají se však míti svědka hříchu (Ambrož) a zapomínají, že oko Nejvyššího na nich neustále spočívá. Anebo chceš snad vypěstit v srdci vroucí lásku k sv. Panně - co ti k tomu napomáhá lépe než neustálá vzpomínka na ni? Cvičíš se v některé ctnosti, na př. trpělivosti? Střelná modlitba k trpícímu Spasiteli nedá ti nikdy zapomenout na tvé ranní předsevzetí.

O jednom starém králi vypravuje báje, že vše proměnil ve zlato, čehokoli se dotkl. *Dobrý úmysl*, s nímž k práci přistupuješ, má tajemnou moc, že i nejvšednější práci promění ve zlato zásluh. Jediné slovo dostačí: „Ježíši, z lásky k tobě, s tebou, pro tebe.“ * „Vše pro tebe, nejsv. Srdce Ježíšovo.“ Bůh zpytuje kořeny, nikoli květ (Aug.), hledí na dobrou vůli, ne na výsledek tvé námahy.

„Važ si času, chop se práce, zahálky se střež co zrádce.“ Lenost se protiví Nejvyššímu, který jest sám činný bez ustání. Písmo sv. nemá pro líného leč jen slova opovržení. „Praví lenoch: Venku na silnici číhá lev, zadával by mne.“ (Př 22) „Chce a nechce lenoch.“ (Př 13) „Bylo mu zima, nechtělo se mu orat.“ (Př 20) „Čím ocet zubům, tím jest lenoch těm, kteří ho pro něco poslali.“ (Př 10) „Běž k mravenci, lenochu, a uč se od něho.“ (Př 6) Nadto jest zahálka matka hříchu. Nechať tě pokušitel najde vždycky při práci (Jeronym), nic nepořídí.

„Mladí... nevědí, co dělat s drahocenným časem a s trochou svého rozumu, proto sedí v pokoji a stavějí si vzdušné zámky. Tu vejde otec a poručí jim štípat dříví, aby se osvědčili užitečnějšími v kolně než v komnatě.“ (Podle sv. Basila.)

Bohatce v podobenství řkoucího: „Teď jez a pij, duše má“ oslovuje sv. Basil: „Cožpak jsi vepř, že takto

k své duši hovoříš a jí dáváš, co patří do stoky?“ Pracovat o spáse své nesmrtelné duše jest tvým životním úkolem, tím máš vyplnit dny svého pozemského putování, které ti Tvůrce vyměřil. Čas je statek *nejdražší*, protože jen v čase můžeš o své spáse pracovat - je statek *nejchoulostivější*, protože rychle plyne a mizí - je statek *nenahraditelný*, protože nedostaneš zpět ani vteřinu. Jak zacházejí lidé s tímto drahocenným statkem? Někteří často tráví čas tím, že nedělají nic - častěji tím, že konají zlé - nejčastěji tím, že konají něco jiného, než co konati mají. V čase stavíme budovu věčnosti, každá minuta nás k ní přivádí blíže, každou vteřinou rozmnožujeme své zásluhy nebo zvětšujeme svou odpovědnost. „Ten, jenž tě stvořil bez tvého přičinění, nespasí tě bez tvého přičinění.“ (Aug.) Kdo líně na vinici pracoval, se sklopenýma očima přijme odměnu (Afraates), a třeba že nemohou všechny stromy rodit stejné plody, přece nemá žádný ve štěpnici Páně zůstat neplodný. (Fulgentius). Je-li ti těžká práce, nechať ti dodává chuti myšlenka na odměnu. (Jan Chrys., Řeh. Vel.) *Miluj přírodu!* V knize přírody mluví k tobě ten, jehož moudrost ji všemohoucí rukou napsala, tak jako jeho dobrota napsala druhou knihu, Písmo sv. Sv. Benedikt si přál, aby jeho duchovní synové stavěli své kláštery v pěkných krajinách, aby se duch snáze povznášel k původci a Tvůrci té krásy. Jdeš-li životem s otevřenýma očima, každý kvítek ti mluví o Boží lásce, jako sv. Františku Seraf. a jiným světcům. Žel, že málokdo dovede číst v této krásné a hluboké knize, kterou věčná Moudrost a Láska vložila člověku do rukou. Přemnozí v ní celý život studují či spíše slabikují a při tom autora buďto zúmyslně ignorují, nebo ho ve své omezenosti nevidí a neslyší...¹⁾ „Zeptej se živočichů, a poučí tě, neb ptactva nebeského, a oznámí ti, anebo promluv se zemí a naučí tě, ano i ryby mořské mluvití budou tobě: Kdož neví, že

¹⁾ U tělesného člověka jediným měřítkem všeho vědění jest povrchní běžné vidění (Aug.); co nevidí, co nehmatá, do čeho neřízne, oč neklopýtne, co ho nebouchne, to pro něho neexistuje. Dítě se při všem ptá: „Dá se to jíst?“ A dospělí...?

ruka Hospodinova to učinila?“ (Job 12) Všemohoucí ruka tvá stvořila anděly na nebi a broučka v trávě; nejsi větší v andělech, nejsi menší v broučku... (Aug.)

Studium patří k nejušlechtilejším zaměstnáním. Pamatuj však slov sv. Aug.: „Miluj vědu, více však ctnost.“ Kdo hluboce studuje, toho věda k Bohu přivádí, kdo k ní jen přičichne, toho od něho odvádí. (Baco Verulamský.) Protestant Dennert zjistil, že ze 300 největších učenců světa bylo jen 8% bez víry, většinou protestanté, a z těch ještě někteří na smrtelném loži své přesvědčení změnili. Chceš slyšet některá jména badatelů věřících, proslulých po celém světě? Newton, jenž podal lidstvu klíč k vypočítání drah hvězd. Astronomové Koperník, Keppler, Galilei, Herrschel, Heiss, Leverrier, Secchi. Linné, zakladatel moderní botaniky, zoolog a anatom Cuvier, geolog Barrande, „král matematiků“ Cauchy spolu s Eulerem a Gaussem. Zakladatelé nauky o elektřině Galvani a Volta s Ampèrem a Edisonem, fyziolog Bernard, chemik Dumas, anthropolog Ranke, biolog Pasteur; největší lékař XIX. stol. Recamier, český učenec Purkyně a Zenger, kromě nich Réaumur, Roentgen, Liebig, Marconi atd. Tato řada jmen by se dala rozšířit mnohonásobně, ale nechci uvádět jména méně známá. Neuvádím „hvězdy druhé velikosti“, kterých jest na sta. Neuvádím muže, kteří jako Littré, Montaigne a jiní našli Boha teprve na smrtelném loži a napomínali syny, aby se neřídili podle toho, co mluvili a psali za živa, nýbrž ve chvíli, kdy pohled do věčnosti jim sňal roušku s očí. Neuvádím muže jako Napoleon, kteří v Boha sice věřili, ale byli vlašní křesťané. Mohl bych však uvést nesčetné hluboce věřící muže i z jiných oborů lidského snažení, veliké státníky a politiky, jako byl Daniel O'Connell, Windthorst, Mallinckrodt, kteří pracovali nikoli hlučnými řečmi, nýbrž něco dokázali za situace na pohled zoufalé. Ecuadorský prezident Garcia Moreno, který upadlou republiku povznesl na vrchol blahobytu a vzdělanosti. Tak zvaní „ružencoví generálové“ Tilly, Eugen Savojský a Radecký, kteří se

lišili od svých moderních kolegů, že vždy vítězili v boji, vedeném pro právo a spravedlnost.

Velcí učenci byli věřící a skromní. Kdybys žil sto let, nezbádáš dokonale přirozenost jediné mušky, pravil před dávnými lety jeden prostý řeholník (Bernardin Sienský), a moderní věda mu dává za pravdu. Tvůrce však právem od nás žádá vděčnost za to, že nám dal tu krásnou knihu přírody číst, a velcí badatelé mu nejednou za to upřímně děkovali na konci svých epochálních spisů, jako na př. Keppler a j.

Před studiem neopomeň poprosit Ducha sv. za osvětlení a Stolicí moudrosti za pomoc.

Den ve spojení s nejsv. Srdci ti takto šťastně uplyne. Jak po krásném dnu milé červánky zlatí oblohu, tak i tvůj *večer* po hodinách svatě strávených bude vypadat nejinak než krásný západ slunka. Ve spojení s Ježíšem a Marií vykonej i svou večerní pobožnost. Po modlitbě si nepřipouštěj rozptylujících myšlenek, ani nedělej zbytečných řečí; myslí na zítřejší sv. přijímání a se svatými jmény na rtech zavři oči. O svlékání platí totéž, co o oblékání; cudně, před tváří anděla strážného a nejčistší Panny.

Jak máš trávit rok ve spojení se Srdcem Spasitelovým a jeho nejsv. Matkou, o tom najdeš poučení dole. Jen jedno bych podotkl: Kromě svátků, jež slavíme s celou církví, má každý z nás *svátky své*. K nim patří na př. svátky tvých sv. patronů (křestního, biřmovacího) nebo světců, jež jsi si sám za zvláštní ochránce zvolil, kromě toho výroční dny přijetí sv. křtu, sv. biřmování, tvých sv. slibů, přijetí do Mariánské družiny, pro manžely výroční den zasnoubení a sňatku, snad i památka tvého obrácení atd.

Jak bys měl slavit tyto *své* svaté dny? Jako by byly zasvěcenými svátky - pokud je ti ovšem možno a nestaneš-li se tím nápadným svému okolí. Předvečer hled' trávit s myslí sebranou, trvej déle na modlitbách, věnuj chvíli duchovní četbě, přines nějakou menší oběť, vyber si vhodnou látku k rannímu rozjímání, neopomeň přijmout sv. svátosti a věnuj volný čas pobožnostem.

POJĎTE, KLANĚJME SE JEMU!

Nádobo vznešená pobožnosti, oroduj za nás!

Touto úvahou jsme začali v 1. vydání modlicí knihu „Ve šlépějích Neposkvrněné“. K čemu se vydávají modlicí knihy? Jaký úkol má i naše mariánská modlitební knížka?

Chce ti být *nápomocna*, abys chválil Tvůrce podle příkladu té, kterou zveme vznešenou nádobou pobožnosti; chce tě uvést do ne právě snadného umění modlitby, a jestliže si knížku zamiluješ, chce ti být věrným druhem a provázet tě do zpovědnice, k svatostánku, k trůnu Májové Královny - tak dlouho, jak dlouho budeš chtít nebo jak dlouho jí budeš potřebovat.

„Pane, nauč nás, jak se máme modlit,“ prosili učedníci nebeského Mistra. I tato knížka se pokouší naučit tě tomuto andělskému zaměstnání.

Co jest modlitba? Rozmluva s nebeským Otcem, audience u Krále králů, pozdvížení duše z prachu země k rajským výšinám... Člověk, stejně jako anděl, je stvořen, aby Bohu sloužil, jemu se klaněl a jeho *chválil*.. Boha, svrchovaného Pána a neomezeného vládce všehomíra, Boha, jenž jest pramen a původce, jakož i poslední cíl všeho tvorstva, od zrnka písku a od broučka v trávě až k Neposkvrněné Panně - ba ani lidská přirozenost Syna Božího není vyňata z tohoto všeobecného zákona.

Člověk jest *od* Boha a *pro* Boha; z něho vyšel, v něm má na věky spočinout. Aby svého cíle došel, musí se k němu *ubírat*. Jak? a) Tím, že Bohu „slouží“, t. j. jeho nejsv. vůli vždy věrně plní. Aby ses stal světcem, netřeba nic víc. b) Tím, že se Bohu „*klaní*“ a jej *chválí*“. Nepojímej tato slova pochybeně, jako by si Tvůrce na tom zakládal nebo z toho co měl, když ho tvor chválí. „Veliký jsi, ó Pane, veliká jest moc Tvá a moudrosti tvé není počtu (Ž 144)... a přece chváliti chce tebe člověk... protože jsi nás stvořil

pro sebe, a neklidné jest srdce naše, dokavad nespočine v tobě.“ (Augustin.) V Římě přicházel klient každého rána pozdravit patrona, ne že by patron z toho co měl, nýbrž aby sám projevil své smýšlení: vědomí vděčnosti, závislosti a oddanosti. My pak z týchž a podobných důvodů spínáme ruce k svému Tvůrci, k trůnu Nejvyššího.

Modlitba je tedy částí bohopocty. Bůh služby lidí nepotřebuje a není na ni odkázán, ale člověk se neobejde bez služby Boží. Rolník, jenž nevzdělává půdu, sobě škodí, nikoli jí. (Petr Chrysolog.) Bohopocta se však projevuje především obětí a modlitbou.

Modlitba je rozmluva s Bohem. Ať pěje tvor hymny k jeho chvále jako andělé v nebi, ať mu děkuje za přijatá dobrodiní, ať ho prosí jako my, ubozí vyhnanci, vždy jest modlitba rozmluvou tvora s Tvůrcem. Z toho pochopíš, že modlitba jest pro tvora *ctí*, velkou ctí a velkou výsadou, třebaže porušené přirozenosti hříšných synů Adamových se zdá být pokáním. Odlož obvyklý, neúplný a tedy pochybený názor, jenž vidí v modlitbě jen prostředek k vyprošování darů ať časných ať věčných. To jest jen část toho, co modlitba zjednává. Slyš jen, jaké *ovoce* modlitba přináší:

1. Modlitba *zušlechťuje*. „Pověz mi, s kým obcuješ, a já ti povím, jaký jsi.“ Platí-li tato zásada o styku s lidmi smrtelnými, platí daleko větší měrou o důvěrném styku s Bohem nejsvětějším. Kromě přijímání sv. svátostí není světějšího zaměstnání nad modlitbu, krom sv. přijímání není užšího spojení s Nejvyšším nad ni. Modlitba jest pozdvižení mysli k Bohu, praví katechismus, a dodejme: nejen mysl, nýbrž celá duše, celá bytost jest pozvednuta k Bohu, pramenu všeho světla a svatosti, tak jako květinka se obrací k slunko, pramenu všeho tepla a života v přírodě. Kajícíníku a začátečníku v duchovním životě dodává modlitba odhodlanosti, aby přiložil ruku k dílu, pokročilému horlivost, aby vytrval.

2. Modlitba *udržuje v nás ducha synovství* - připomíná nám, že Bůh jest náš otec a my jeho děti. Jestliže dítě na otce nikdy nepromluví, z ciziny mu

ani řádku nenapíše, jest mu duchem cizí. Člověk, který si nikdy na Boha nevzpomene, odcizuje se pohnutí jemu i sv. víře, zapomíná na nebe, svůj to cíl, k němu se neubírá a jeho nedojde, t. j. nedojde věčné blaženosti, pro niž je stvořen.

3. Modlitba *udržuje svěžest víry* a duchovního života. Bez ní jest duše jako vyprahlý kraj bez vláhy a bez plodů. Učiň nejlepší předsevzetí - bez modlitby vyprchá vše, a konečný pád jest neodvratný. Proto chápeme slovo sv. Terezie: „Slib mi, že budeš denně čtvrt hodiny rozjímat, a já ti slibuji nebe.“ Opomíjíš-li modlitbu, zapomínáš pomalu na věčné pravdy sv. víry a stáváš se pohanem.

Modlitba, jak vidíš, jest člověku *užitečná*, ale nad to jest mu i nezbytná a jeho svatou *povinností*. Jsme jí povinni: 1. *Bohu*, jehož jsme zavázáni ctít; 2. své *duši*, kterou jsme povinni spasit. Jedině modlitbou si můžeme vyprosit všechny potřebné milosti pro tělo i pro duši. Jen první milost nám dává Pán docela zadarmo (povolání k pravé víře), ostatní však činí namnoze závislé na naší modlitbě.

a) Největší ze všech milostí, milost *vytrvání* až do konce, vymyká se docela naší moci i našim zásluhám, jen pokornou prosbou si ji můžeme a máme zjednat.

b) Nesčetné překážky, které se stavějí v cestu naší spáse, můžeme překonat jediné modlitbou. „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“ (Mat 14), napomínal Pán apoštoly; a ten, který mu věrnost nejvíce sliboval, podlehl první, protože se v rozhodné chvíli nemodlil. Čím těžší pokušení a čím slabší naše zdatnost, tím více jest naší jedinou silou modlitba. „Tento rod se nedá přemoci jinak, leč postem a modlitbou.“ (Mar 9)

c) Kristus Pán modlitbu *přikázal* a nás k ní povzbudil: „Proste, a bude vám dáno.“ (Lk 11)

d) *Nadpřirozený život* čerpá z modlitby veškeru svou *sílu*. Všichni světci byli mužové modlitby. Opomíjet docela modlitbu znamená nechat duši, t. j. nadpřirozený život, zahynout hlady. Duše pozbývá spojení s Bohem, jaký však osud stihne řečiště, které není spojeno s pramenem?

e) Náš život vezdejší má být *oslavou* Boha a zároveň *přípravou* na věčnou oslavu Boží v nebesích. Obé vykonáváme modlitbou.

Při obvyklém rozdělení v modlitbu chvály, prosby a díky můžeme zůstat. Proč Boha *prosit*? Ne proto, abychom ho poučovali o svých potřebách - on je zná lépe než my - nýbrž abychom připomínali *sobě*, že Bůh jest pramen všeho dobra a požehnání, všech darů a milostí tělesných i duševních, časných i věčných. Dítě v řádné rodině bývá vedeno k tomu, aby za vše poprosilo. Proč? Aby si bylo vědomo, že jest na rodičích docela závislé, že vše dostává od nich, a aby se podle toho chovalo. Právě tak tvor; tím, že Tvůrce za všechno prosí, *vyjadřuje* svou naprostou *závislost* na něm ve všem a všude. „Oči všech doufají v tebe, Hospodine, a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný: otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ (Ž 144) Prosebnou modlitbou tudíž také Boha ctíme a oslavujeme; prokazujeme mu hold jakožto pramenu a dárce všeho dobra, a zároveň si uvědomujeme, že Pán nám dává všechno z pouhé lásky svobodně, nejsa k tomu nikterak vázán.

Nejinak nutno soudit o modlitbě *děkovné*. Když Pánu děkujeme, osvědčujeme tím: „Co zmůže sama ze sebe slabost lidská? Co mám, co bych nebyl obdržel od tebe? (1 Kor 4) Všecko jest svobodný dar tvé dobroty, a já jsem povinen vděčností i za nejnepatrnější z tvých milostí.“ Kuřátko pije a k nebi pohlíží.

„Proste, a bude vám dáno.“ Namítneš snad: „Já jsem prosil, a nedostal“ - na to ti odpovídá sv. Jakub: „Prosíte a nedostáváte, protože *špatně* prosíte.“ Učedníci se obrátili jednou k Pánu s prosbou: „Pane, nauč nás modliti se.“ Sv. víra nás poučuje, jaké *vlastnosti* musí modlitba mít, aby měla žádoucí výsledek.

1. *Uctivá*. Viz, s jakou úctou mluvil Božský Spasitel s nebeským Otcem! Jeho modlitba u hrobu Lazara a modlitba velekněžská na konci poslední večeře jsou nám vzorem. Prosil sice ne jako služebník, nýbrž jako Syn - my jsme také dítky nebeského Otce,

ale věz, že dítě jest povinno otci větší uctivostí než člověk cizí. Jak se modlila *Neposkvrněná Panna!* Její chvalozpěv! (Lk 1) Ví, že Bůh se stal jejím Synem, ale je si též vědoma, že při modlitbě jest a zůstává služebnicí Páně. Proto tím uctivěji k Nejvyššímu mluví, čím jest mu blíž a čím lépe než my chápeme vznešenost Tvůrce a ubohost tvora. Jak se modlí *církev!* Jak hlubokou uctivostí jsou proniknuty její modlitby v liturgii! V té věci se stala následovnicí starozákonních proroků. Čti na př. Izaiáše a všimni si, jakou úctou jsou proniknuty jeho řeči, kdykoli mluví o „Svatém Izraeolově“ od chvíle, co ve vidění pozoroval serafíny zastírat si tvář před Hospodinem zástupů. Modlíš-li se snad chodě, stojе nebo sedě, nechť jest na tobě vidět, že se obíráš Bohem.

a) *Prostá*. Modlitby, které najdeš v této knížce, pocházejí jednak od sv. Otců, od světců, kteří jimi k Pánu mluvili před dávnými staletími (Ambrož, Augustin, Efrém) a kteří teď oslavují Hospodina spolu s anděly, jednak od církve, namnoze z různých liturgií. Moderním modlitebním knížkám schází ná někdy tato vlastnost; obsahují často modlitby složené od lidí, kteří nejsou nebo nebyli světci a nevyznali se tudíž v umění rozmlouvat s Bohem; vše bývá jaksi strojené, bombastické nebo kamarádké. Jak prostince nás učil božský Spasitel mluvit s Otcem a jej prosit! „Chléb náš vezdejší, dej nám dnes...“ Převrácená zbožnost by pokládala za nedůstojné poprosit Pána za skývu chleba. Nenapodobuj lidi, kteří se chtějí zalíbit Pánu Bohu tím, že se nepomodlí pořádný Otčenáš, nýbrž vyhledávají nebo sami si skládají všelijaké prapodivné modlitbičky.

b) *Pokorná*. Příkladem ti budiž publikán v podobnosti. Není vzácností setkat se se vzdorem, když Pán okamžitě naše prosby nevyslyší. Ale sud sám: Smí dítě vzdorovat a tvářit se uraženým, odeprou-li mu rodiče jeho prosbu? Tím by ukázalo, že zapomnělo, kdo jsou rodiče a čím jest ono.

c) *Spojená s odevzdaností do vůle Boží*. Vzorem jest nám modlitba božského Spasitele v zahradě Getsemanské: „Ne má, nýbrž tvá vůle se staň.“ To jest

snad nejtěžší slovo, které nám Pán klade na rty při modlitbě v trudné době. Kratičký povzdech trpícího Joba: „Buď jméno Páně pochváleno“ má podle sv. Otců větší cenu než celé *Te Deum* v dobách radosti. Pamatuj: Vševědoucí vidí dál než my a dovede lépe posoudit, co jest nám ke spáse. Člověk se obyčejně sám nejvíce vytrestá, když svou tvrdošíjností si to neb ono od Pána vynutí.

d) Proniknutá *důvěrou*. Tak vyžaduje synovský náš poměr k Bohu. Ať otec vyhoví prosbě dítěte či nevyhoví, dítěto zůstane klidné a přijde po druhé a po třetí se stejnou nezlomnou důvěrou. „Nebudete-li jako maličci...“ Modlitba se neopírá o zásluhy naše, nýbrž dovolává se Božího milosrdenství a dobroty, a to jest důvod i opora veškeré naší naděje.

e) *Zbožná*, s myslí sebranou; modli se duchem, ne pouze ústy. Těkává fantasie jest nejrušivější činitel; mimovolně se zatoulá, a ty s hrůzou pozoruješ, že jsi zas podlehl roztržitosti. Nedobrovolná roztržitost není hříšná, dobrovolná činí modlitbu bezcennou. „Ty sám se neslyšíš a chceš, aby Bůh tebe slyšel?“ (Tomáš z Villanovy.) Řekni si před modlitbou s velkým světcem: „Bernarde, nač jsi přišel?“ Pokud možno, hleď fantasií nějak upoutat; představ si živě, že klečíš se sv. Pannou v betlemské jeskyni, nebo že stojíš vedle ní na Golgotě, upírej zrak na nějaký obraz nebo na sv. kříž a pod. Přistihneš-li se při roztržitosti, zastav se na chvíli, seber myšlenky a pokračuj pomalu dál. Jest rozumnější vyplnit čtvrt hodinku třemi desátkami sebraně pomodlenými než celým bezmyšlenkovitým růžencem.

f) *Vytrvalá*, po příkladě proroků starozákonních, kteří neustálým voláním po Osvoboditeli zrovna útočili na zamčené nebe. „Proste, a bude vám dáno.“ (Mt 7)

g) Chceš-li být vyslyšen, musí tvá modlitba vycházet z *čistého srdce*. „Hříšníky Bůh neslyší.“

h) Konečně podle rozkazu samého Spasitele se máme modlit *ve jménu Kristově*. Tento pokyn dal Pán učedníkům nejednou, naposled v předvečer svého láskyplného utrpení.

Co znamená modlit se v jeho jménu?

1. Dovolávat se zásluh Kristových a o ně se opírat. Tak jedná církev, kdykoli končí své modlitby slovy: „Skrze Krista Pána našeho“ - anebo když v litaniích se modlí: „Pro narození své..., pro utrpení své..., pro smrt a pohřeb svůj... vysvobod' nás, Pane.“

2. Prosit Otce: „Vyslyš mé prosby tak, jako by ti je předkládal tvůj jednorozený Syn.“ Mohu se však osmělit vložit do rukou Spasitelových prosbu za věc hříšnou nebo malichernou a nicotnou, jeho nedůstojnou, a prosit, aby ji Otci předložil a doporučil? Prosbu, se kterou bych se nechtěl svěřiti bližnímu? „Když se modlíš, pros za věci veliké, t. j. za věci věčné, nikoli pomíjející, které jsou Boha nedůstojné.“ (Ambrož.) „Kdo se modlí, aby mu Bůh byl pomocníkem v jeho nicotnostech, neprosí, aby byl své nemoci zbaven, nýbrž aby jeho nemoc se dovršila... Rodiče vyhovějí nedospělým dětem, když prosí za hračky; dospělé však za podobnou prosbu kárají.“ (Řehoř Nyss.)

Nezapomínejme ještě na jednu věc: *účinky* modlitby jsou *skryté*. Jaký výsledek naše modlitby měly, zjeví nám Všemědouce, až přijde k soudu. Jen tolik víme: tak daleko sahá moc a síla modlitby, jak daleko sahá Boží milosrdenství a lidská bída. Tvá duše jest první pole její působnosti; pak tvoji drazí, kterým nemůžeš dát nic dražšího nad vzpomínku při modlitbě; duše Krista milující; duše od Boha vzdálené - ty nelze přivést k Pánu zpět učenými výklady, jen modlitba byla kouzelný klíč, kterým světci otvírali sobě srdce hříšníků a jim nebe. Nic se nemůže postavit modlitbě v cestu, celý svět není tak velký, aby ho neobjala; ano i tajemné kraje očištcové, kam nevskočila noha živoucího člověka a kam nesáhá moc žádného vládce, ba ani pravomoc církve, podléhají moci modlitby a neodolají jejímu vlivu. Jen jedno místo jest vyloučeno z blahodárného požehnání modlitby - místo, kde není odpuštění ani naděje.*

---

* Na str. 31. I. dílu vypadly ze sazby tyto odstavce: Zdravas, převznešená Královno míru, nejsvětější

Modlitba Páně

Modlitba, které nás naučil božský Mistr, jest a zůstane vždy pravzorem každé křesťanské modlitby. Pozůstává ze sedmi proseb, ale vlastně předkládáme Pánu jen dvojí záležitost: příchod království Božího (1.-3. prosba) a ochranu před hříchem (5.-7. prosba), mezi něž vsunuta menší záležitost: 4. prosba za vzdější chléb.

Svatý Tomáš Akvinský vykládá modlitbu Páně takto:

Matko Boží, pro nejsv. Srdce Ježíše, Syna tvého, Knížete pokoje, učiň, ať jeho hněv se usmíří a nad námi v míru nechať on vládne. Pomni, ó nejdobrotivější Panno Maria, že nebylo od věků slýcháno, aby kdo byl opuštěn, kdo tebe za přímluvu prosil. S takovou důvěrou přicházím k tobě, ó Matko Slova věčného, nepohrdej prosbami mými, nýbrž slyš je a vyslyš mne milostivě, ó přelaskavá, ó přesladká Panno Maria.*†

Navštiv, prosíme, Pane, příbytek tento, a daleko od něho zažehň úklady nepřitele zlého; andělé tvoji svatí nechť přebývají v něm, a požehnání tvé spočívej na nás vždycky. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.*† Rač nás, Pane, této noci chránit všeho hříchu. (*† večer!)

Ježíši, Maria, Josefe, vám poroučím srdce i duši svoji. Ježíši, Maria, Josefe, stůjte při mně v posledním boji. Ježíši, Maria, Josefe, kéž odejde duše má v pokoji s vámi.*†

Ježíši, tobě žiji, Ježíši, tobě umírám, Ježíši, tvůj jsem v životě i ve smrti.*†

Zaněť ohněm Duchu sv. naše ledví a srdce, Hospodine, abychom ti v cudnosti těla sloužili a čistým srdcem se tobě líbili. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

*†

Požehnání a sláva, moudrost a díkůčinění, čest a moc a síla Bohu našemu na věky věkův. Amen. (Zj 7, 12)

*†

Buď vůle tvá!*†

„Modlitba Páně jest ze všech nejdokonalejší; chceme-li se správně modlit, pak podle sv. Augustina nemůžeme přednést Bohu nic jiného kromě toho, co jest v ní obsaženo... Nejen že v ní prosíme za *všecko*, *po čem* dovoleně toužiti smíme, nýbrž i v tom *pořádku*, jak si máme přáti (t. j. prosby jsou seřazeny podle důležitosti, kterou mají pro naše blaho a spásu). Napřed si připomínáme *cíl*, pro který jsme stvořeni: Bůh a nebe („Otče náš, jenž jsi na nebesích“), čest a sláva Boží („posvěť se jméno tvé“, Bůh budiž veleben) a naše blaho („přiď království tvé“, království Boží, nebeské, mesiášské, které Spasitel přinesl: „Kéz jsme pojeti do tvého království“). Pak prosíme za *prostředky* nutné k *dosažení* tohoto věčného království; cesta k věčnému životu jest však plnění vůle Boží („Buď vůle tvá...“). Nato prosíme za vše, co potřebujeme na cestě k nebi jak pro *tělo* („chléb náš vezdejší...“) tak pro *duši* (v evangeliu sv. Matouše čteme: „chléb náš nadpřirozený dejž nám dnes“, čímž se rozumí Eucharistie, sv. svátosti i učení Kristovo, viz Jan 6). Abychom nebe dosáhli, jest konečně třeba *odstranit překážky*, které se nám stavějí v cestu, a to jest: a) hřích, který nás přímo vylučuje z království Božího („odpusť nám naše viny...“), b) pokušení, které nám brání plnit vůli Boží („a neuvodň nás...“), c) všecko zlo duše i těla („ale zbav nás..“).

Modlitba rozjímavá

Konat rozjímání není tak těžké, navykneš-li tomu v mladých letech. Měj jen na paměti, že rozjímání jest *modlitba*, t. j. rozmluva s Bohem. Tím se uvaruješ úskalí, na němž se mnohý pokus ztroskotal. Rozjímání není k tomu - jak je mnozí pojímají - abychom hledali nové myšlenky a poznatky a objevili neznámé světy; k tomu jest *studium* - nehledě k tomu, že za krátkou dobu několika minut ráno těžko nové světy objevovat.

Zkus napřed konat (podle návodu sv. Ignáce) *ústní modlitbu způsobem rozjímavým*. Vezmi si některou

modlitbu nebo píseň hlubšího obsahu. Probírej slovo za slovem, větu za větou, volně a klidně, a uvažuj, co každé slovo (nebo věta, verš...) znamená. Při tom rozmlouvej s Pánem nebo sv. Pannou: pros, děkuj, odprošuj, lituj, čiň předsevzetí, chval a oslavuj. Příkladem ti může být píseň „Zdrávas Maria, anděl Páně s nebe...“ jež jest pěkným rozvedením modlitby Ave Maria. Všimni si, jak 1. strofa *rozvádí* pozdrav „Zdrávas Maria“, jak se obrací k sv. Panně a ji *chválí*, jak 4. strofa rozvádí slova „*požehnaný* plod života tvého“ a *děkuje*, jak 8. strofa rozvádí prosbu „v *hodinu* smrti naší“ a *prosí* atd.

Tento způsob modlitby má mnohé *výhody*:

- a) uvádí nás do umění *rozjímavé* modlitby;
- b) zjednává nám *porozumění* modliteb a písní, jež mnohdy odříkáváme nebo zpíváme bezmyšlenkovitě, nemajíce ani zdání o jejich kráse a nerozumějíce jejich smyslu; hymny a zpěvy v této knížce uvedené a zvláště žalmy se hodí k tomuto způsobu modlitby;
- c) přináší *obměnu* do našich pobožností, takže nejsou tak jednotvárné;
- d) *chrání* před *roztržitostí*; o rozjímání platí: buď necháš roztržitosti nebo necháš rozjímání; když jest tvá mysl nucena při modlitbě sama pracovat a uvažovat, nemůže být řeči o nějakém bezduchem odříkávání.

Při tom není třeba probrat *celou* modlitbu nebo zpěv. Zdržím se u každého slova, jak dlouho v něm duše může co najít, jako včelka na květině, z níž ssaje med - někde déle, někde kratčeji, některé přejdu, u jiného se zastavím. Když doba modlitby pominula, učiním kříž, skončím třeba uprostřed, a mohu pokračovat jindy. Tento způsob se zvláště doporučuje těm, kdo denně přistupují k stolu Páně. Vyber si z přípravných modliteb některou, která se ti líbí, a modli se ji tímto způsobem - jest to pěkná příprava k sv. přijímání a přináší obměnu. Totéž platí o díkůčinění po sv. přijímání. Místo modlitby si můžeš vzít některý z veršů Písma sv. neb výroků sv. Otců, které jsou v části přípravné a děkovné uvedeny. Právě tak si můžeš počínat při sv. zpovědi.

Rozjímání samo sotva svedeš sám bez návodu. Po-

žádej za něj na př. ve sv. zpovědi. První věc jest mít rozjímavou knihu. Nejlepší k tomu jsou *evangelia* (sv. Lukáše a Matouše). Žádná jiná kniha se jim nevyrovná. Večer si vyhledej a přečti úryvek, o němž chceš rozjímat. Druhý den ráno hleď především soustředit myšlenky, vykonej přípravnou modlitbu (jest uvedena dole), a pak probírej předmět rozjímání podle těchto otázek:

1. Jaká pravda jest v tom obsažena?
2. Jaké naučení pro mne z toho vyplývá? (Nejdůležitější část rozjímání.)
3. Jak si chci počínat (podle té pravdy se řídit) v budoucnosti? Již dnes?

Na konec rozmluva s nebeským Otcem, Kristem Pánem nebo sv. Pannou: prosím, aby mi udělili (sv. Panna vyprosila) milost, za kterou žádám, děkuji za vše, co mi udělili nebo pro mne vykonali (na př. při rozjímání o utrpení Páně), chválím je pro jejich dokonalosti (Tvůrce pro jeho dobrotu, moudrost atd.), raduji se a blahopřeji (sv. Panně k jejímu vyvolení), lituji, že jsem Pána urážel a tak byl příčinou jeho bolesti, odprošuji atd.

Skončím krátkou modlitbou (Otče náš a pod.).

Jiný způsob rozjímání:

1. Které osoby tu vystupují? (Při narození Páně: panenská Matka, sv. Josef, božské dítě, pastýři, králové, Herodes, zákoníci...)
2. Jak smýšlejí? Co mluví? Co konají?
3. V čem je chci následovat? Čeho se musím na nich varovat?

Kdo denně rozjímá aspoň čtvrt hodiny, získá odp.* †

Přípravná modlitba

Uděl mi, milosrdný Bože, abych po tom, co tobě se líbí, celým srdcem toužil, rozumně to vyhledával, jasně poznával a dokonale ve skutek uváděl, ke cti a chvále sv. jména tvého. Rač řídit toto rozjímání moje, dej, abych poznal, co ode mne žádáš, a podporuj mne milostí svou, abych to skutečně i plnil, jak jest

třeba a jak je to ke spáse a užitku duše mé. Skrze Krista, Pána našeho. Amen. (*Podle sv. Tomáše Aq.*)

Pobožnosti

Tajemství sv. víry nejsou mrtvý kapitál ležící ladem, ani neživé věci, mezi kterými se bez zájmu pohybuje anebo jejichž kráse se pouze obdivujeme jako turista v museu, nýbrž jsou stromy plné pupenců a květů, vyvinujících se v plody, kterých mají věřící užívat k svému duchovnímu prospěchu. Nic nesprávnějšího než zobecnělý názor, že dogmata jsou zkameněliny, ztuhlé, ztrnulé, bezživotné. Jsou-li snad v našich rukou beze všeho života, je to vina naše, nikoli jejich. Požehnání, které přinesly ignaciánské exercicie, jsou dokladem, co životní a obrodné síly chovají v sobě dogmata katolické církve... to proto, že jsou zjevené slovo věčné Pravdy a že tudíž pocházejí ze zdroje všeho světla a života. Jen když s nimi dovedeme zacházet!

Jsou snad jesličky jen k tomu, aby nám byly námětem k milému dětskému svátku, při jehož oslavě i starší poněkud omládnou? Anebo, jsme-li věřící, abychom se obdivovali nekonečnému snížení vtěleného Syna Božího, jeho lásce k ubohým atd.? Smýšleli bychom příliš nízce o Bohu! Nazaret, Betlem, jesličky... Rok co rok oslavuje církev památku těchto velkých tajemství sv. víry, abychom z nich *čerpali* co nejvíce užitku pro duši, především tím, že následujeme toho, který z lásky k nám se stal maličkým, chudičkým, poníženým...

Pobožnost je tedy uctívání některého tajemství naší sv. víry nebo osoby církve vítězné, ať modlitbou, rozjímáním nebo jakýmikoli vnitřními neb zevnějšími úkony, a to k posvěcování našich duší. Nazveme-li učení božského Spasitele fondem, lze říci, že pobožnosti proměňují tento nekonečný kapitál v drobné mince, kterými se jednotlivcům dostává přídělu. Záleží ovšem na nás, chceme-li z kapitálu čerpat a jak velkého přídělu si dobudeme.

*Cíl všech pobožností je vésti nás k Bohu. Jiného cíle mít nemohou. Hledáme-li v nich něco jiného, na př. sladké pocity, marnivost (tím, že pěstujeme nezvyklé pobožnosti a pokládáme se proto za povýšené nad jiné), stává se pobožnost indiskretní neboli falešnou. Právě tak, omezujeme-li se pouze na projevy zevnější (medailky atd.), jsouce prázdní všeho vnitřního (lásky, čistoty srdce... „farizejská dokonalost!“). Jen pravá pobožnost jest mocnou vzpruhou k našemu zdokonalení, jehož obsah a cíl možno vyjádřit třemi slovy: *sebepoznání, sebevýchova, sebeposvěcení*. Poznej sám sebe! (Zpytování!) Zapři sebe sám! (Sebezápör!) Svatí buďte, protože já, Hospodin, svatý jsem! (Lv 11, 44, 45; 19, 2; 20, 7. 26; 21, 6. 8.) Každá pravá pobožnost musí být zakořeněna ve sv. víře, z ní jako z kořene čerpat obsah a sílu. Pobožnosti nejsou jiného leč *důsledek* odvozený z pravd sv. víry, jsou *pravdy sv. víry přenesené do náboženského života věřících* a proměněné takřka v praktické náboženství.*

Okolnost, že pobožností jest celá řada, činí duchovní život rozmanitý a vnáší do něho radost. Jednotvárnost jest radosti na překážku. O tom, kterou pobožnost má kdo zvolit za nejoblíbenější, rozhodují osobní sklony: jednoho vábí ta, jiného ona. Duchovní život a pravá zbožnost v nás individualitu neutlouká, nýbrž rozvíjí, a svobodě jest popřáno široké pole. Pán chce, abychom v jeho svaté službě byli šťastni a našli v ní radost. Kromě toho padají na váhu okolnosti, ve kterých žijeme. Za dob pronásledování stála přirozeně v popředí úcta k sv. mučedníkům, živým to vzorům pevnosti a stálosti u víře těm, kteří musili být každou chvíli připraveni na muka a smrt. Právě tak směrodatný jest náš stav a povolání. Misionář bude mít spíše pobožnost k veřejnému životu Páně, manželé budou uctívat sv. Rodinu, bohoslovec bude častěji vzývat velké učitele církevní, mládež sv. Aloise, dívky Pražské Jezulátko a pod. Některé pobožnosti (mariánská, eucharistická a k Duchu sv.) jsou do jisté míry závazné pro všechny.

Pobožnosti možno rozdělit ve tři skupiny:

1. *Bůh v Trojici*. Nejznámější jsou pobožnosti: a)

k nejsv. Trojici, b) k Duchu sv. Viz poučení v církevním roce.

2. *Vtělený Syn Boží*, tajemství jeho sv. člověčenství, k nimž patří i nejbl. Panna. Nejdůležitější jsou pobožnosti k

a) tajemství vtělení Páně, spojenému se zvěstováním Panny Marie;

b) tajemství dětství Kristova: Betlem, Nazaret, skrytý život Páně, sv. Rodina;

c) sv. jménu Ježíš (pobožnost milá sv. Bernardinu Sienskému);

d) utrpení Páně;

e) nejsv. Svátosti;

f) Božskému Srdci Páně;

g) nejdražší Krvi Páně;

h) tajemství jeho oslavy;

i) pobožnosti *mariánské*, kterých jest zase celá řada: úcta k jejímu Neposkvrněnému Početi, zvláště pro dospívající mládež; k ustavičnému panenství, těm, kteří jsou vázáni slibem sv. čistoty; její život předobrazný, božské mateřství, Bolestná Matka (zvláště křesťanským manželkám), jméno Maria, nejčistší Srdce Panny Marie (taktéž mládeži), Matka milosrdenství, Královna růžencová (hlavně mužům), Královna májová (mládeži) atd.

3. *Andělé*, zvláště andělé strážní, a *svatí*: sv. Josef, křestní patron, zemští patronové, sv. mučedníci, sv. kající, vůbec světci, k nimž pociťujeme zvláštní úctu a důvěru. Sem možno též vřadit pobožnost dušičkovou.

Některé pobožnosti se dají spojit skoro s kteroukoli jinou, v tom smyslu, že si nepřekážejí, ba skoro se pronikají a provázejí. Božské Srdce na př. najdeš v jesličkách, v náručí panenské Matičky, na kříži, ve svatoštánku. Jiné jsou rázu veskrze opačného; pěstují-li jednu celou duší, nemohu zároveň celou duší se věnovat druhé, na př. dětství a utrpení Páně, radosti a bolesti Matky Boží, Duch sv. a jméno Ježíš a pod.; z těch bude vždy jedna ovládat a druhá ustoupí do pozadí.

Jaké ovoce a milosti která pobožnost přináší, kdy a za jakých okolností je máme zvláště pěstovat, najdeš

vysvětleno na jiných místech této knihy, a zároveň výběr přiměřených modliteb. Co se týče *ovoce* pobožností, nezakusí je na sobě ten, kdo je pěstuje jen přechodně tu a tam, tak jako strom nepřinese plody, když na něj zasvitne slunko jen jednou v roce nebo zdaleka. Chceš-li klidit na př. ovoce úcty mariánské, jest třeba, aby tě pronikala skrz naskrz, musíš ji pěstovat stále, a sice s veškerou vroucností, které je tvé srdce schopno. Vyzýváš-li sv. Pannu jen přechodně, na př. v pokušení, dostaví se sice některé účinky - v našem případě pomoc a síla v boji - ne však trvalá plodnost všech.

Není možno pěstovat všechny pobožnosti v církvi obvyklé a od ní schválené. Proto po jejím příkladě si je rozděl na jednotlivé dny v týdnu nebo v roce nebo na jednotlivé měsíce, jak k tomu máš návod v této knížce. Když pak vykonáš tu, k níž tě nabádá na př. svátek právě slavený, vrať se zase k své nebo k svým nejmilejším pobožnostem. Ve volbě si ponech naprostou svobodu. (*Zčásti podle F. W. Fabera.*)

Zpytování a rozjímání (modlitba) jest dvojspřežení, které nás veze na cestě dokonalosti vpřed. Rozjímání se obírá Bohem, zpytování vlastním nitrem; rozjímání může být poněkud spekulativní, zpytování jest veskrze praktické; rozjímání osvětluje a rozněcuje, abych poznal a miloval Boha a věčné pravdy, zpytování kontroluje, zda jsem podle nich živ, vede k poznání sebe; rozjímání ukazuje, jaký být mám, zpytování, jaký jsem a co mi schází; modlitba vyprošuje, čeho se mi nedostává, zpytování volá k odpovědnosti za minulost, rozjímání udílí pokyny pro budoucnost. Bez řádného zpytování poddáváme se vlivu dojmů, jak na nás přicházejí, ponecháváme svůj život náhodě, žijeme nazdařbůh, den ode dne, hodinu od hodiny, bez určitého plánu a pořádku; jsme hříčkou nahodilých okolností vnitřních i vnějších, vydáni jim na pospas jako loďka bez vesla a kormidla vlnám. Nebudeme se zlobit, když nás nikdo nepopudí, nebudeme na nic zlého myslit, nepřijde-li pokušení, nebudeme pomlouvat, nebude-li příležitosti atd. Ale o uvědomělém duchovním životě nemůže býti ani

řeči. Neřest jest jako rez; nechceš-li, aby se železa chytila, musíš železo neustále pilovat. (*Efrém.*)

Co znamená pracovat o vlastním zdokonalení, dovíš se v asketických knihách: jak jest třeba postupovat podle určitého vymezeného plánu, jak nutno proti vášním se postavit do defensivy a pak do ofensivy, jak nezbytno krok za krokem dobývat posice, jednu za druhou. K tomu jest však nezbytné zpytování svědomí. Nejen, abych věděl, co se v duši děje, ale abych stál na stráži, by se do duše nedostal plevel - plevel hříšných návyků a nectností. K tomu jest třeba dobré vůle a pevné ruky, svědomitosti, vytrvalosti a ráznosti. Mnozí se bojí poznat sami sebe: vědí, že by našli mnoho, co není v pořádku, že to v jejich srdci asi vypadá jako pod babylonskou věží, a vyčistit tuto Augiášovu stáj, do toho se jim valně nechce. „Oškličvá tvář zrcadla nemiluje.“

„Neustále na sebe pozírej, neustále přemítej, mnoho-li pokračuješ, mnoho-li ochabuješ, zda jsi Bohu, svému pravzoru, podobnější či nepodobnější, jsi-li mu blíže či od něho dále. Věz, že jest pro tebe důležitější, abys poznal sebe, než abys sebe zanedbáváje zkoumal dráhy hvězd, ústrojí rostlin, přirozenost živočichů...“ (*Bonaventura.*)

„Dnes začni, zítra něco přidej, a tak připojuj den za dnem předsevzetí k předsevzetí, skutek ke skutku; to tě učiní ctnostným, zbožným, čistým a dokonalým... Mnozí počítají peníze, příjem a vydání, málokterí zpytují své svědomí a nedbalosti. Co jest dobré, vědí, ale neplní. Na jiných chyby odsuzují, na sobě je zanedbávají. Ty však jednej jinak, a chceš-li pokračovat, večer co večer neopomínej vydávat počet ze svého denního vladařství (sobě i věčnému Soudci, nejlépe na začátku večerní pobožnosti). Budeš-li tak jednat, vždycky se na duchu obnovíš. Divím se a hrozím se nadmíru, že může někdo jít v těžkém hříchu na lože, nevzbudiv lítost a nevěda, zda se dočká rána.“ (*Tomáš Kempenský.*)

Nezapomeň tedy nikdy zpytovat svědomí, než uložíš po skončení denní lopoty hlavu k odpočinku. Konat je můžeš mezi večerní pobožností.

„Zbloudil jsem jako ovce, která zahynula, hledaje tebe zevně, jenžto jsi uvnitř. Obcházel jsem ulice a náměstí města tohoto, světa pozemského, hledaje tebe, a nenašel jsem, protože špatně jsem hledal... Tys byl se mnou a ve mně, já však nebyl jsem u tebe, kvůli tvorům opouštěje tebe...¹⁾

Tázel jsem se země, je-li Bohem mým, a řekla mi: „Nejsem.“ Tázel jsem se moře a propastí a věcí všech, které jsou v nich, a odpověděly: „Nejsme Bůh tvůj, hledej ho nad námi.“ Tázel jsem se nebe, slunce a hvězd, a dostal jsem stejnou odpověď. Privil jsem ke všem věcem, které obklopují okna (smysly) těla mého: „Povězte mi něco o Bohu mém,“ a hlasem velikým zvolaly: „Tvůrcem naším jest on; ten, jehož v nás hledáš, skrze něho jsme; nad námi hledej toho, který nás učinil.“ Tázat se tvorů znamená hluboce je zpytovat, a odpověď jejich jest vyznání (svědectví) Boha, protože všechno volá: „Bůh nás učinil“, a Neviditelný skrze věci viditelné bývá poznán... Žel doby, kdy jsem tebe neznal; žel slepoty, pro kterou jsem tě neviděl; já slepý a hluchý, pro krásu věcí, jež jsi učinil, neviděl jsem tebe, jejich Tvůrce. Pozdě jsem si tě zamiloval, krásu odvěká a přece stále nová, pozdě jsem si zamiloval tebe...”

(Augustino *suppositum* opusculum „Soliloquia“, t. j. sv. Augustinu mylně připisované dílo Solil.)

Blázniví vpravdě byli všichni, kterým chyběla znalost Boha a kteří nebyli s to, aby z viditelných dokonalostí poznali toho, *kterýž jest*, a pozorující díla, nenalezli umělce. Jestliže totiž okouzlení jich krásou měli je za bohy, mohli snadno poznat, oč krásnější nad ně jest jejich Pán, neboť původce vši krásy všechno to stvořil. Anebo jestliže nad jejich silou a působením žasli, mohli z toho přec vyrozumět, že daleko mocnější nad ně je Stvořitel jejich. Neboť z ve-

---

¹⁾ Čím více se dáš proniknout vědomím vlastní nicotnosti a velebnost Nejvyššího, s tím větší úctou budeš poklekat k modlitbě. Aspoň občas modli se *na kolenou* tyto výňatky ze sv. Otců a z Joba. Viz 2. listopad a str. 129 I. dílu.

likosti a krásy tvorů může rozum úsudkem (závěrem) přijít k poznání Tvůrce. Nicméně tito (staří modloslužebníci) jsou menšího kárání hodni; neboť zbloudili možná jen proto, že skutečně hledali Boha a nalézt ho chtěli. Obírajíce se totiž dílem pravice jeho zkoumali tvorstvo, ale dali se svést pohledem na ně, poněvadž všechno, co viděli, jesti tak krásné. Přesto však docela bez viny nejsou. Neboť když byli s to prozkoumat svět, jak bylo možno nepoznat tím spíše Tvůrce? Docela nešťastní všakť jsou ti, kdož všechnu svou naději ve věci neživé kladou... (*Md 13*)

Tu kdosi, jenž podniká plavbu a přes divé vlny hodlá se dostat, vzývá kus dřeva, daleko křehčí než loďka, která ho nese. Leč prozřetelnost tvoje, Otče, ji řídí (loďku), neboť ty dáváš i na moři cestu a ve vlnách bezpečnou stezku. Chceš totiž ukázat, že dovedeš zachránit z všeliché bídy. Nechceš, by díla tvé moudrosti ležela ladem (nechceš, aby jich člověk nechal nepoužitých). Proto svěřuje člověk svůj život malému člunu, na loďce projíždí moře a zůstane při tom přec beze vší škody... (*Md 14; aplikace na životní plavbu po moři světa!*)

Co může být o Bohu poznáno (světlem rozumu), jest jim (všem lidem, i pohanům) zjevno, neboť Bůh jim to zjevil. Jeho neviditelnou podstatu lze již od stvoření světa rozumem poznat ze stvořených věcí, jeho odvěkou moc i jeho božství. Proto jsou (bezvěrci) neomluvitelní; neboť ačkoli poznali Boha (poznati mohli...), přece ho nectili jakožto Boha, ani mu nevzdali díky, ale blázny se stali v svých myšlenkách a nemoudré srdce jejich se zatmělo. Majíce se za moudré, stali se blázny, neboť změnili vznešenost nepomíjejícího Boha v obraz pomíjejícího člověka... (*Ř 1; vzpomeňme na bohyni rozumu v revoluci!*)

Co jest člověk, že smí mluvit k Bohu, Stvořiteli svému? Odpusť, Pane, služebníku svému, jenž se odvažuje mluvit k tobě... Kdo jsem vlastně já? Tělo, jež zpráchniví, pokrm přichystaný červům, sídlo temnoty, země bídy, syn hněvu. A co budu jednou? Hrst prachu, hromádka hniloby. Dny moje míjejí jako stín, život můj mizí jako stopa v písku. Sotvaže začal kvést, již vadne a usychá, brzo opadá, a čím

dále jde, tím více hrobu se blíží. Klamný jest život můj; hned jsem zdrav a hned zase nemocen, hned žiji a hned zase umírám, hned jsem vesel a hned zase smuten, a nakonec přijde smrt, která uchvacuje denně tisíce lidí tisícovým způsobem... (*Aug. Sol.*)

Ale ty, Pane, velebností a přítomností svou naplňuješ nebe a zemi, neseš a držíš vše rukou svou a nejsi unaven; všechno naplňuješ, a nejsi uzavřen; stále jsi činný, a při tom se neměníš; tvorům svým dáváš, cos slíbil, a nejsi nikomu nic povinen; dluhy odpouštíš, a nic neztrácíš; jsi neviditelný, a všechno vidíš; jsi beze změny, a všechny věci měníš, jsi nepohnutý, a hýbeš vším; nikdy nejsi mlád, nikdy stár, vše obnovuješ a vše oživuješ, všude jsi přítomen buďto svou milostí nebo svými tresty. Tys všechno z ničeho stvořil a ničeho nepotřeboval, pokynem vůle své vše jsi učinil a všechno tvorstvo své bez námahy řídíš a spravuješ, a nic se nemůže řízení tvému na odpor postavit, ani na nebi, ani na zemi... (*Aug. supp. Manuale 1.*)

Odkud mi to, že smím já chváliti tebe, Pána a Boha svého? Jako jsi mne stvořil beze mne, jak se ti zlíbilo, tak máš i chválu svou beze mne, jak se ti líbí. Ty sám jsi chvála svá; srdce jí nepojme, jazyk jí nevysloví... myšlenka začne a končí, slovo zní a zaniká, ale chvála tvá trvá na věky. Kdož tedy může tebe důstojně chválit? Kdo jsem já, abych velebil tebe, Boha nejmnocnějšího, jenž ve věčnosti přebýváš? Zdaž temnota bude chváliti světlo anebo marnost velebit pravdu? Zdaž moje bída bude chváliti tebe, anebo zdaž velebit bude tebe člověk ve hříchu počatý, ve hříchu zrozený, ve hříších vyrostlý? Není veliká chvála v ústech hříšníka. Nechať chválí a oslavuje tebe, Pane, nepochopitelná moc tvá, vše převyšující slitovnost tvá, přehojné milosrdenství tvé, nekonečná božská velebnost tvá, Pane a Bože náš.

(*Aug. Sol.*)

Hříšní hříšného ve hříchu zrodili a ze hříchu kojili, vyhnanci vyhnance do této bídy přivedli. Nemám od nich nic než bídu, hřích a toto porušitelné tělo, jež nosím, a spěchám k těm, které smrt odtud odvedla. Hledím-li na jejich hroby, nevidím v nich leč prach

a červy, zápach a odpor. Co jsem teď já, byli kdysi oni, a co jsou oni, budu jednou já. Co vlastně jsem? Pěna, jež zhuštěná vzrostla v lidské tělo, a po několika měsících jsem byl uveden do tohoto vyhnanství s pláčem a nářkem, a hle, již skoro umírám, plný neřestí a nepravostí. Uvažuj jen, člověče, cos byl před svým narozením, co jsi od narození až do smrti, a co budeš po tomto životě. Z nízké hmoty vytvořen, bídou plnou obalen, a tak oděn jsi přišel k nám, a zapomínáš, jak nízký je tvůj původ. Nic není tělo, leč pěna přioděná vratkou krásou, a brzo bude hnijící mrtvolou a červů potravou... (*Bernard supp.*)

Nic není ve mně prchavějšího nad mé vlastní srdce. Kolikrátkoli mne opouští a v převrácených myšlenkách si libuje, tolikrát Boha uráží. Po všem možném těká, bez ustání kolotá, sem tam po nescíslných věcech s jedné na druhou poletuje, samo sobě nerozumí, samo v sobě nedůsledné, samo s sebou nesouhlasí, tužby střídá, plány mění, nové buduje, staré boří, zbořené znovu staví, pořád a pořád jinak a jinak je rovná a mění, hned chce a hned zase nechce, nikdy v témže stavu netrvá. Jako mlýnský kámen rychle se točí a nic nezamítá, nýbrž mele všechno, co se do něho nasype, a když se nenasype nic, sám sebe stravuje, tak jest i mé srdce neustále v pohybu, ať spím, ať bdím, přemýšlí a sní o všem, co se mu namane. A jako mlýnský kámen smůla zamaže, plevy ucpávají, písek rozdírá, tak i mé srdce trpká myšlenka skličuje, nečistá poskvřňuje, marná znepokojuje a unavuje. Daleko více plánů kuje mé srdce v jednom okamžiku, než by mnoho lidí mohlo provést za celý rok, ve všech možných nepravostech se potápí, protože opustilo Boha, jenž jediný by je nasýtil. Potuluje se od myšlenky k myšlence, a pokoje nenajde, dokud se k Bohu nenavrátil... (*Bernard supp.*)

Z knihy Moudrosti

(Člověk jest králem přírody; ať má tedy zaměstnání jakékoli, platí každému slova, kterými začíná první kapitola knihy Moudrosti.)

Milujte bohabojnost vy, kteří vládnete zemi! Od Pána vám byla propůjčena (ne tedy navždy odevzdá-

na!) moc, a vláda od Nejvyššího; on bude jednou váš život zkoušet a vaše úmysly zkoumat. Vy však, ač jste jen služebníky jeho království, nevládnete správně, neznáte (nedbáte!) jeho přikázání a nežijete podle vůle Boží. K vám tedy řídím svá slova, abyste se naučili moudrosti a nepřišli k pádu. Zářící a nevadnoucí jest moudrost, snadno se dá poznat těm, kteří ji milují, a naléztí těm, kteří jí hledají. (Kap. 1) Nepachtěte se za smrtí po bludných cestách svého života, neuvádějte se ve zkázu skutky svých rukou! Bůh přece smrti nestvořil aniž má potěšení, když živoucí bytosti hynou. Stvořil přece vše, aby bylo; bezbožní však přivolávají smrt slovem i skutkem, stravují se touhou po ní, jako by byla jejich přítelkou, a uzavírají přátelství s ní; proto jsou hodni, aby byla jich údělem. (Kap. 1)

Říkají bezbožní zvrhle usuzující: „Krátký a rmutný jest čas žití našeho, není lék při smrti člověka, aniž jest nějaký zachránce z podsvětí znám. Náhodou vznikli jsme, a později budeme, jak bychom dřív nikdy nebyli. Myšlenka není nic jiného leda jen jiskřička při tepu našeho srdce; až jednou zhasne, naše tělo se rozpadne v prach, i naše jméno znenáhla pomine, a našich skutků nebude nikdo už vzpomínat; nuž tedy, pojďme užívat vezdejších rozkoší, užívejme, dokud jsme mladí! Výborným vínem se naplníme, nechať nás květ jara nemine, věnčme se růžemi, dříve než zvadnou! Nebudiž louky, které by naše nepřešla bujnost, nikdo z nás nebudiž bez účasti na naší rozpustilosti, všude zůstavme znamení bohaprázdnoty, protože to jest náš úděl, to jest náš los. Utiskujme chudého spravedlivého, nešetřme vdovy, aniž se ostýchejme šedin starce. Budiž nám síla naše zákonem spravedlnosti, neboť co jest slabé, není k ničemu...“ (Kap. 2)

Duše spravedlivých jsou (však) v rukou Božích... maličko zkušeni byvše dojdou hojného blaha, protože Bůh zkusil je a shledal, že ho jsou hodni. Jako zlato v ohni je zkusil. Spravedlivý však, byť i před časem smrti zachvácen byl, v pokoji bude, neboť stáří ctihodné není dlouhověkost, aniž počtem roků

se může měřit... Protože žil mezi hříšníky, přenesen byl (t. j. odvolán ze světa)..., aby zloba nezměnila smýšlení jeho anebo aby lest nesvedla duši jeho, neboť kouzlo nicotnosti zatemňuje (srdce) šlechetné, a vír zlé žádostivosti převrací mysl nevinou. Líbilať se Bohu duše jeho, proto rychle vyvedl ho z prostředka nepravostí. Odsuzuje mrtvý spravedlivý živé bezbožníky, a mladost rychle dokonaná dlouhý život nespravedlivého... (Kap. 3 a 4)

Přijdou a v bázni uvažovat budou o hříších svých, povstanou proti nim a viniti je budou nepravosti jejich. Tehdy budou státi spravedliví s velkou důvěrou proti těm, kteří je kdysi sužovali a mařili námahy jejich. I budou (bezbožní) mluvit naříkajíce: „To jsou ti, kteří nám byli kdysi na posměch... my bláhoví, život jejich jsme měli za bláznovství: aj, kterak jsou připočtení mezi syny Boží a mezi svatými jest úděl jejich. *Zbloudili jsme* tedy s cesty pravdy, světlo spravedlnosti nesvítilo nám a slunce moudrosti nám nevzešlo. Unavili jsme se na cestách nepravosti... Kráčeli jsme po stezkách neschůdných, ale cesty Páně jsme nepoznali. Co nám prospěla pýcha naše? Anebo co nám přineslo bohatství a chloubu? Pominulo to všechno jako stín..., jako loď, která přechází zdulou vodu, jejížto stopy, když přejde, nelze nalézt, ani stezky jejího kýlu mezi vlnami; anebo jako pták, jenž letí vzduchem, jehož cesty nižádného znamení se nenalézají; anebo jako když se vystřelí šíp do terče, rozdělený vzduch zase se sráží, takže není znát, kudy střela šla. Tak i my zrodivše se, ihned jsme zanikli a žádným znamením ctnosti se vykázat nemůžeme, ve špatnosti své jsme zhynuli.“ Tak mluví v pekle ti, kteří hřešili, protože naděje bezbožných jest jako prach, jejž vítr unáší, a jako pěna, kterou vichřice rozptyluje, jako dým, jejž vítr rozvane, a jako památka na hosta jednodenního, jenž pominul... (Kap. 5)

Z knihy Jobovy. (Kap. 38 a 39.) (Velebnost Hospodinova.)
Kdes byl, když jsem zakládal zemi? Víš, kdo rozměry jí ustanovil a kdo (jako) kružítkem ji ohraničil?

Na čem jsou upevněny základy její, aneb kdo položil úhelný kámen její? Rci, kdo uzavřel závory a brány moře, když jsem mu za oděv dal oblak a mrákotou jak plénkami je ovíjel? Vylámal jsem mu hranice, položil závory a brány a řekl jsem: „Až potud a ne dále, zde budeš tříštit bujné vlny své.“ Kterého dne jsi přivolal jitro a zoře vykázal místo její? Zdaž sestoupils k hlubinám moře a na dně tůně zdaž jsi se procházel? Otevřely se ti brány smrti a viděl jsi dveře hrobové temnosti? Přehlédl jsi šíři země? Pověz mi, jestliže ji všecku znáš! Která cesta vede k obydlí světla a kde má místo své temno, abys přivedl to i ono časem svým a zas je odvedl po stezkách domů? Vešel jsi kdy do skladů sněhu? Viděl jsi skladiště krupobití, které chovám pro doby pohrom na den bojování a války? Kterými cestami se rozděluje světlo a kde se rozchází východní vítr na zemi? Kdo prolamuje průduch prudkému lijavci a dráhu hučícímu hromobití, aby přšelo na zemi liduprázdnou, na poušť, kde nebydlí žádný člověk, aby byl napojen kraj pustý a bezcestný, a aby byl dán vzrůst pučící zeleni? Má-liž déšť otce? Kdo plodí krůpěje rosy? Z čího lůna vychází mráz, a nebeské jíní kdo plodí? Jako kámen tvrdnou vody, povrch tůně (mrazem tuhne).

Zdaž můžeš spoutati Kuřátka neb Orionu uvolnit pouta? Zdaž vysíláš blesky, že hned jdou a řeknou ti: „Ejhle, tu jsme!“ Kdo dává krkavci pokrm, když mláďata jeho volají k Bohu? Zdaž známa ti doba, kdy kamzík říje? Zdaž zachce se zubru sloužiti tobě, zdaliž ho provazem připoutáš k líše, neb bude ti brázdy poslušně orat? Zdaliž tvou moudrostí pernatí sokol a křídla svá rozpíná k jihu? Zda ke slovu tvému vznáší se orel a na horách vysoko staví si hnízdo?...

KRÁČEJ PŘEDE MNOU A BUĎ DOKONALÝ!

(Gn 17)

„Člověka já jsem učinil, *k slávě své stvořil jsem jej.*“ (Viz Is 43) Kdo nechce sloužit Bohu jednomu a pravému, musí sloužit mnohým (Efrém) a falešným, t. bůžkům. Největší štěstí mé jest, je-li mým životem Bůh oslaven (Řehoř Nys.); jemu sloužit znamená kralovat; k jeho slávě vynaložit všechny své schopnosti a síly, to jest má svatá povinnost, jemu má náležet každý můj vzdech a každý úder srdce. (Slovo Lva Velikého.) „Všecko k větší cti a slávě Boží“ bylo heslem sv. Ignáce z Loyoly; verš žalmu 113. „Nikoli nám, Pane, nikoli nám, nýbrž svému jménu dej slávu,“ obral si za heslo rytířský řád templářů, a sv. František Seraf. opakoval bez ustání: „Můj Bůh a mé všecko!“¹⁾

Bez lásky duše neobstojí; buďto miluje Boha nebo svět (Lev Vel.), a co kdo nezřízeně miluje, to činí svou modlou. (Bern.) Tolika bůžkům v srdci stavíš oltáře, na kolika tvorech nezřízeně lpíš. (Efr.) Jenže pamatuj, že největším trestem sám sobě jest duch nezřízený; komu Bůh nestačí, co na světě ho může ukojit? (Aug.) Srdce nezakotvené v touze po věčných statcích nemůže být nikdy pokojné, nýbrž ustavičně kolotá, od tvora ke tvorů poletuje, hledajíc pokoje tam, kde ho nalézt nemůže. (Aug. supp.)

Co tedy *věci kolem nás*? „Všechny věci na světě mají pro nás jen potud cenu, pokud nám mohou pomáhat na cestě k cíli, t. j. k nebi a spáse; nemohou-li nám být k cíli nápomocny, jsou pro nás bezcenné, a jsou-li nám dokonce na překážku k dosažení cíle, pro který jsme stvořeni, pak jsou přímo škodlivé, a naše povinnost jest se jich varovat. Z toho plyne, že *potud* jich máme *užívat* - nic víc a nic méně - *pokud* nám jsou

---

¹⁾ Člověče, k obrazu Božímu stvořený, proč se zahazuješ? Proč jsi sám sobě tak nízký, ty, jenž jsi drahocenný v očích Božích? Proč hledíš stále tam, odkud jsi (k zemi), a nikoli tam, kam se ubíráš? Proč bádáš jen, odkud jsi přišel, a nehledáš cíle, pro nějž jsi stvořen? (Petr Chrys.)

k dosažení spásy *užitečné*, a potud se jich *zdržovat*, pokud jsou *duši na škodu*." (Ign. L.) Tato slova možno nazvat zlatým pravidlem pro ocenění a užívání věcí stvořených. Aby ses stal dokonalým světcem, netřeba více, leč aby ses podle nich vždy a všude důsledně řídil. Sv. Alois z nich odvodil zásadu: „Co mi to prospěje pro věčnost?“ Řiď se podle ní i ty, když máš něco volit nebo se pro něco rozhodnout. Skoro všechny naše hříchy pocházejí odtud, že věci stvořené přeceňujeme; když nám však ukázaly cestu k Tvůrci, nemají nám už co dát. Tím jim ceny nepřidám, že k nim nezřízeně lnu. Tolik ceny mají, kolik jí do nich Tvůrce vložil. Jenže člověk miluje více dar než dárce, tvora více než Tvůrce. (Aug. supp.) Takový jest každý, jaký jest předmět jeho lásky (Bern. Sien.), avšak modla nedrží člověka, nýbrž člověk svou modlu. (Aug.) Jakým bohům svěřili Římané své město (týž), a mnohý člověk své srdce! Veliká jest moudrost, umět ocenit každou věc podle její *pravé* ceny.

Nerozumné jest rmoutit se pro věci, kterým se vyhnouti nemůžeš (Bona); hloupé jest být rozmrzelý pro každý klep, který se ti donese. Vždyť i ty ses kolikráte svezl jazykem po jiných, co se tedy divíš a zlobíš, že jiní si podali zas tebe?

Než budeš hledat útěchu u lidí, zkus, zda bys jí snad nenašel více u nohou trpícího Spasitele a jeho Bolestné Matky. Svět je tak plný bídy a zla, že by nás měl spíše k Bohu vést, nikoli od něho odvádět. (Ans.) Zmocňuje-li se tě někdy nespokojenost, vzpomeň na věčnost a na věci poslední. Věčnost je učitelkou života. (Aug.) Marnost nad marnost a všechno jest marnost (Kaz 1), kromě milovat Boha a jemu samotnému sloužit; to jest vrchol moudrosti, póhrdat světem a tak spěti k nebi (Tom. Kemp.), to jest obsah prvních exercičních rozjímání, ale najde se málo tak velikých duchů, kteří by dokázali býti důslední a póhrdat vším, co pomíjí. *Živá víra nám schází*. Bojíme se, abychom na světě nepřišli příliš zkrátka - „pro všechny případy“. Pro které případy? Kdyby snad

přece po smrti nebylo nic? Kde jest naše víra? Najdi mi povahu velkodušnou, proniknutou živou vírou, a bude smýšlet a *jednat* jako Jacopone da Todi (†1306) autor básně na str. 50. I. dílu.

Moderní boj proti křesťanství jest *boj proti nadpřirozenému*. (Alb. Weiss.) Heslo moderního člověka jest: „Země! Země!“ O jiného nestojí; na ní se pěkně zařídil, ona mu dostačí. Naše heslo však budiž: „*Ne-be! Nebe!*“ Pojímej všecko s nadpřirozeného hlediska. S jakého hlediska pohlíží světák na nový vynález, novou konstelaci politickou, pohyb kursů, úrodu nebo neúrodu, literaturu, papežskou encykliku, stávku, události v zahraničí atd.? Má jedinou starost: „Jaký vliv to vše může mít na můj obchod, na mou stranu politickou, na můj blahobyť?“ Učedník Kristův se při tom táže: „Jaký vliv může to neb ono mít na spásu duší? Na rozkvět sv. víry? Neutrpí při tom zájmy Kristovy? Nebude ta neb ona akce na škodu nesmrtelným duším?“ Zdali pak i já jsem ve všem proniknut smýšlením vpravdě nadpřirozeným? Hledím na vše s vyššího hlediska, či se můj obzor a rozhled omezuje jen na tuto ubohou zemičku, na mou nepatrnou osobu?

„Jen když jest ve všem oslavován Kristus!“ (Fil 1)
„Co platno člověku, kdyby celý svět získal, na duši své však škodu trpěl?“ (Mar 8) Toto slovo Páně světáka učinilo světcem (Františka Xav.). „Co bych si přál na nebi a co na zemi kromě tebe?“ (Ž 72) „Já sám budu převelikou odměnou tvou.“ (Gn 15)
„Prozřetelnost tvá, Otče, všecko řídí.“ (Md 14)
„K vyšším věcem jsem narozen, ne abych se stal otrokem těla.“ (Sv. Stanislav Kostka.)

F. W. Faber píše: „Máme toho tolik na práci a času tak málo! . . . Viz lidi světské! Každý má nějaký *zájem*. Potkáš ho na ulici, a na jeho rychlém kroku, živém oku i na jeho tváři poznáš, že ho ovládá nějaká idea, nějaká věc, rceme nějaký zájem - snad politika nebo věda, obchod nebo móda, možná že snad i neřest... Podle své vlastní volby má člověk nějaký zájem a učinil si povinností jemu sloužit tělem i duší. S myšlenkou na něj lehá, s myšlenkou na něj vstává,

v neděli odpočívá spíše jeho ruka než hlava: ten přemýšlí, jak zdokonalit nový vynález, onen, jak dopomoci své straně k vítězství, třetí, co dělat, aby byla zřízena nová železnice... I satan má své zájmy a zároveň agentů celé voje, kteří jsou v jeho službách, apoštolé knížete temna. Tam svěst k těžkému hříchu, onde zavinit lehký hřích, tu se postavit milosti v cestu, jinde zdržet od sv. svátostí, zmařit spasitelná vnuknutí, rozněcovat sváry, zmařit věc neb podnik, z něhož by plynula větší čest a sláva Boží a prospěch duší, zeslabit horlivost... to vše jde na jeho konto, vše tvoří větší nebo menší přírůstek jeho aktiv... Též Srdce Páně má své zájmy, a sice veliké a důležité. Můžeme je krátce shrnout ve dvě slova: čest a sláva nebeského Otce a spása duší...“ (All for Jesus.)

I Kristus hledá pomocníky, apoštoly, hledí nás nadchnout pro své zájmy, a čest učedníka vymáhá, aby měl zájem na tom, co plně zaujímá Srdce jeho Mistra. Nabídneš mu svou pomocnou ruku?

Ptáš se: „K čemu? Kterak?“ Hned ti povím.

Čteme-li v Písmě sv., že Pán někdy celé noci trávil rozmlouvaje s Otcem, napadne nás, na jaké úmysly asi své modlitby obětoval? Nade vši pochybnost byly to úmysly nejvznešenější, důstojné Srdce Božího. Velekněžská modlitba (Jn 17) dovoluje nám nahlédnout do hlubin Srdce Kristova a jest zároveň vybídnutím pro nás: „Následuj...“ Každý z nás má úmysly svoje, na které obětuje své pobožnosti, své modlitby, svá sebezapření a kříže denního života, pokání dobrovolná i nedobrovolná. Nemohli bychom však tu a tam pamatovati i *úmyslů B. Srdce P.* a též na ně obětovat aspoň některé pobožnosti nebo skutky kající? Za církev, aby byl brzo jeden ovčinec a jeden pastýř... za obrácení hříšníků (podle přání Neposkvrněné Panny projeveného v Lurdech), zvláště těch, kteří jsouce svedeni nebo pohoršeni od špatných, odpadlých kněží, nevědí, co činí; aby Pán poslal hodné dělníky na vinici svou, aby nepřátele církve své ponížiti ráčil, aby odstranil z církve své veškerá pohoršení, aby dal pokoj a mír církvi své, je-li jí to k prospěchu a jemu k slávě, za katolic-

ké misie, za konvertity... slovem: prosba modlitby Páně: „Přijď království tvé.“ Za ty, kteří jsou v nebezpečí, že ztratí víru (zvláště za dítky ve školách beznáboženských); kteří zakoušejí těžká pokušení proti víře, zvláště mládež; kteří protivenství trpí pro spravedlnost, t. j. musí snášet útlaky pro Krista a víru od svých domácích, od veřejné moci (jako nedávno v Mexiku), protože se nechtějí zřici Krista; kterým je znemožňován přístup k sv. svátostem... Za ty, kteří jsou v nebezpečí ztráty sv. čistoty (v továrnách, kancelářích), kteří jsou v těžkých pokušeních proti ctnosti andělské, zvláště které chudoba nutí... Za křesťanské rodiny, za dítky opuštěné, zanedbané, bez náboženské výchovy, za všechny zarmoucené, sklíčené, trpící... za umírající, za ty, jimž chudoba jest pokušením k hříchu... Za vlast, za ty, kteří obětovali za ni život, za rodiny a dívky, na které těžce dopadla pohroma let 1939-1945...

Uvedené úmysly by se daly ještě rozvést a rozmnožit o dlouhou řadu. Můžeš si vybrat ty, které se tvé zbožnosti nejvíce zamlouvají, jeden, několik, všechny, chceš-li, a snad poznamenané na lístku vložit do modlitební knihy, abys je měl stále na očích a střídát jeden za druhým nebo obětovat své modlitby na všechny najednou. Pohleď, jak mnoho můžeš „bez práce“ (t. j. hravě, nejsa nucen vyhrazovat Pánu úřední hodiny) vykonat pro Krista a pro duše. Tu krátký povzdech mezi prací, tam přemožená netrpělivost, onde dobrý skutek lásky, všechno můžeš obětovat na úmysly B. Srdce P., všechno Pán přijme a obrátí na určený účel.

Nevidíš, že se dá s nepatrnými prostředky mnoho vykonat? Tím si osvojíš nadpřirozené nazírání i ducha Kristova a máš zároveň snadný prostředek zdokonalovat své smýšlení podle Srdce Ježíšova.

V čem vlastně záleží *dokonalost*? Sv. František Sal. i Scupoli začínají své návody k životu dokonalému úvahou, v čem dokonalost *nezáleží*. Praví asi toto: „Každý si vyrábí zbožnost podle své fazóny. Jeden ji hledá v dlouhých, podivných modlitbičkách, druhý v poutích, třetí ve zvláštnostech a ve *věcech zevněj-*

ších jako *farizeové*, aby byl hodně nápadný,¹⁾ čtvrtý ji nosí v kapse, t. j. má ji uloženu v knížkách a zapomíná, že něco jiného jest o dokonalosti číst a něco jiného ji provádět; pátý ji vidí ve vnitřní útěše a sladkých pocitech...²⁾ Kdo se pokládá za zbožného a neovládá jazyk, toho nábožnost jest planá. (Jak 1) Miláček Páně v prvním listě opakuje bez ustání: „Kdo nemiluje bratra svého, jak může tvrdit, že miluje Boha? Není z Boha, trvá v temnotách, vrah jest, jenž bratra nenávidí...“ U Izaiáše k. 58 čteš: „Proč se postíváme, a ty na to hledíš?“ „Aj, v postech svých hledáte vůli svou,“ odpovídá jim Pán. O falešné zbožnosti praví Efrém: „Vidíš-li někoho, že stoupá do nebe na svou pěst, o toho měj strach,“ a sv. Řehoř Naz. dodává: „Jdi k nebi vyšlapanou cestičkou, po které už mnozí do nebe přišli, a krkolomnou přenech jiným.“ Co však říci o *farizejské* zbožnosti? „Běda vám, farizeové, pokrytci, kteří vyžíráte domy vdov a sirotek pod záminkou dlouhého modlení..., kteří rušíte zákon Boží kvůli svým ustanovením (jste úzkostliví, abyste své modlitbičky ani o písmeno nezkrátili, a neděláte si svědomí, když přestoupíte desatero)... hrobové obílení, navenek se zdáte pěkní, uvnitř samá hniloba.“ „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne.“ (Iz 29) „K čemu jest mi množství obětí vašich? Syt jsem jich... nepřinášejte mi jich... ohavností jsou mi zápaly vaše... bezbožná shromáždění vaše, slavnosti vaše nenávidí duše má, jsou mi břemenem... čisti buďte, přestaňte jednati zvrhle, učte se činiti dobře a hledejte spravedlnost...“ (Iz 58) Jsou lidé, kteří si dělají větší svědomí pro zanedbanou úklonu v chóru, než když těžce urazí nebo pomluví spolubratra

---

¹⁾ „Rukávy až po prsty a jazyk až po kolena“, praví sv. Efrém; chce tím říci: „Nikdo není právě dokonalosti tak vzdálen jako ten, kdo ji hledá ve věcech vnějších.“

²⁾ Jak málo souvisí sladké pocity s pravou zbožností, jest dokladem brémský arcibiskup Adalbert; celý týden seděl bez přetržení u hostiny, jedl a pil, a pak šel rovnou k oltáři, kde při mši sv. proléval pohnutím vřelé slzy. Takoví lidé bývají však málo ochotní i k nejmenší oběti, kterou Pán od nich žádá.

(Bonav.); morálka nazývá takové svědomí farizejským.

Výrok Izaiášův ti pověděl, v čem tedy záleží dokonalost. Krátce a jadrně praví žalm 33 a 36: „Konej dobré, varuj se zlého.“ Anebo ještě kratčeji a výrazněji: *plnit vůli Boží*, v tom záleží dokonalost, v ničem jiném. Kdybys byl před narozením posvěcen jako Jeremiáš, před početím vyvolen jako Jan Křtitel, propadneš věčnému zavržení, nebudeš-li kráčet cestou Božích přikázání. (Afraates.) Dokladem jest Samson, jenž byl předurčen k věcem velikým, dříve než se narodil, a potom v močále nečistoty bídne utonul.

Jde-li ti vpravdě o to, abys dokonalosti dosáhl, věz, že k tomu je třeba usilovné práce dlouhých let, a o tom několik slov v příštím odstavci.

Boje a zbraně

Nikdo nebude korunován, leč kdo svědomitě bojoval. (2 Tim 2)

„Ve spánku ti nepřijde království nebeské“ (Lev Vel.), a ten, jež naše spása stála práci a krev, nehodí nám nebe do klína zadarmo, nýbrž volá k nám skrze svého apoštola: „Pracuj, jak se sluší na řádného vojína Kristova.“ (2. Tim 2) Vybojovat si musíš, příslušníku bojující církve, věčnou korunu, vybojovat si musíš i dokonalost, která jest její podmínkou.

Cíl dokonalosti jest totiž spojení s Bohem a připodobnění k němu. K dosažení toho nestačí pouze modlitba a přijímání sv. svátostí: nutno odstranit překážky, jež se stavějí tomuto spojení v cestu, a to jest především nezřízená *sebeláska*, dědičná epidemie, všeobecný mor, na nějž hyne jak svět Kristu odcizený, tak mnohé slibné zárodky svatosti a ctnosti v duši toužící po vyšším vzletu. Sebeláska jest kořen všeho zla, z ní pochází pýcha a smyslnost, z těch dvou všechny ostatní neřesti, náruživosti, hříchy, od nejtěžších zločinů pekla až k nepatrným nedokonalostem vyvolených.

Sebeláska jest největší, ne-li jediná překážka dokonalosti. Odstraň ze světa sebelásku, a máš na zemi ráj; odstraň ji z církve a ze srdcí věřících, a máš samé světce. Sebeláska, toť první neřest, která se probudí v dítěti, poslední, s níž zápolí světec a kterou si bere do hrobu stařec. Kdo hledá sebe, najde sám sebe, ale k své vlastní škodě (Tom Kemp.); jako oheň a voda si odporují, tak láska Boží a láska světa spolu nepřátelí. (Týž.)

Sebelásce musíš vyhlásit boj, boj na život a na smrt.¹⁾ Bojovati však proti svému vlastnímu já znamená řídit se slovem nebeského Mistra: „Chce-li kdo za mnou přijíti, *zapři sebe sám*, vezmi kříž svůj (ber na sebe kříž svůj *každodenně*, Lk 9) a následuj mne.“ (Mt 16) Sebezápor, toť božský lék, lék sice trpký, ale nezbytný. Jsi povolán k boji a chceš beze zbraně do nebe? (Efr.)

Zbožnosti naší doby se vytýká povrchnost a mělkost, a právem. Nedostává se jí hloubky a opravdovosti, lpí někdy na osobě nebo na věcech zevnějších, není opravdové práce o získání trvalých a solidních ctností - vše proto, že schází sebezápor. „Rádi se postí, když nemají hlad.“ (Efr.) Sebezápor s modlitbou jsou dvě křídla, kterými se duše vznáší k Tvůrci.

Slova *sebezápor* se naše moderní, zhýčkaná, změkčilá, rozmařilá doba děsí víc než slova smrt. Ty však se ho neboj, láska ke Kristu a Marii ti jej učiní snadným a hravým. Nic není těžké tomu, kdo miluje, styď se být změkčilým údem pod hlavou trním ko-

---

¹⁾ Někdy jest snazší podstoupit mučednickou smrt než přemoci sebelásku. Sv. Hippolyt se vzepřel proti papeži, dal se zvolit za papeže, a kdo ví, jak by to bylo s ním skončilo, kdyby nebylo vypuklo pronásledování, kde krví smyl své pochybení. Totéž platí o sv. mučedníku Cypriánu, jenž se nechtěl podrobit věroučnému rozhodnutí papežovu a byl v nebezpečí stát se bludařem. V diecési téhož světce se zase stalo, že mnozí věřící, krutě mučení za Deciova pronásledování, pak ale propuštění, byli plni pýchy, že pro jméno Kristovo trpěli, a nechtěli poslouchat biskupa - mužové, kteří měli k mučednické koruně jediný krok! Křížáci jsou dokladem, že jest snazší za víru bojovat a umírat než podle ní žít, a dnes máme nejedno živoucí svědectví, že jest lehčí a pohodlnější pro víru pracovat a ji ve veřejném životě (na schůzích, v novinách, parlamentech) hájit (nerozlučitelnost manželství atd.) než její příkázání sám zachovávat.

runovanou. (Bern.) Už pohané přišli k poznání, že největší vítězství jest zvítězit nad sebou, a tento boj jest nezbytný, nechceš-li v mravním ohledu shnít. Protože jest sebezápor z moderní společnosti vykázan, ujala se žezla nečistota, proto jest dnes tak řídký pravý charakter, proto tak málo mravní síly, jaké na př. se obdivujeme v andělském Aloisovi. Naše doba nezná čtyř požadavků nezbytných k mravní vyspělosti a síle: obětovat, snášet, přemáhat, trpět. Její heslo zní: „My chceme užívat.“ Nechtějí vědět o odříkání, podrobení vlastní vůle, nevědí, co znamená něco si dobrovolně odeprít. I do duchovního života vniká tento moderní shnilý duch. (Alb. Weiss.)

Jak si někteří lidé představují ideál státu na zemi, líčí Augustin: „Lid bude tleskat nikoli těm, kteří pečují o jeho prospěch, nýbrž těm, kteří mu opatří rozkoše. Nechať se mu nepřikazuje, co je mu protivné, ať se mu nezakazují vášně nečisté. Ať se mu vystavějí domy, kde by se pilo, hrálo, hřešilo ve dne v noci . . ., nikdo ať není volán před soudce, leč kdo by jim byl nepohodlný, jinak ať si každý dělá se všemi věcmi svými nebo i cizími, bude-li bližní srozuměn (především s tělem), cokoli by chtěl. Ten buď prohlášen za nepřítele veřejného blaha, komu by se toto štěstí nezamlouvalo. Bohy ať si každý (vyrobí a) ctí, jaké chce, jen když se postarají, aby tomuto štěstí nic nehrozilo ani zevně ani uvnitř...“ Sebezápor neznamená přirozenost zničit, nýbrž ořezávat a „pilovat“, co se do ní zažralo jako rez. Přemáhání sebe a oběť není cíl, nýbrž prostředek k cíli: vyplnit z duše vše, co znemožňuje její spojení s Nejvyšším. Moderní nemoci (nervosa, hysterie atd.) jsou namnoze následek nedostatku sebezáporu. (Weiss.)

Jeden z největších *bludů moderní doby* jest nauka, že člověk jest od přirozenosti dobrý a jeho pudů oprávněné; netřeba prý nic jiného, leč je pěstít, a není prý hříchem jim hovět. Kdo měl na výchově jediné dítě aneb komu šlo opravdově o to, aby se sám stal šlechetným člověkem, ví nejlépe, jak bludný jest tento

názor. Nad to učí sv. víra, že hříchem našeho praotce jest lidská přirozenost zraněna a porušena; vášně, které dříve spaly, jsou jako býk odtržený od řetězu, a nám nezbyvá, leč je přemáhat a krotit. Kdo se ovšem nechce dát přemoci pravdě, dá se přemoci bludu. (Aug.) Víra hlásá: Sebezápor jest oheň, ve kterém se spaluje struska našich nezřízeností, aby zbylo čisté zlato Boží lásky a ctnosti. Apoštol národů bezpočtukráte opakuje: „Budete-li podle těla žítí, zemřete“ a jeho společník v apoštolátě nejinak: „Zapřísahám vás, abyste se zdržovali tělesných žádostí.“ (1 Pt 2)

Stejnou řeč vedou sv. Otcové: „Kde vášně poroučí a duch slouží, toť zvrácená domácnost; co horšího nad dům, kde muž poslouchá a žena vládne?“ (Aug.) „Člověk v šelmách krotí dravost, nezná zkrotit vlastní žádost.“ (Jan Chrys.) „Nadarmo se dře, kdo osekává větve a nechává kořen v zemi“ (týž), t. j. kdo ve sv. zpovědi stále ořezává výhonky vášně a vášně samu nechává v srdci bujet.

Jsme ve světě, ale ne ze světa. (Jan 17) Křesťanská ascese neznamena utéci ze světa; její cíl jest podrobit tělo vládě ducha. Nikoli tělo utlouci a zničit, nýbrž ovládat, mít vášně v moci a držet je na uzdě, aby šly jen tam, kam jest dovoleno. Duch má vášně řídit jako jezdec koně, ne se dát od nich vléci a unášet, kam chtějí samy. Tělo má stát ve službách ducha, služebníku pak přísluší tři věci: práce, pokrm, kázeň. Špatný, byť i králem byl, jest a zůstává otrokem; nikoli jednoho člověka, nýbrž tolik pánů má, kolika náruživostem hoví. (Aug.) Ludvík XIV. a XV. jsou toho dokladem.

Do práce nutno především vzít smysly, zrak, sluch atd., protože jimi jako okny vnika do duše smrt, t. j. do fantasie hříšné představy a zaviňují nesčetná pokušení. Nehřeš očima, a nezhřešíš srdcem. (Jan Chrys.) Fantasie pracuje stále, jest však odkázána na to, co jí dáš; dej jí ušlechtilé představy, a bude z nich skládat svaté obrazy. Kdo zhřeší pohledem, jest jako laňka zasažená šípem: unikne sice lovcí, ale šíp v těle zůstane. (Efr.)

Fantasii je tedy nutno zušlechťovat. Viz, abys před Bohem v myšlenkách nepřemítal o věcech, o kterých by ses před slušným člověkem mluvit styděl; takové nechat jsou tvé myšlenky, abys znenadání otázan, o čem přemýšlíš, mohl ihned bez rozpaků zjevit, co se v srdci tají. (Kardinál Bona.) Pokrm, který vchází ústy, zkoumáš, aby nenastaly žaludku obtíže: proč nezkoumáš napřed každou představu, která se ti dere do mysli a která ti může způsobit daleko větší obtíže, mnohdy po celá léta? Fantasia jest *lhářka*: maluje vzdušné zámky tam, kde jest poušť, a běda duši, která se dá ošálit - fata morgana! Dábel (rci: fantasia) namlouval, že ovoce zapovězené jest klíč k ráji, zatím co Soudce se chystal ráj nehodným zamknout. (Efr.)

Pak jest třeba ovládat *rozum* (a *paměť*), aby jen o tom uvažoval a na to vzpomínal, co není duši na škodu. Ponechej vzpomínkám naprostou nevázanou volnost, a zanesou tě nepozorovaně do krajů močálových, a ty nepostřehneš nebezpečí, až když zabředneš do tůně.

Konečně a hlavně jest třeba sebezáporem cvičit *vůli*, aby jen to chtěla a po tom toužila, co chce a dovoluje Nejvyšší. To jest však práce nikoli jednoho dne, nýbrž dlouhých let, ba celého života. „Dojde-li kdo oné výše sebezáporu, že nehledá vůli svou ani ve věcech velkých ani v malých, ani v protivných ani v příjemných (t. j. kdo přemohl dokonale sebelásku), ten právem může o sobě říci: Dokonáno jest.“ (Tom. Kemp.) „Chceš-li dobýti pokladu nebeského, odvrz od sebe břímě pozemské.“ (Týž, Zahrádka růží.)

Snaž se poznat svou *hlavní náruživost*. Již pohanští filosofové (Chilon, Sokrates) byli přesvědčeni, že záčatek veškeré moudrosti (mravní dokonalosti) jest zásada: „Poznej sebe sám.“ Zvrácená mysl člověka se bojí pravdu poznat, aby nemusila podle poznané pravdy jednat. (Aug.) Jak široké se ti rozevívá pole, chceš-li pozorovat sám sebe! (Bern.) Přece však důkladné sebepoznání jest zjev velmi vzácný. Najdeš lidi, kteří jsou přísloveční po celé Evropě, a jen oni

sami o tom nevědí. Naše sebeláska a neupřímný svět jest toho příčinou. Svět jest nebezpečnější lichocením než lopocením (Aug.), a sv. Řeh. Naz. praví: „Dal bych mnoho peněz pochlebníkům, kdyby svým vychvalováním mne mohli učinit dokonalejším.“ Vděčně přijímáš upozornění, že máš na př. neurovnaný šat; proč pokládáš za svého nepřítele toho, jenž tě přátelsky upozorní na chyby? Jak zloděj světlo, tak hříšník nenávidí upozornění. Či se pokládáš za dokonalého, bez nejmenší chyby? Zdá se, že nejedem tak o sobě smýšlí. Některý člověk jest jako ježek: chceš-li ho chytit, svine se, a dělej co dělej, na kůži se mu nedostaneš, spíš sobě ruce poraníš (Petr Dam.), t. j. nedá si nic říci. Hleď, bys neupadl sám do této chyby, kterou shledáváš tak směšnou a pyšnou na jiných!

Jak *poznáš* svou hlavní nezřízenost? Dávej bedlivě pozor, podle rady sv. Bernarda, co miluješ, nač bez ustání myslíš, která myšlenka se ti mimoděk i proti vůli tvé vkrádá, kam tvá mysl stále zalétá, oč se strachuješ, kde hledáš odškodnění v rozmrzelé náladě, z čeho se raduješ a z čeho se rmoutíš. Vášně sice volá: „Sestup s kříže sebezáporu a přemáhání.“ Neodpovídej jí; ani Kristus neodpověděl židům, kteří ho vyzývali, by sestoupil s kříže. (Ambr.)

Pozoruješ-li, že se ti vkrádá do srdce *nezřízená náklonnost*, potlač ji v začátcích, než z jiskřičky vznikne požár; pak bude těžko hasit! Návyk, jež mohl lehký vánek odnést, později ani kladivem a pákou z duše nedostaneš. (Tomáš z Vill.) Kluzký had si najde skulinu, skrze ni protáhne hlavu a pak celé tělo, a v duši se ti usadí. (Tom. Kemp.) Prolomí-li vášně pouta studu, nemá ohledu na nic (Abaelard) a žene tě střemhlav v záhubu jako vlak, u něhož selhala poslední brzda. Kdo hřeší tajně, překročí jeden břeh, bázeň Boží; kdo hřeší veřejně a tím dává pohoršení, jest jako dravý proud, jenž i druhý břeh překročí (druhou hráz prolomí), totiž ostych před světem. (Bern. Sien.) „Boha se nebojím, lidí se nestydím.“ (Lk 18) Když s tebou Evin rádce hovoří o tom, co jest na pohled krásné a k ochutnání sladké, chraň se

před prvním krokem, nechceš-li se státí pekelné šelmy robem. (Řeh. Nys.) Chceš-li lva zardousit, pořádně se ho chop, aby tě nezadával (Efr.), t. j. v boji s pokušením musíš být rozhodný.

Jak přemáhat jednotlivé *nezřízené vášně*, k tomu najdeš návod v asketických knihách. Některé jsou vyjmenovány dole. U brány vášně má smrt stanoviště (Bern.); potkáš-li, co lahodí smyslům, měj se na pozoru (před léčkou ďáblovou); nikdy rybář (t. j. ďábel, lovící duše) nespouští do vody udici prázdnou (nastrčí na ni vnadidlo! Efr.).

Jsi-li zmítán nebo obtěžován *pokušením*, věz, že nikdo na světě není a nebyl pokušení prost krom té, která byla bez poskvrny prvotné viny počata; pouze dětská léta jsou „exemptní“ (vyňata). Pán dopouští pokušení, aby nás udržoval v pokoře a vědomí vlastní slabosti, aby nás tříbil a upevnil ve ctnosti, abychom si vybojovali nebe a v těžké chvíli byli nuceni spěchat k jeho pomocné ruce. Zkušenost kapitána se ukáže v bouři (Efr.) a ctnost v míru nabytá se osvědčí v boji (Petr Damiánský). Satan útočí na nejslabší bod; podle toho, jaká pokušení zakoušíš nejčastěji, můžeš poznat svou vládnoucí vášně (*passio dominans*), ctižádost, sobectví, smyslnost, nesmiřlivost, žárlivost...

Ve chvíli pokušení potřebujeme zbraně. Mocná zbraň jest modlitba (Jan Chrys.; kdo zanedbává modlitbu, propadá pokušení, Petr Chrysolog), zvláště střelná modlitba; kromě ní sebezápor, časté přijímání sv. svátostí a vroucí úcta k Panně Neposkvrněné. Nepoddávej se malomyslnosti! Pokušitel rvát může, uškodit nemůže (Bern.), jestliže se k němu nepřiblížíš. Odporujte ďáblu, a uteče od vás. (Jk 4) Člověk jest jako město, od nepřátel obležené a uvnitř nepokoji zmítané: tak i na nás *zevně* doráží ďábel, *uvnitř* pokouší nezřízená žádost. (Cyril Alex.) Ďábel mnoho počítá se svou mocností, lidskou křehkostí, světskou marností. (Bonav.)

V *pokušení* proti sv. víře nikdy nehlobej; v takové chvíli vlastním přemýšlením nepřijdeš k ničemu! Za

vysvětlení pochybností požádej na př. ve sv. zpovědi, pokušiteli však odpověz jedině krátkým vzbuzením víry nebo všech tří božských ctností. Zakoušíš-li taková pokušení častěji, vzývej a uctívej vroucně *Královnu sv. Růžence*, patronku víry. Viz *Ve šlépějích* N. I. díl str. 37.

Právě tak jednej v pokušení proti *naděži* (v obavách, zda vytrváš, zda dojdeš spasení, zda jsou platné tvé sv. zpovědi...). Nevšímej si pokušitele, jako kotvy záchranné se drž zaslíbení Páně a utíkej se k *Matce milosrdenství*. Naděje jest podmínka a duše vši radosti v duchovním životě; nediv se tedy, že ďábel, nemoha tě svést k hříchu, hledí ti alespoň zkalit radost ze služby Boží tím, že viklá nadějí a straší zavržením. (I. str. 37.)

Nejinak si počínej v pokušení proti *lásce*. Viz I. díl str. 38.

Těmito a podobnými povzdechy mohou duše, zmítané neuctivými myšlenkami proti nejsv. osobám, osvědčit Pánu, že z jejich srdce pochází a vychází touha po nejvroucnější lásce, nikoli pak pokušení, která jsou dílem ďábelským.

Svádí-li tě pokušitel k zlému pod záminkou časného zisku, odpověz: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal, na duši své však škodu utrpěl?“ (Mt 16) Varuj se však více než smrti, bys nedal pohoršení sám. „Běda člověku, skrze něhož pohoršení pochází.“ (Mt 18) Nebuď sekerou v ruku satana. (Efr.)

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. (Mt 5) Ó, jak krásné jest čistotné plémě! Nesmrtelná jest památka jeho, protože Bohu milé jest i lidem. (Md 4) Špatnou myšlenku okamžitě ze srdce vyhoď, jako rychle se šatu střeseš hořící uhlík nebo ohyzdný hmyz; neuvažuj dlouho, co dělat - ztracené jest město, které s nepřítelem vyjednává. (Bona.) Pozor na pocity! V této věci jest tisíckrát lepší být raději hodně úzkostlivý než jen poněkud volný. Z malé jiskry velký požár bývá, a mnohý zahynul touto neřestí, protože si *s pocity zahrával* a neudusil v začátcích nezřízenou náklonnost. Jde-li o sv. čistotu, utrpí

duše zkázu dříve, než nebezpečí postřehne; za nic na světě neuvěří, že se vznáší nad propastí a že koná něco nedovoleného, a uzná dobře míněná slova, když už jest pozdě a pomoci není. Vidí celé zástupy hytnout a jest přesvědčen, že on vyvázne bez pohromy. Těžko hasit, když už celé srdce vášní hoří. Dej pozor na oči, abys proti své vůli nemiloval, nač jsi nezřízeně pohlédl. „Tonoucího zachrániti lze, zamilovaného nikoli.“ Kdo této neřesti propadl, stěží se z ní vybere a hyne tělesně i duševně.

Je-li ti sv. čistota drahá, uctívej vroucně Neposkvřenou Pannu (viz na př. modlitbu I. díl str. 39) a přistupuj často k sv. svátostem. Láska čistá nechť vypudí ze srdce lásku nečistou. (Bern.)

Útěk, jak řečeno, jest jediná záchrana *v pokušení proti ctnosti andělské*. Spěchej k ranám Kristovým, jak holubice před nepřitelem ve skalní rozsedlině (Pís 2) skryj se do rány jeho nejsv. Srdce, zahleď se na jeho sv. kříž, utíkej se k Panně Neposkvřené, anebo si představ své lože smrtelné. „Synu, ve všech skutcích svých pamatuj na poslední věci své a nikdy nezhrěšíš.“ (Sir 7)

Memento mori, *pamatuj na smrt* - toto jediné slovo, přerušující věčné mlčení tichých chodeb klášterních přísného řádu trapistů, si připomeň i ty aspoň jednou denně; řekni si je zvláště v pokušení, a pozbude vši své svůdnosti. Byť fantasie jistě rozkoše sebesvůdněji tobě malovala, takže by tě zrovna neodolatelně k sobě táhly, pomni, že fantasie jest lhářka, která neščetné oklamala a které není nikdy co věřit. Pamatuj na smrt a zoškliví se ti nedovolené rozkoše, v nichž vidí synové tohoto světa vrchol blaha.

V pokušení proti ctnosti andělské můžeš se bránit proti nepříteli krátkými povzdechy, které jako střely vysíláš na jeho hlavu. (Viz I. 38.)

Svatá čistota, ctnost andělská, ctnost Mariina! Miluješ-li Marii, miluj její kvítek, lilii. V kterém si chrámě se chová obraz: před Královnou nebes klečí jinoch nebo dívka, obětuje jí své srdce, sv. Panna je přijímá a odevzdává mu lilii se slovy: „Tak dlouho podržím tvé srdce, jak dlouho podržíš ty lilii.“ Sv.

čistota jest úcta k sobě samému. „Nevíte, že jste chrámem Ducha sv.?“ (1. a 2. Kor. častěji.) Při křtu sv. bylo tvé tělo pomazáno křížmem jako chrám při svěcení. Ale nepopírám, že jest zároveň nejdokonalejší způsob sebezáporu. „Poznal jsem, že nedokáži být čist, leč dá-li mi Bůh, a proto... prosil jsem ho... celým srdcem svým.“ (Md 8) „Viděli jsme mnohé, kteří mezi hvězdami umístili hnízdo své a pak do propasti padli... hvězdy smetené s nebes ocasem draka...“ (Aug. supp.; „a viděl jsem padat cedry libánské, o jejichž svatosti jsem byl přesvědčen jako o svatosti sv. Ambrože...“)

Krásná sice slova, praví nečistý, ale náruživost krásnější. (Basil.) Avšak sv. Augustin odpovídá: „Nepravost má své rozkoše, a ctnost že by jich neměla?“ - V bojích o sv. čistotu vzývej světce, kteří musili bojovat s podobnými, ba daleko těžšími pokušeními než ty, na př. sv. Andělu de Fulginio, Josefa Kupertinského. Vidíš, že byli z masa a krve jako ty a nestali se svatými proto, že pokušení nezakoušeli, nýbrž že proti nim statečně bojovali!

Velký pedagog moderní doby zdůrazňuje zvláště pro dívky: „Dbej vždy a všude *zevnějších forem slušného chování*, jsou ovoce staleté zkušenosti a tobě mocnou ochranou. Svůdce se neopováží tak snadno přiblížit se k dívce, pozoruje-li na ní svatou odměřenost, která ji obklopuje jako mříž svatostánek.“ (Förster.) Neotesanost pokládají někteří za svatost (Jeron.) anebo za projev duševní vyspělosti. V očích světa je hloupost, dává-li dívka najevo cudnost. (Tom. Vill.) „Ať si hloupá, jen když čistá.“ (Förster.)

Všecka zdvořilost a všechny žerty přestávají tam, kde si vůči tobě kdo dovolí poznámku nebo cokoli neslušného, buď si on *kdokoli*. Svatá Zita, služebná dívka, rozškrabala obličej svůdci, a jiná světice udeřila ve tvář toho, jenž s neslušným slovem jí se přiblížil, sv. František Saleský plivl svůdkyni do očí.

O *módě* praví sv. Ambrož: „Podle předsíně soudíme, jaký jest pokoj, a podle šatu poznám, jaké srdce se pod ním skrývá.“ Těžko najít andělskou duši pod nestoudným oblekem, a vyzývavý šat jest reklama

vyzývavého děvčete.¹⁾ Vzala by na sebe takový oděv svatá Panna panen? Která se nad svůj stav šatí anebo se líčí, na cizím omylu svou cenu staví, draže se prodává, nežli zač stojí. (Týž.)

Blízká příležitost

Příležitost dělá zloděje, praví staré, milionkrátě osvědčené přísloví; a nejen zloděje, nýbrž i nečistého, opilce atd. Proti každodenní zkušenosti nepomohou výmluvy a vytáčky; nadarmo se namáháš omýt mouřenína na bílo, nadarmo se vykrucuješ: „Už si dám pozor.“ Tisíciletá zkušenost ti volá: „Lžeš“, tvá vlastní zkušenost ti do duše hřmí: „Lžeš, klameš sebe i jiné,“ a věčná Láska málokdy mluvila tak důrazně, jako když varovala před příležitostí. Třikrátě za sebou čteš u sv. Marka 9: „Jestliže oko tvé tě pohoršuje, vylup je a vrz od sebe... ruku utni... nohu usekni...“ t. j. byť ti byla která osoba nebo věc milá jako oko v hlavě, pryč od ní, je-li ti milá spása a nechceš-li přijíti tam, „kde oheň nehasne a červ neumírá.“ Kolik jich jest dnes společníky démonů jedině proto, že nechtěli rozumět tomuto vážnému slovu Páně!

Příležitost, to jest věc, se kterou má každý zpovědník největší boje, která klade milosti největší překážky, která obrácení nejvíce znemožňuje. Opilec slibuje svatosvatě: „Já se přemohu, nevypiji ani kapku více než slušno, jen mi dovol tam jít.“ Karbaník žebrou: „Ani jednou nezakleji, ani haléře neprohrám, jen mi dovol...“ Nečistý zrovna zoufale ruce spíná a přísahá: „Pro všechno na světě, jen mi nezakazuj... já už ode dneška jistojistě...“ A těm všem musím říci: „Nemohu... nemohu dovolit, co zakazuje Pán... nemohu

---

¹⁾ „Po vzezření lze poznati muže... oděv těla a smích a chůze člověka vypravují o něm“ (Sir 19; t. j. jsou výrazem jeho nitra). Na zevnějšku nezáleží sice všechno, ale záleží na něm mnoho. *Neskromnost* v řeči a jednání, v chůzi a pohledu *není ctností*, a mnohý často právem soudí, že takový zevnějšek jest vyzváním: „Jsem ochotna, máš-li chut...“

ti dát rozhřešení, když neposlechneš, protože by bylo neplatné.“

Nechtěj opustit příležitost, ať osobu nebo věc, společnost nebo místo, které jest jim podnětem k hříchu. Věřím, že jest třeba velké mravní síly, aby na př. hoch okamžitě zavřel zajímavou a napínavou knihu, jakmile sezná, že jest nebezpečná. Chápu slzy služebné dívky: „Já už takové místo nedostanu.“ Ale kdybys měla žít o vyžebnaném chlebě, lépe tak, než propadnout dříve nebo později zkáze časné i věčné. Kolik případů známe, že Pán mladého hříšníka povolal před soud po prvním těžkém hříchu! Dívka odpovídá: „Já vím, co žádá má povinnost a čest.“ Dlouho odpírala, až povolila, a hned nato při tanci vydechla duši v náruči svůdce. Jaká armáda se jednou ukáže našemu zraku, až uvidíme ty, které nedbaly slov Pána, jenž s nimi smýšlel dobře, jistě lépe než svůdce - a pak neviděly jiného východiska ze zoufalé situace, leč vrhnout se samy do pekelného jícnu!

Proč nechtěj příležitost opustit? Protože hřích i příležitost milují, a kdo nebezpečí miluje, ten v něm zahyne (Sir 3), a není rozhřešení schopen. Co platno se umývat, když se smoly znova dotýkáš, t. j. když po sv. zpovědi znova příležitost vyhledáváš? Nepříliš bezpečno pod stromem bývá, pod kterým ve trávě zmije se skrývá. (Bern.) V příležitosti dlít a zůstat čist větší jest div než mrtvého vzkřísit. (Týž.) Laškovat s pokušením znamená laškovat s hadem, a kdo polituje zaklinače hadů, jestliže byl uštknut? (Sir 12) Jak jest možno, aby se nespálil, kdo se po řeřavém uhlí prochází? (Efr.) Hloupý se snaží přeskočit, kde viděl jiného klopýtnout (Rabanus Maurus), a „kdo sám po druhé přes týž kámen klopýtá, slepý jest anebo hlupák.“ (Efr.) Nerozum jest vydávat se v nebezpečí života; větší nerozum však jest vydávat se v nebezpečí věčného zavržení. „Od smrti mne dělí jediný krok.“ (1 Král 20) Sv. Alfons Lig. praví, že ďábel se nejvíce bojí kázání o blízké příležitosti, a právem. Přiveď osadu k tomu, aby se mladí i starí vyhýbali příležitosti, a máš přes noc osadu svatou. Že ovoce tak mnohé misie zmařeno, že exercicie tolikráte vy-

zní naprázdno, že nesčetné zpovědi zůstanou bez výsledku, má zde příčinu. Odejde misionář, a osada se vrátí na starou cestu; vrátíš se z exercicií, a vyhledáváš dřívější potěšení; opustíš zpovědnici, a tvá první cesta jest... „Co vlk zachvátí, nerad vrátí.“ Ďábel ví, jak to navléci, abychom mu neunikli: vede nás zase do příležitosti, do hříchů, v nichž si libujeme; kdyby nám chtěl hodit na šíji okovy, které my nechceme, ví, že bychom hleděli jich se co nejdříve zbavit: proto každému vloží pouta jemu milá a příjemná, ve kterých rád odpočívá. (Ěfr.) Proto mluví Pán tak rozhodně; nepraví „Přimhuř oko,“ nýbrž „Vylup je,“ a záchrana jest v jediném slově: *útěku*.¹⁾ Nežli tudíž přiklekneš ke zpovědnici, dej si odpověď určitou - ano nebo ne - na otázku: „Míním to doopravdy se slibem: blízké příležitosti se varovati?“ Ne-li, nemá smyslu jít k sv. zpovědi. Pakli ano, můžeš s důvěrou předstoupit před Otce milosrdenství a osvědčovat upřímnou lítost.

Když se mé cíle zašerší...

„Co vězí v tom člověku...“ řekneme si nad nevyzpytatelnou povahou. Jablonský nám podává zkušený kámen:

„Potok dna oblázkového - kamenem se nezkalí - jenom ze dna bahnitého - kal se vzhůru vyvalí...“ Pozoruj, jak odpovídá, když ho kdo urazí, a zvíš, tají-li se v jeho duši dno křišťálové či bahnitá tůň. Ale nechme cizích, obrať se sám k sobě: chceš zvědět, jsi-li *charakter ocelový* či velké dítě? Poznáš to neomylně, když tě potká nepříjemnost, stihne *neštěstí* nebo stane-li se ti křivda. Křesťanství není sice jako pyšná filosofie pohanských stoiků, tvrdících, že člověk vzdělaný jest nad bolest docela povznesen a jí vůbec necítí. Vždyť i Pán zaplakal nad hrobem pří-

---

¹⁾ Slyš, co praví naše přísloví: „Kdo nehrá, neprohrá. Daleko od ohně, daleko od popálení. Vinen medvěd, že krávu sežral - vinna kráva, že do lesa šla. Svedeš jen jednou kozu na led (a ty ses dal už tolikrát svést...).“

tele a v zahradě prosil Otce, aby odešel od něho kalich. Není však důstojné, pro každou maličkost naříkat. Uč se trpět a nelkat. Ukaž, kolik máš mravní síly, nechtěj a nečekej, že tě svět zabalí do bavlínky. Dokud jsou na světě lidé slabí a hříšní, buď připraven, že tu ze slabosti, tam ze zlomyslnosti ti někdo ublíží. Neuškodí ti žádné protivenství, nedáš-li se ovládat nepravostí. (Bern.)

Nemůžeš-li se bezpráví ubránit prostředky dovolenými, nesahej nikdy k hříšným, nýbrž svěř věc Boží prozřetelnosti, která i po cestách křivolakých dosáhne svých nejsvětějších záměrů. „Není těžká vina truchlit, ale z truchlivosti mluvit nebo dělat něco, co Bohu se nelíbí.“ (Efr.)

V bezpráví připomeň si slova Páně: „Kdybyste ze světa byli, miloval by svět, co jeho jest; že však nejste ze světa, nýbrž já ze světa vyvolil jsem vás, proto vás svět nenávidí. (Jan 15) Budete v nenávisti u všech pro jméno mé. (Lk 21) Blahoslaveni budete, když vám budou protivenství činit... kvůli mně, ale běda, kdyby o vás všichni dobře mluvili, neboť tak činívali *falešným* prorokům otcové jejich. (Mt 5, Lk 6) Není učedník nad Mistra; když Hospodáře Belzebubem nazvali, čeho se mohou nadíti domácí jeho? (Mt 10) Přijde hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívat, že tím Bohu prokazuje službu (Jan 16, rci: že tak činí ve jménu osvěty, kultury a humanity). Kteríkoli chtějí být zbožně živi v Kristu Ježíši, pronásledování trpěti budou. (2 Tim 3)

V těžké chvíli pros za *odevzdanost do vůle Boží*. (I. str. 39.)

Vyslyší-li tě Pán, nezapomeň poděkovat; vyber si k tomu některou pobožnost k nejsv. Trojici nebo děkovný žalm, přines z vděčnosti za to Pánu malou oběť (sv. přijímání, mši sv.). Věz, že tím hodnější budeš dalšího vyslyšení, čím vděčnějším se za přijatá dobrodiní prokážeš.

Někdy jest *pro nás lépe*, když nás Bůh *neslyší*. Marnotratného syna vyslyšená prosba učinila chudým a otrokem, odepřená by ho byla zachovala bohatým a svobodným... hlad volá zpět toho, jež nadbytek

vyhnal, bída ho naučila vážit si otce, jímž v blahobytu pohrdl. (Petr Chrys.) Sv. Basil vytýkal v době hladu věřícím: „Tuto metlu... jste svými hříchy na sebe svolali, a místo co byste se obrátili a v pokání Pána prosili, vzdorujete, zatvrzujete se a ze vzdoru se kostelu vyhýbáte.“ Nebylo tomu tak i v poslední válce? Nesvolaly tu metlu na Evropu armády dítek připravených o život dříve, než spatřily světlo světa, i jiné ohavnosti, na které svaté oči Nejsvětějšího nemohly již hledět? Nestat se lepším, když Bůh hřích trestá, jest vrchol neštěstí. (Řeh. Naz.)

Známkou silné vůle jest *trpělivost*. Zženštilý jest duch, jenž se chce jen s těmi stýkat, kteří mu ve všem vyhovějí a lichotí; slabou vůli prozrazuje, kdo chce vždy provést svou a nezná jiné vůle kromě své. Slabý rozum na své hlavě jezdí. Nebývá blaze společnosti, která má takového vládce (Bona) a není dobře člověku, jehož v životě nepotká nic protivného. „Osud tě zahrnul vším, jen jedno ti scházelo: protivenství, aby tě zkusilo jako zlato v ohni.“ (Vilibald Pirkheimer.) Myslíš, že duje protivný vítr, když tě svírá protivenství, a ne spíše, když lichotí světa štěstí? (Anselm.) Jaká zásluha být trpělivý a klidný, když se vše daří podle tvého přání? Větší ctnost jest být trpělivý v bolestech než zbožný v dobách štěstí. Není nic velkého kráčet cestou Božích přikázání, když tě nikdo neutiskuje. (Ambr.) Kde mnoho zkoušek, tam mnoho mučednictví... Denně jsi mučedníkem Kristovým; byl jsi pokoušen, ale neustoupil jsi, skutkem jsi vyznal Krista, stal ses svědkem (mučedníkem Kristovým; hříčka slov: martyr znamená svědek i mučedník; týž). Když Bůh bičuje, ukazuje nám, jak malá jest naše trpělivost; když přikazuje nebo zakazuje, jak malá naše poslušnost; když něco odepře, jak malá naše pokora. (Ans.) Když nás svět protivenstvím skličuje, nic nečiní, leč že varuje, abychom ho nemilovali. (Rich. a S. Vict.) Nesmilní náruživost protivenstvím stísněná. (Aug.) Snáze jest v utrpení těšit jiné než těšit sebe. (Bona.)

Jest přirozené, že se tě zmocní v utrpení *smutek*; ale nepoddávej se mu nadmíru. Zasvitne slunko i před

našimi vraty. Doufej směle, dokud je duše v těle. Nic neusychá tak rychle jako slzy, a zármutek časem sám sebou pomine, i kdybys ho hlídal. (Bona.)

V *utrpení* si přečti nádhernou kapitolu z Následování Krista o královské cestě sv. kříže. „Tvrdou se mnohým zdá, tato řeč: ‚Zapři sám sebe, vezmi kříž svůj a jdi za Ježíšem!‘ Ale daleko tvrdší bude jednou slyšet slovo: ‚Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného!‘ V kříži spása, v kříži život, v kříži ochrana, v kříži vrchol ctnosti. Kříži neunikneš, jdi kam jdi. Obrát se vzhůru, obrať se dolů, všude a všude najdeš kříž. Nenajdeš vznešenější ani bezpečnější cesty nad cestu sv. kříže. Naučíš-li se kříž nésti, ponese kříž tebe a uvede tě k žádoucímu cíli. Shodíš-li se sebe kříž jeden, najdeš jistě druhý a snad ještě těžší.“ Bl. Grignon z Montfortu praví: „Tři kříže vidíš na Kalvarii, jeden z nich si musíš vyvolit, abys na něm trpěl. Na jednom trpí nevinnost, na druhém kajícíník, na třetím zavrženec. I zavrženec musí trpět a strašně trpět, ale bez užitku, bez útěchy, bez naděje.“ Sotva si bude kdo z nás namlouvat, že může trpět jako ukřižovaná nevinnost, trpme alespoň jako kajícíníci. Trpící Spasitel obětoval své utrpení za hříšné, obětuj ty, cokoli tě potká, buď za viny své nebo za obrácení hříšníků nebo za duše v očištění. Chraň se jen mluvit jak onen zavrženec: „Jsi-li Syn Boží, pomoz sobě i nám.“ Cesta kříže, cesta naše, cesta vyvolených, cesta trpká, ale vede do ráje. Otec přísněji vychovává syna než služebníka, protože ho chce mít lepším. (Ambr.) Zvol si Boha za přítele, když tě vše opustí. (Aug. supp.)

Co jest *pramenem* vši *nespokojenosti*? Toužíme po věcech, kterých nemáme a mít nemůžeme. Proč vzdychat po věci, která se vymyká naší moci? Dostí jich máme, snad více, než jest rozumné člověku, jenž se chystá umřít.

Křesťanské pohrdání světskými marnostmi jest daleko vzdálené pyšného opovrhování bližním, které okázale na odiv nosil Diogen, Sokrates a jiní pohanští filosofové. Pohrdání světem jest stránka negativní a samo sebou ještě není ctností, nepřistoupí-li k tomu

prvek pozitivní: totiž, čím více jest duch povznesen nad malichernosti tohoto světa, tím horlivěji pracuje pro onen svět, hledě nashromáždit zásluh pro duši *svou* a zachránit i *jiné*, které hynou. Klesne oslice a najde se, kdo by ji pozvedl: hyne duše a není, kdo by jí pomohl. (Bern.) Spojuj apoštolské působení s prací o vlastní spáse. Jeden člověk, naplněný žářem živé víry, stačí, aby obrátil celý národ. (Jan Chrys.)

Následuj mne!

Tak vyzvala vtělená věčná Pravda nejednou nadějnou duši. „Já jsem cesta, pravda a život...“ (Jn 14) Tedy kráčet k Bohu a k vrcholu dokonalosti ve šlépějích Kristových! „Učte se ode mne...“ Všichni jsme pozváni do *školy božského Srdce Páně*, a toto jediné kratičké slovo obsahuje tajemství a umění stát se světce. Následování Krista, nejjistější, nejbezpečnější, nejrychlejší cesta k dokonalosti, jediná a nezbytná cesta k nebi, vrchol ctnosti. (Petr Dam.) *Následování* („napodobení“) *Krista* bylo zaměstnáním a životním úkolem světců; celý obsah jejich života se dá vyjádřit tím jediným slovem. Srdce Páně jest ideál a vzor, v němž Duch sv. ztělesnil všechnu mravní krásu a dokonalost.

Chceš být dokonalý? Věz, že nestačí pouhé předpisy, nemáš-li na očích živoucí vzor, a tím jest a zůstane pro věčné časy *Kristus*. „Všecko máme v Kristu.“ (Ambr.) Některé pokyny ti však přece podávám, aby sis zamiloval ctnost a zošklivil si nepravost.

Klid duše, známka charakteru vytříbeného a „vykvašeného“, jenž se má docela v moci, jest výslednicí ctností, o nichž již byla řeč: důvěry v Boha, odevzdanosti do jeho prozřetelnosti, mravní síly a trpělivosti, pohrdání světem a nadto *bázně Boží*. Začátek moudrosti je bázeň Boží (Písmo sv. nesčetněkrát), a nejen moudrosti a vší křesťanské ctnosti, nýbrž i spořádaných poměrů společenských. Každý řádek „černé kroniky“ v novinách, světové pohromy a krise hřmí hlasem hromovým do duše každému, kdo má uši

k slyšení a rozum k porozumění: „Začátek moudrosti jest bázeň Boží.“ „Bůh pro velikou bezbožnost lidí povolí někdy uzdy a nechá je dělat, co chtějí.“ (Theodoret o válce.) Marně se namáhá veškerá lidská moc uzdravit společnost a zamezit zjevy, nad nimiž někdo ruce spíná, nesáhne-li k jedinému účinnému prostředku, předepsanému v jedné prastaré knize: „Pojďte, synové, a slyšte mne, *bázni Páně* naučím vás.“ (Ž 33)

Bohabojnost není bázlivost, nýbrž nezdolná pevnost (Kassiodor) a zdroj mravní síly, jak vidět na mučednících a jiných světcích, jako byl na př. volající na poušti i jeho starozákonní předobraz (Eliáš), jako byl Ambrož, Basil, Jan Zlatoústý atd. atd., mužové, kteří řekli králům do očí: „Nebojím se ničeho, leč hříchu a hněvu Božího.“ Kdo Boha má za pevný hrad, nic nemusí se zlého bát... Není šťasten stát, kde hradby stojí a mravy se řítí. (Aug.) Odstraň bohabojnost (do slova: spravedlnost), a co jsou všechna království, leda veliká lotrovství? (Týž.)

Či srdce jest naplněno bázni Boží, ten nedbá ohledů lidských a nezná lidské bázně. Nedělej si z toho nic, když tě lidé nazývají pokrytcem (Efr.), kdo se Boha bojí (a jej miluje), tomu celý svět neimponuje. (Efr.) Kde velké zvony zvoní, tam malých neslyšet. Nízký plot lecjaká koza přescočí. Světem pohrdat může jedině srdce naplněné Bohem. Kdo by pil z cisterny, může-li pít z pramene? (Maxim Turinský.) A kdo poběží za bludičkou, když mu svítí slunce? Nenazývejte svatým vše, co lid tento svatým nazývá: Hospodina zástupů, toho za svatého mějte a jeho se bojte. (Iz 8) Mně pak za nejmenší jest, abych od vás souzen byl aneb od lidského soudu. (1 Kor 4)

Blázen praví v srdci svém: „*Není Boha*“ (Ž 13), s bláznem však není rozumná řeč. Nadarmo oslu na lyru hraješ. (Jeronym.) Vedou se v tvé přítomnosti hovory bezbožné? Dají-li co na tvé slovo, okřikni je; dovedeš-li je odbýt, ukaž jim jejich omezenost; víš-li, že bys jen přilil oleje do ohně, nevšímej si jich; ale tvé mlčení nechť nejeví známky bázlivosti, nýbrž pohrdání, a obrátí-li se k tobě přímo, dej jim ráznou

odpověď. „Nedávejte svatého psům a neházejte perly před vepře“ (Mt 7), t. j. před jistými lidmi nemluv o věcech svatých.

Kdo má štěstí (a čest) být katolickým křesťanem, nemusí se doprošovat dovolení, aby jím směl být. (Paqueron.) Netřeba, abys každému na potkání vysvětloval, jakého jsi přesvědčení, ale z tvého chování ať každý pozná, jako bys měl na čele napsáno: „Já jsem Kristův.“ Povolání k pravé víře jest největší milost, a ty za ni vděčně Pánu děkuj a světu ukazuj svatou radostnou hrdost (Jeron.), že jsi přišel k poznání pravdy.

Mysl dlouho napájená bludy není s to, aby rozumně uvažovala... oči navyklé temnotám nejsou schopny otevřít se paprskům věčné pravdy; světla nedovedou si vážit a cenit ti, jejichž obývání jest v temnotách: temnotu vidí, temnotu milují, v temnotě si libují. (Aug. supp.) Proč? Světlo přišlo na svět, ale lidé milovali více tmu než světlo, protože *skutkové jejich byli zlí*. (Jan 3) Zde máš důvod nevěry: nikoli přesvědčení rozumu, nýbrž zkaženost srdce - před dvěma tisíciletími jako dnes. S otevřenýma očima padají a za živa duši peklu zapisují. (Aug. supp.) Dokud lichotí nepravost, trpká jest pravdivost. (Aug.) Nerad se dá probudit sluha, kterému jest přichystán bič. (Efr.) Čistě žít nechtějí, do pekla se jim také nechce, proto zbývá jediné východisko: „Nevěřím!“

Bezpříkladná jest rozervanost ve světě, ale v jednom se shodují všichni: v nenávisti proti Bohu a proti Kristu jeho. (Rich. a S. V.) Psi jedné vsi často se hryžou, ale na vlka všichni se sberou. Jak Pilát s Herodem, tak si podají ruce největší nepřátelé, jde-li o boj proti církvi a víře, a ten boj vedou: a) ze zášti, protože nenávidí světlo. Krtek se před slunečním jasnem zahrabává do země, výr světla nenávidí a nesnese. - b) Ze zbabělosti, protože nemají mravní síly, aby vybědli z nepravosti. - c) Ze závisti, protože závidí těm, kteří se sluní na světle. Temno noci nezávidí, žluč nežárí na pelyněk. (Afraates.) d) Z pýchy, někdy z lidských ohledů, aby byli velkými v očích světa. Milují slávu od lidí víc než slávu od Boha. (Jn 12)

Viděl jsi člověka, jenž se dal docela ovládnout *hněvem*? Vypadal jako člověk? Sparťané ukazovali dětem opilé otroky, aby pohled na ně jim tu neřest navždy zhnusil. Pohlédni na prchlivce a nedej se sám strhnout rozvášněností, jež v nás nenechá nic lidského. Viz, jak soptí, jako by se s rozumem pomínul. Uklidňuj ho, domlouvej mu, všechno je nadarmo. Požár lze uhasit, člověka zlostného nutno nechat, až se vyběsní. (Bona.) Hněv špatný rádce. V hněvu vyvě, co v srdci vě. Hněv spravedlnosti Boží nepůsobí. (Jak 1) Blázen ukazuje ihned hněv svůj, ale moudrý se ovládne (Př 12), protože hněv jest známka slabé vůle. Také pes se žene po tom, jenž ho kousl. (Bona.) Oheň ohněm neuhasiš. (Efr.) Doráží někdo na tebe? Nech ho štěkat, tím se mu nejvíce pomstíš. (Bas.) *Mírnost* předpokládá ducha, jenž se má v moci. Vlídna odpověď krotí hněv, řeč tvrdá budí vztek. (Př 15) Buď vůči chybujícím takový, jaký jest k tobě hřešícímu Bůh.

Mravní síly a velkého sebeovládání jest třeba, abys dovedl mít v moci *jazyk*. Kdo v slovu neklesne, ten jest dokonalý. (Jak 3) Blahoslavený, jenž jazykem neklesl. (Sir 25) Rána bičem působí modřinu, rána jazykem rozráží kosti. (Sir 28) Mnoho jich padlo ostrím meče, ale ne tolik, co jich zahynulo jazykem. (Sir 28) Mnoho mluvení nebývá bez hříchu, a v mnoha řečech nalezeno bývá bláznovství. (Sir 5) S bláznem mnoho nemluv, opleť uši své trním, neslyš jazyka zlého, a ústům svým udělej dveře a zámky. (Sir 28) Tím tě nechce Písmo sv. odsoudit k ustavičnému mlčení. Do opačné chyby upadá ten, kdo nikdy slova na nikoho nepromluví. Není však snadné najít střední cestu. Mluvití stříbro, mlčeti zlato, ale slovo včas promluvené jest jablko zlaté na míse stříbrné. (Př 25)

Nezabolí jazyk od dobrého slova. O klevetnících však čteme: „Šesti věcí nenávidí Hospodin: jazyka lživého... svědka falešného... a toho, jenž mezi bratřími různice rozsévá. Celý den nepravost obmýšlí jazyk jeho, jako břitva nabroušená... hrob otevřený jest hrdlo jeho.“ Hanebná neřest jest ostouzet ne-

přítomné. Když není dřev, hasne oheň; když nebude klevetníka, utichne svár. (Př 26) Zlý jazyk ďáblův sluha. (Max Tur.) Jsi proto zbožnější, když jiné odsuzuješ? (Jan Damasc.) Zdaž mé hříchy jsou tvými ctnostmi? (Jer.) Budeme-li skládat počet z každého slova zbytečného, co nás čeká za každé slovo zlomyslné? Co nám do bližního? Máme dost starostí s vlastní duší.

Ústa obojaká mám v ošklivosti, praví věčná Moudrost (Př 8) i lidé. Neupřímnost nesluší muži charakternímu, a charakterem má být zvláště ten, jenž se hlásí ke Kristu. Netřeba mluvit o všem, co víš, ale když promluvíš, nechať tě vlastní svědomí neviní z přetvářky, pokrytectví, nedůstojného lichocení. Nemluv o nepřítomném, co bys nechtěl opakovat v jeho přítomnosti; nemluv o nikom, co bys nerad, aby jiní mluvili o tobě. Ostatně neupřímného obyčejně každý prohlédne jako Hospodin dětinskou výmluvu Adamovu.

Často se stane, že mezi jídlem něco pozřeš, co mnoho dnů nemůžeš strávit; taktéž mezi mnohými řeči něco prohodíš, nač bližní dlouho nezapomene. (Petr Dam.) Tři věci nelze dostat zpět: uplynulý čas, vypuštěnou střelu, promluvené slovo. (Arabské přísloví.)

Jak si *počínat* vůči *klevetníku*? Severní vítr rozptyluje déšť, a smutná tvář jazyk pomluvačný (Př 25); dej mu najevo, že tě jeho řeči nebaví! Těžko říci, co jest horší: pomlouvat, či pomluvače poslouchat. (Bern.) Chceš-li moudrým mužem slouti, dej řečem mimo se plouti. Tupí-li kdo, co tobě svaté, vzpomeň na přísloví: Pes neumí leč hafat - i na svatého štěká; „psy nechme štěkat a lidi klebetovat,“ tím není řeka horší, že i psi z ní pijí. Bylinu po vůni, člověka po řeči poznáš.

Jazyku klevetivému bratrem jest jazyk *kritisující*. Odporný jest člověk, který všechno posuzuje a odsuzuje, v jehož očích nic není správné, co bližní koná, nic není k světu, co nevezme do ruky on. Což jste vy samotní na světě moudří, a s vámi umře moudrost? (Job 12) Myslíte, že máte na moudrost monopol?

Lidé sami na dobré skutky neplodní se neostýchají posuzovat dobré skutky jiných. (Hugo a S. V.) Někteří nepřinesou k společné práci nic leč jazyk, jenž všechno kritizuje. (Theodoret.) Snáze cizí dílo tupiti než lépe spraviti.

Pohromu předchází *pýcha* a před pádem bývá duše zpupná. (Př 16) Pyšný jest Bohu protivný, lidem nesnesitelný. V jednání, řeči i chůzi se zdá, jako by celý svět viděl u svých nohou; klaní se jedině svému já, přesvědčen, že nad něho není a že jest od světa nedoceněný. Ale kdo jest sám sobě pánbíčkem, ať se nediví, že se před ním každý pokřizuje. Řada přísloví ukazuje směšnost této neřesti: „Mám chytré lidi rád, ale nesnesu, aby kdo byl chytřejší nade mne. Pýcha a hloupost roste na jednom stromě. Kdo vysoko leze, snadno se sveze. Kdo sedí po prvé na kozlíku, rád hodně praská bičem.“

Není zběsilejší, zarytější, bezohlednější vášně nad *uraženou pýchu*. Kdyby celý svět hořel a on jej mohl kapkou vody uhasit, neučiní toho, bylo-li jeho já uraženo nebo nedošlo-li uznání. Kdyby šlo o nesmrtelné duše, o jeho drahé, o vlast, o celou církev, a jejich osud záležel na něm, nehne prstem a nechá vše propadnout zkáze časné i věčné, jen když jeho uražené já jest pomstěno, žes ho „nepozdravil u vrbiček“.

Varuj se zvláště *duchovní pýchy*. Pán pravil apoštolům: „Vykonáte-li vše, co vám přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme; co jsme povinni byli učinit, učinili jsme.“ (Lk 17) Pán neučil falešné pokore! I o duchovních darech a milostech platí: „Co máš, co bys byl nepřijal? Proč se tedy chlubíš, jako bys to byl nedostal?“ (1 Kor 4) Naše zásluhy jsou dary Nejvyššího. Čím vyšší jest kdo u sebe, tím nižší jest u Boha. (Bern. Sien.)

Známka směšné nadutosti jest vyhledávat zvláštnosti, na př. v kostele si nápadně počínat, ke stolu Páně nechtít přistoupit s ostatními a pod. Sv. Jeronym dává radu dívce: „Nic nápadného ať nejevíš, čím by ses lišila od ostatních, aby se nad tebou nepozastavovali a na tebe prstem neukazovali.“ Zabláče-

nému Diogenovi, jenž chodil v zimě v roztrhaném šatě bos, řekl Plato: „Diogenova pýcha.“

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mt 11) Pokora jest pravda; nezáleží snad v tom, abychom si proti pravdě a proti vlastnímu přesvědčení namlouvali, že jsme největší hříšníci. Božský vzor pokory zvolal: „Kdo z vás mne bude viniti z hříchu?“ (Jan 8) Panna nejpokornější si nezapírala, že jest bez hříchu, že jest povýšena nade vše tvorstvo a že ji budou velebit všechna pokolení. Víra jest základem křesťanského života, pokora jest základem ctností; království Boží však nemůže být zbudováno na bludu a lži.

Všechny své síly a schopnosti staví pyšný do služeb svého já, pokorný do služby Boží. Za neomylnou normu a pravidlo svého jednání má pyšný rozum a vůli svou, pokorný vůli Boží, a tu poznává rozum osvětlený věrou. Pýcha záleží v *odvrácení* od Boha („počátek každého hříchu jest pýcha“ a neposlušnost, Sir 10), pokora se Bohu podrobuje. Pokora nečiní malomyslným, líným, pasivním. „Všecko dokáží v tom, jenž mne sílí.“ (Fil 4) Pokorný nezapírá darů Božích, nýbrž děkuje za ně (Magnifikat!) a užívá jich podle vůle Boží. Milostí Boží jsem, co jsem, a milost jeho nebyla ve mně marná. (1 Kor 15) Být pokorným bez zásluh je nutnost, svou hříšnost uznávat a o polepšení nechtít pracovat je lenost. Pýchou však hynou největší schopnosti a mizí nadání. (Aug.)

Jak může být pokorným světec, jenž i zázraky koná? „Boží jsou to dary, cožkoli mám, jeho jsou milosti, to dobře znám...“ Svatý František Serafínský říkal: „Kdyby některý zločinec dostal tolik milostí, co já, snad by dokonaleji Pánu sloužil, a já bych na jeho místě byl snad horší než on.“ Neměl světec pravdu? Pokora nelichotí, nedbá lidského úsudku, nezná žárlivosti („jen když jest Bůh oslaven, ať skrze mne nebo skrze jiného“), nevzpírá se jako Mojžíš úkolu, jež Bůh na nás vznáší, nýbrž jako Maria jej pokorně přijímá.

Touží-li tvé srdce po *přátelství*, věz, že přátelství s osobou druhého pohlaví není nikdy bez erotiky, t.

j. bez smyslné náklonnosti, a dříve nebo později přivede na scestí (tak zvaná „duchovní přátelství“). I přátelství s osobou téhož pohlaví má své meze; jeho účel jest, aby druh druhu povzbuzoval k dobrému, ne aby spolu Pána uráželi. Čisté a trvalé jest jen tam, kde se přátelé milují v Bohu, kde jsou vůči sobě upřímní, nebojíce se jeden druhého na chyby upozornit a ochotně upozornění přijímá. Tak vypadalo přátelství sv. Basila a Řehoře Naziánského, Augustina a Alipia, Tomáše Aq. a Bonaventury. Jaký konec má však přátelství neznabohů, jest dokladem na př. Fridrich II. a Voltaire.

Je-li v místě Mariánská družina nebo jiné katolické sdružení *dobře řízené a dobrým duchem proniknuté*, kde nejsou obě pohlaví pohromadě, a těší-li tě *společenský život*, dobře uděláš, když tam vstoupíš. Příklad jiných, naplněných týmiž ideály, bude ti povzbuzením a vzpruhou. Nemůže-li ti však spolek dát, co by ti dát měl a co bys od něho čekal, nedbej lidských ohledů a opusť jej.

Jdeš-li do spolkové schůze, uvědom si, proč jsi vstoupil: abys s jinými pracoval pro Krista. Varuj se žárlivosti, vidíš-li, že jiný, snad dokonce mladší, má větší úspěchy než ty. Známkou malicherného ducha jest *žárlivost*, jež nesnese, aby jiný nad něho vynikl. Nechceš-li stavět, aspoň neboř, co postavili jiní. (Efr.) Slušnost žádá, aby dívka, chtějíc navštívit kněze, ať v záležitostech spolkových ať v jakýchkoli, vzala s sebou vždycky družku.

Sestrou žárlivosti jest *závist*, neřest nízká a ohavná, jediné proto nešťastná, že bližní jest šťasten (Bona), a cizí neštěstí pokládá za svou útěchu. (Petr Chrys.) Miluj věci nebeské a mysl na věčnost, a pomine závist. Protože k pozemským věcem lneš a po nich toužíš, mučí tě závist a je tvým vlastním katanem. (Petr Chrys.) Staří si vyprávěli o báječné rybě, jež se zakousla do lodi a nepustila ji s místa. Taková jest každá nezřízená vášeň; chytí-li se duše, nemůže tato vpřed, stojí a hyne s tímto světem. (Bona.) „Zdaž oko tvé nešlechtné jest?...“ (Mt 20) Závistník závidí i mrtvole pěkné počasí při pohřbu.

Špatná společnost kazí dobré mravy. „Varujte se kvasu farizejského“ (Mt 16), styku se špatnými. Ne-najdeš-li druhy pořádné, budiž tvým společníkem anděl strážný. Osvoj si svatou hrdost, vyhýbej se těm, kteří si libují v blátě. (Jeron.) Jako houba ssaje vlhkost, tak duše jed ze společenství bezbožných (Efr.), ba ani sukno nenasákne tak rychle barvou, jak rychle podřízení ctnostmi nebo necnostmi představených, a sice daleko snadněji nectnostmi než ctnostmi. (Řeh. Naz.) Ovšem, kde všichni páchnou, tam jednoho necítit (Bern.); ale myslíš, že je s tebou lépe, když máš mnoho sobě (v neřestech) podobných, a že jsi před trestem bezpečen, když celé zástupy hřeší? (Jeron.) „Máš ovečku? Nezavírej ji s vlky dohromady!“ (Efr.)

Snaž se být zrnem uprostřed plev (ve špatném světě), aby ses dostal do stodol Páně. (Efr.) Co se vymlouváš, že „všichni to tak dělají“? Co je ti do světa, jehož jsi se zřekl? Ty Krista následuj! (Ambr., Aug.) Nemožno zde veselit se s ďáblem a jednou kralovat s Kristem. (Tom. Kemp.) Tutéž pravdu vyjadřuje drsně polské přísloví: „Trudno (těžko) s jednoho vola dvě kůže stáhnout.“

Co řečeno o společnosti, platí snad ještě větší měrou o *knize*. Dobrá kniha dala církvi nejednoho světce (Ignáce, Kolumbána); nemožno však spočítat nepřehlednou armádu těch, které zkazila kniha špatná. Rousseau napsal v úvodě jedné své knihy, že jediná její stránka stačí, aby z čisté duše učinila skryši nečistoty. Jeho slovo jest bohužel až příliš pravdivé, nejen o spisech jeho, nýbrž i o nesčetných jiných. Nikdo by nevěřil, jak suggestivně dovede působit kniha psaná elegantním slohem. Přečti si jen Schillerovu báseň o bozích starého Řecka nebo některou báseň Goethovu. Bývaly doby, že špatná kniha byla veřejně spálena rukou kata. Dnes se dbá přísně na to, aby nepřišly na trh jedovaté nebo podezřelé pokrmky, ale duševní jed se prodává a kupuje napořád beze všeho dozoru.

Měj tolik hrdosti, abys nečetl věci, jež blátem házejí po tom, co tobě jest svaté. Neber do rukou pamflety,

kde z každého řádku číší nenávist proti tvé církvi, byť byly pro lahodný sloh a „vlasteneckou“ tendenci do nebe vynášeny a mládeži přímo vnucovány tak zvané „historické“ romány, jež mají s historií společného tolik, co stoka se studánkou.

Co se týče *duchovní četby*, platí tato pravidla:

1. Jako ostatní cvičby duchovního života jest i ona jen *prostředkem* k dokonalosti; sama tě dokonalým neučiní. Lék znát a léku užívat jest dvojí věc. (Tom. Kemp.)

2. Čti jenom knihy opravdu *cenné*. I mezi t. zv. „nábožnými“ knihami najdeš mnoho méněcenných. K nejlepším, jež máme, patří: Následování Krista Pána, Bohumila sv. Františka Saleského, Duchovní boj od Scupoliho, Vyznání sv. Augustina. Z českých: Život podle B. Srdce Páně od P. Jaroše. „Když se ti oči klíží, ať jest v tvé ruce svatá kniha, a klesající hlava ať padne na svatou stránku.“ (Jeron.)

3. *Nečti mnoho* najednou; uvažuj o přečteném předmětu. Když se modlíš, mluvíš ty k Bohu; při duchovní četbě mluví on k tobě. Výtečná kniha nahradí kazatele, kazatel však mluví volně a neřekne v jednom kázání všechno, co ví.

4. *Životy svatých*, nejsou-li psané povrchně, mají výhodu, že ukazují v příkladech, jak ctnosti nabýti a jak ji provádět.

5. Kdo čte denně aspoň čtvrt hodiny z *evangelia*, získá odp.**.

Jest prospěšné žaludku *přeplnit* jej pokrmem, byť sebezdravějším? Jaký máš užitek z tolika knih, které zrovna hltáš? Sní rozumný člověk každou houbu, kterou v lese najde? A ty snad čteš vše, co ti do rukou přijde! Tvá duše pochodí při tom zrovna tak, jako když bez výběru chodíš do divadla na každý kus.

Číst výhradně *spisy světské* jest ztráta času. Netřeba hledat zlata v blátě (Jer.), t. j. nějakou dobrou myšlenku v bezcenných spisech světských, když naše svaté knihy jimi oplývají. Četba světácká tě učiní světákem; četba milostných románů jest nezdravá, protože líčí život docela falešně; četba detektivních a indiánských románů nejednomu popletla hlavu.

Četba nečistá a nevěrecká jest jedem pro každého. Tvrdí-li kdo, že mu jde jen o pěkný sloh, přečti mu slova sv. Aug.: „Není pravda, že těmito ohavnostmi se naučí mládež pěkným slovům, nýbrž těmi slovy se naučí jistěji páchat ohavnosti. Neodsuzuji slova, vybrané a drahocenné nádoby, nýbrž jedovaté víno bludu a neřesti, jež nám v nich opilí učitelé podávali, a kdybychom se byli vzpírali pít, byli bychom dostali bití a nebylo možno odvolat se k nějakému strážlivému soudci. Ale já jsem se rád těm věcem učil a v nich se kochal, a proto jsem byl nazýván nadějným chlapcem.“ Bláto zůstane blátem, i když je zabalíš do hedvábí.

Neznám většího *pokrytectví*, jako když nečistí si ve spolek říkají: „*Čistému jest vše čisté*, pravé umění nemůže znemravňovat,“ a při tom se tváří, jako by jeden druhému věřil, a přec každý z nich ví, *proč* na to nestoudné divadlo jde, nestoudnou knihu čte, na nestoudný obraz se dívá, on i jeho druh. Tak zvaná „lepší společnost“ se ráda brodí močálem pod zámkou umění, a kdo něco namítá, platí za omezení. Praví-li i někteří neuvědomělí nebo neupřímní katolíci, že umění se musí dopřát větší svoboda a že se mu nesmějí svazovat ruce mravním zákonem, znamená to po česku, že umění může být nemravné a má výsadu hřešit. Pryč ze Sodomy! Šesté přikázání platí pro krále i žebráka, pro čeledína i pro malířský atelier, pro krčmu i pro divadlo, pro žáčka ve škole stejně jako pro básníka a romanopisce. „Nepatří k vzdělání dívat se na špínu při elektrickém světle.“ (Förster.) Přečti si, co jest dole při svátosti pokání řečeno o „věčném zákoně“. Ani Neposkvrněná Panna, ba ani lidská přirozenost Syna Božího nebyla z něho vyňata, pouze jistá sorta „umělců“ chce namluvit sobě i nám, že mají „právo“ být ve svých výtvorech nemravní a znemravňovat jiné - a při tom pokrytecky se horší na bezbožeckou literaturu. Jakým právem? Jestliže ty si „nesmíš dát svazovat ruce“ VI. přikázáním, nemusí se oni dát vázat I., IV., V. přikázáním, a jestliže tvé „umění“ nemůže znemravňovat, mohou oni říci tobě, že jejich indiánky, de-

tektivky, krvavé, anarchistické, nihilistické romány také jen zušlechťují, protože jsou též výtvozem „umění“.

Nezapomínej na *skutky lásky*. Křesťanská charita jest zlatá koruna na hlavě církve, a Pán chce, aby svět poznal jeho učedníky po skutcích lásky. Charita byla božská zář, která vábila kdysi pohany do církve; skutky milosrdenství by působily pravé divy i dnes, zatím co lakota odpuzuje, zvláště pozoruje-li ji svět na následovnících Jidášových. Bojíš se, aby ti neubýlo statku, a nepozoruješ, že ti ubývá života. (Cyprián) Je-li bratr neb sestra tvá v nouzi... a řekneš jim: „Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se,“ a nedáš jim, čeho potřebují, co ti prospěje tvá víra? (Viz Jak 2) Lakomci praví sv. Basil: „Vymlouváš se: budoucnost jest nejistá... Není však nejistý trest, připravený tvrdému srdci! Když vydáš zlato a koupíš koně, nelituješ peněz; a když můžeš za ně koupit nebeské království, je ti jich líto?“ Vzpomeň však, co praví Kosmák o „tajných“ žebrácích; není vždycky hoden almužny, kdo tě za ni žádá na rohu ulice, ale jsou hodni soucitu, kteří se ostýchají za dárek poprosit, a k těm ti musí srdce ukázat cestu. „Budeš-li mít mnoho, dávej mnoho; budeš-li mít málo, i z mála rád almužnu uděluj,“ praví velký dobroděj starozákonní svému synu. (Tob. 4) Těm, kteří teprve v odkazech pamatují na chudé, praví sv. Basil: „Neslýchaná velkodušnost být štedrým, když tělo v prach obrácené statků již užít nemůže.“

Ke skutkům lásky máš příležitost po celý den, každou minutu. Tu vlídné slovo, tam malá služba... O Kristu praví píseň: „Kdekoli šlépěj tvoje kráčí, všude jen *štěstí rozsévá*...“ To bylo i životním úkolem sv. Panny, to jest jejím povoláním dodnes. Ďábel zase má radost, může-li komu způsobit bolest. „V kalné oči písku nepřisypuj.“ Či chceš raději následovat jeho než Krista?

Modli se a *pracuj* - k Bohu se modli a ke břehu plavej - Boha vzývej, sám ruky přikládej. Papež Sixtus V. byl velmi přísný na nedbalce, kteří svůj nezdar omlouvali slovy: „Buď Pánu poručeno...“

„Nesvaluj na Boží prozřetelnost vlastní svou lenost a neber jména Božího nadarmo . . . přičinit ses měl, a byla by věc lépe dopadla.“ Kdo chce něco získat, musí něco vystát. Konvertita Maurer vytýkal katolíkům liknavost v práci pro věc svatou, zatím co odpůrci pracují horečně pro věc hříšnou.

Nežij nad svůj stav. „Nejezdí se šesti koni, máš-li píce jen pro dva... pod nízkou střechou vysoko neskákej... z malé studny se také napiješ, na malém mlátku se za rok také mnoho vymlátí... v nouzi poznáme, co zbytečných potřeb máme... nemusíš polévku přesolit, i když máš soli hodně...“ (Různá přísloví.)

Vlažnost jest nemoc nebezpečnější, než by se na první pohled zdálo, hlavně proto, že vlažný si není svého vážného stavu vědom. Netouží povstat, kdo neví, že padl. (Řeh. Vel.) Hříšník odpovídá proroku: „Hřešil jsem.“ (2 Kr 12) Vlažné kněžstvo starozákonní odpovídá: „V čem jsme tě urazili?“ (Mal 1) Přečti si poslední list ve 3. kapitole Zjevení, jak přísně Pán kárá zvlažnělého. Ba i v prvním listě dost přísně vytýká: „Mám proti tobě, žeš opustil prvotní horlivost svou.“ Mnozí, neznajíce vychytralost satanovu, duchem začali, tělem skončili. (Bern.)

Příčiny vlažnosti: 1. Opomíjíme konat dobré. 2. Zanedbáváme sv. svátosti, zkracujeme své pobožnosti. Duše odvykla nebeským sladkostem a proto pije plným douškem ocet tělesných rozkoší. (Hugo a S. V.) 3. Hlavní příčina: vyhýbáme se oběti a sebezáporu, což se nedá ani modlitbou a sv. svátostmi úplně nahradit. 4. Z toho vzniká duchovní pohodlí a lenost. 5. Živá víra ze srdce mizí. Sebe zanedbáváš, o jiné se staráš, nedovoleného ochutnáváš, vášně mohutnější, milost se menší, pokušení jest silnější, pád do lehkého hříchu častější, práce o vlastní dokonalosti mizivá nebo žádná, až konečně zabředneš do těžkého hříchu. (Bern.) Lépe by bylo cesty spravedlnosti vůbec nepoznat, než se z poznané zase vrátit. (Beda.) „Kterak jsi padla s nebe, jitřenko, která jsi na nebi zářila! Peklo jest pod tebou vzbouřeno, spěchajíc k příchodu tvému... Také tys zchřadl jako my, stal ses podobným nám!“ (Iz 14) Nic není tak hluboce

v duši zakotveno, aby se nedbalostí nebo časem netřelo (Bern.), jako had nenápadně přiblíží se rozkoš. (Řeh. Nys.) Nevzpomínáš snad i ty na zašlé pohádkové doby opravdové horlivosti? Lev, který honíval sajky, spokojuje se potkany. Nikdo by netrpěl služebníka, jenž by mu tak nedbale sloužil jako my Bohu. (Salvián.) Jsi-li hříšník, nechává tě Bůh na živu, abys měl čas k pokání, ne k nedbání; jsi-li spravedlivý, abys v dokonalosti pokračoval, ne abys v horlivosti ochaboval. (Guericus.) Nedej si vzít vinici k tomu, aby ti na ní zasili sprostou zeleninu. (Ambr.)

Polovičatost jest nedůslednost, a nedůslednost se přiči charakteru. Kam přivedla polovičatost Piláta? K ničemu, leda že o dvě hodiny později Spasitele vydal nepřátelům přece, a sice ještě zmučenějšího, než sami chtěli. Chraň se, abys (jako křesťan) nebyl světu na posměch, a Bohu (vlažností) se také neznelíbil. (Efr.) Nový klerik, starý hříšník. (Rab. Maur.) - *Povrchnost*, sestra polovičatosti, jest známkou mělkého charakteru. Hloupý jest, kdo kupuje obilí a jen na pytle hledí, a podle jejich krásy obilí cení. (Bern. Sien.)

Úvahou o Srdci Páně, vzoru všech ctností, jsme tento oddíl začali, vzpomínkou na Krista končíme. Neznám místa v Písmě sv., jež by mohutněji hlásalo vznešenost mravních požadavků tohoto Učitele s nebe poslaného, než jest řeč horská. (Mt 5-7) K dvěma deskám Zákona připojuje nový Zákonodárce desku třetí. „Dokonalí buďte, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest“ - a zatím co Zákon zakazoval a stíhal jen vnější skutek, stíhá a sleduje Pán hřích až do nej-skrytějších hlubin srdce, kde všechno zlo má nej-hlubší kořen, a praví: „...řečeno bylo starým: ‚Nesemilníš‘. Já však pravím vám: Kdo pohlédne na ženu bližního svého, již s ní hřešil v srdci svém.“ To jest nauka tak vznešená a čistá, že právě kvůli tomu jí vyhlásili boj vznešení i nízcí, „učení“ i neučení. Sleduj jen jejich válečné tažení proti křesťanství: ten mu vytýká, že jest zastaralé, onen, že zdržuje pokrok, třetí, že omezuje svobodu, čtvrtý, že jest mnoho sobecké, pátý, že jest málo sobecké, další, že jest

příliš pozemské, jiný, že není docela nic pozemské atd., ale vždy na konec dojdeme k tomu, co jeden z nich neprozřetelně prořekl: „To jest neslýchaná opovážlivost, že křesťanství si osobuje právo i na naše srdce: nejen že žádá vnější skutek... i vůli a touhu po hříchu prohlašuje za hříšnou...“ (Jindřich Rückert.) To mají tedy na srdci! To doznají sami, když se jim zhnusí neustálé pokrytectví a promluví upřímně. Ano, kulturní boj proti křesťanství se otáčí hlavně kolem VI. přikázání, ať jej vedou jeho vlastní nezdární synové nebo zarytí nepřátelé. Bůh však nemožného nic neporoučí, nýbrž poroučeje napomíná, abys dělal, co můžeš, a prosil za to, co nemůžeš, a pomáhá, abys mohl (Aug.), protože přikázání jeho nejsou těžká (1 Jan 5), jeho jest sladké a břímě jeho lehké. (Mt 11; slova církevního sněmu Tridentského.)

POKÁNÍ ČIŇTE! *Svatá zpověď*

„Jenž tě stvořil bez tvého přičinění, nespasí tě bez tvého přičinění; stvořil tě, aniž jsi věděl, ale nespasí, kdybys ty nechtěl.“ Tento výrok velikého učitele církevního (Aug.) platil andělům, platil prarodičům, platí nám: věčnou blaženost si musí každý *zasloužit* (kromě dítek po křtu sv. zemřelých). Jestliže tvor *nechce*, t. j. jestliže se nepřičiní, co na něm jest, nedojde cíle, pro který jest stvořen.

Slyš slova téhož světce: „Do rajske blaženosti Bůh člověka postavil, aby tam *lehounce* nebe sobě i potomkům zajistil; když však se dopustil hříchu, byl z ráje vykázán a propadl věčnému zavržení s veškerým potomstvem svým; cokoli tělesnou žádostí z něho a ze zavržené s ním spoluvinnice na svět přichází, to vše zachvacuje prvotná vina... v bídě a neštěstí ležela či spíše z bídy do bídy se potácela a do propasti neštěstí a zkázy střemhlav se řítila veškerého lidstva masa zavržená, aby přidružená k andělům, svědcům svým a svým společníkům v hříchu i trestu, spolu s nimi pykala spravedlivě za bezbožný odpad svůj...“ Věci se ovšem vytvářely jinak. Vinou jednoho člověka přišla na svět smrt, zásluhou jednoho vrácen lidstvu život, a pro zásluhy Spasitelovy přijato zavržené lidstvo na milost. Neplatí však již hořejší slovo: „*Lehounce* si nebe zajistí...“ Jak na život tělesný, tak i na život duchovní se vztahuje kletba Hospodinova: „V potu tváře své...“ Lidský život jest boj (Job 7), boj o nejdražší statky, a málokdo se bez těžké rány probojuje k branám nebeského ráje, t. j. málokdo si zachová až do konce křestní nevinnost. Ve chvíli však, kdy jsi se dopustil prvního těžkého hříchu, opustil jsi navždy cestu nevinnosti a byl jsi zařaděn do nepřehledného zástupu kajícníků, jimž zbývá k nebi cesta jediná: cesta *pokání*. Od rajske radosti nás odvádí rozkoš, do ráje nazpět vede kajícnost. (Řeh. Vel.)

Hřích

*Pozoruj a věz, že zlé a hořké jest opustit
Pána Boha svého. (Jer 2)*

Co jest hřích? Vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího, praví katechismus. Krásněji a neskonale hlouběji odpovídá sv. Augustin: „Hřích jest, cokoli kdo koná nebo mluví nebo žádá *proti věčnému zákonu*.“ Proti věčnému zákonu... zákon, který tkví v samém Bohu, v jeho nekonečné svatosti, který není leč jeho svatost sama... zákon podle sv. Pavla vepsaný v srdce každého člověka a zjevený od Hospodina samého v obou deskách desatera... zákon, jejž nemůže žádná moc změnit, ani stvořená ani nestvořená - ani sám Bůh, tak jako nemůže sebe samého zničit. Ve stvoření člověka byl Bůh svoboden, nemusil ho stvořit; když ho však stvořil, pak mu *zákon dát musil*, a sice právě ten zákon, který mu v desateru zjevil a do srdce vepsal, žádný jiný. Slovo Augustinovo tudíž překrásně naznačujíc, že hřích jest provina nikoli proti nějakému pravidlu nebo normě, kterou si dal tvor sám nebo kterou mu jiný tvor podle libosti diktoval, nýbrž proti zákonu věčnému, svatému, naprosto nedotknutelnému a nezměnitelnému, nepomíjejícímu. Jest tedy hřích provina proti svaté, věčné, živoucí moci, které jest a musí být všechno tvorstvo poddáno, nevyjímaje ani Neposkvrněnou Panu a lidskou přirozenost Syna Božího. To znamená běžné slovo: „Hřích jest urážka Boha,“ t. j. hříšník jest *neposlušen* svého věčného Tvůrce, nejvyššího Pána a Zákonodárce, nedbá jeho vůle a zákona; tím jest řečeno, že zároveň i *pohrdá* jak zákonem, tak tím, jenž zákon dal. Hřích tedy znamená odepřítí Tvůrci povinnou podrobnost, opustit Boha a odvrátit se od svého posledního cíle. Z toho plyne, že hříchem opouští tvor cestu, vedoucí k cíli, pro nějž jest stvořen, t. k věčné blaženosti, a ubírá se cestou, která konec konců vede tam, kde jest tvor navždy od Boha odloučen, t. k věčnému zavržení.

Hřích jest *nekonečné* zlo: nemůže být *vyrovnán* žádným *dobrem* a žádným statkem konečné ceny, jejž by

tvor Bohu v náhradu za svou vinu nabídl, byť hromadil miliony světů, a nemůže být *vyvážen* žádným konečným *trestem*.

Pro člověka jest hřích *největším neštěstím* - pro následky, které jej nezbytně provázejí:

a) Hříšník se provinil proti vůli Boží, která jest nejdokonalejší, nejmoudřejší, nejsvětější, proto jest hřích cosi neskonale a veskrze nedokonalého, nemoudrého, ohyzdného, jest zneuctění a zohavení tvora, po případě obrazu Božího v jeho duši: hřích jest *skvrna* v pravém slova smyslu.

b) Hříšník vědomě porušil svou nejsv. povinnost (být poslušen Tvůrce), tím uvalil na sebe vinu a spolu s ní závaznost být volán k odpovědnosti a podstoupit přiměřený trest: člověk se stává *trestuhodným*.

c) Protože jest hřích ohyzdný, vzbuzuje u Boha *ne-libost* - Tvůrce se od tvora s odporem odvrací. Protože hřích jest neposlušnost, vzbuzuje u Boha *nevoli* a hněv, což se však nesmí pojímat po lidsku, jako by Bůh zakoušel nemilé pocity, nýbrž tak, že Bůh trestá hřešícího, aby chránil porušený mravní řád.

d) Člověk (i anděl) povýšený do řádu nadpřirozeného ztrácí hříchem milost posvěcující se všemi jejími nároky a právy, pozbývá nadpřirozené svatosti, upadá v nemilost, z dítky Nejvyššího se stává jeho *nepřítelem*, pozbývá práva i schopnosti na věčné spojení s Bohem. Jako meč zničí život tělesný nikoli tím, že by zasáhl duši, nýbrž činí tělo neschopným podržet duši, která jest pramen života: tak hřích činí duši neschopnou podržet milost posvěcující; hříchem zničil člověk v sobě princip (pramen) vyššího nadpřirozeného života. „Nepravosti vaše rozloučily vás s Bohem vaším.“ (Iz 59)

e) Kromě toho ztráta milosti činí člověka neschopným jakýchkoli nadpřirozených (záslužných) skutků, jako mrtvé tělo není schopno životních funkcí.

Hřích není něco přechodného, jako stín, jenž by duši zatemnil a zase zmizel. Hříšný skutek ovšem pomine, ale *stav hříchu trvá*, jako otrava, jež má následky mnohdy až do smrti. Zdaž nestačí na př. jediné vdechnutí otravných plynů? Tento trvalý stav odci-

zení a odvrácení od Boha, toto trvalé znesvěcení a poskvrnění duše nemůže tvor ze svých sil napravit. Stav, do něhož se hříchem uvrhl, jest nenapravitelný a věčný a trvá sám v sobě ustavičně: 1. protože tvor nemá, čím by svou vinu vyvážil a odčinil, 2. a protože hříchem zničil v sobě milost, vyšší život duše, jak již řečeno; a jako mrtvé tělo není s to samo ze sebe povstati k životu, tak mrtvá duše jest sama ze sebe neschopna vzbudit bytí jen jediný akt lítosti (padlí andělé!). Odpovědnost však trvá, protože tvor ten stav sám zavinil a do něho vlastní vinou se uvedl. Spolu trvá i věčná trestuhodnost: tu máme nejhlubší důvod, proč trvání trestu za hřích jest bez konce a věčné.

Z toho plyne, že hřích i jeho následky mohou být odstraněny pouze *zasazením Božím*. Jestliže i tvor při tom něco koná, jsou jeho skutky pouze podmínkou a přípravou, nic víc. Práví-li se: „Bůh dopomáhá člověku k nabytí ztracené milosti“, bylo by lépe říci: „Člověk pomáhá Bohu,“ t. j. tím, že jest ochoten přijmout milost, kterou mu může dát jedině Tvůrce. Jako si nemůže člověk ztracenou milost dát, tak si ji nemůže ani zasloužit nebo nějakým dostiučiněním vykoupit, ba ani vyprosit anebo se jí stát hodným, nevyjde-li mu Bůh vstříc. Navrácení milosti padlému člověku jest stejně velké, ba ještě větší dobrodiní než obdaření původní prvotnou milostí (v ráji); záchrana a vykoupení člověka jest veskrze dílo nejvyšší božské slitovnosti, a sice docela svobodné. Kdo mohl Boha přinutit, aby napravit, co člověk svou vinou pokazil? Aby člověka pozvedl tam, odkud svou vinou vypadl? Nicméně má pravdu církev, když pěje na Bílou sobotu: „Co by nám bylo platno, že jsi nás stvořil, kdybys nás nebyl vykoupil?“ A praví-li denně při nejsv. oběti: „Bože, jenž jsi důstojnost lidské přirozenosti podivuhodně stvořil a podivuhodněji obnovil,“ nezbyvá leč přisvědčit. Jak Bůh vinu člověka napravit, víme. Syn Boží svou obětí na kříži odčinil náš hřích, a jestliže stál Bůh na tom, aby se mu dostalo dostiučinění *úplného*, nebylo to možno jinak, leč aby jedna božská osoba v lidském těle za nás dluh splatila.

Vtělený Syn Boží a jeho zásluhy jsou *jediný prostředek*, jímž se dostalo lidstvu vykoupení a odpuštění, takže člověčenstvo jest *výhradně na tento prostředek odkázáno* a nemůže očekávat nebo dokonce samo si vyrobit či najít jiný. „Není v žádném jiném spásy.“ (Skut 4) Kdo skrze Krista nepůjde, cesty do nebe nenajde, praví pěkně adventní píseň.

Když však Kristus dílo vykoupení dokonál, jde o to, jakým způsobem si *jednotlivec* ovoce jeho zásluh *opatří*. Pramen života se nám v probodeném Srdci Vykupitele otevřel, my však musíme každý pro sebe z té studánky čerpat vodu života. Jak? To zase závisí na ustanovení Kristově: on sám svobodně určil, jakým způsobem se jednotlivým dostane přídelu z pokladu jeho zásluh. Podle jeho vůle se tak děje a musí stát:

a) *V církvi* - ji ustanovil za prostřednici mezi hříšným lidstvem a Bohem, jí svěřil poklad svých zásluh, aby z něho udílela potřebným a prosícím podle normy, kterou od něho dostala; proto „mimo církev není spásy,“ a zhola plané jest všecko rozumování protestantů a jejich potomků racionalistů, neboť na všecko je jim dána jediná odpověď: „Protože to tak Kristus chtěl.“

b) Tím, že církev vykonává svůj *trojí úřad*, reflex a pokračování učitelského, kněžského a královského úřadu Kristova. Jde-li o odpuštění hříchů a posvěcení našich duší, přichází v úvahu především úřad *kněžský*, a ten vykonává církev tím, že

c) uděluje sv. svátosti - ty jsou jediný řádný prostředek našeho posvěcení od Krista ustanovený, a na ně jsou bez výjimky odkázáni všichni, kdož chtějí dosáhnout odpuštění viny i trestu, návratu života a milosti Boží. Mezi nimi pak k odpuštění osobních hříchů jest ustanovena svátost *pokání*. (Podle Scheebena.)

Pokání

„Smiluj se na mě mnou podle velikého milosrdenství svého.“ (Ž 50)

Pokání nebo peklo (Segneri) - jedno z obojího má na vybranou každý, kdo hřešil. Odpovídají lidé světáckého smýšlení: „Tvrdá jest řeč tato.“ Ale tvrdší bude slyšet jednou slovo drsné: „Odejděte do ohně věčného.“ (Bern., In Ps 90.) Proč se nebojíte pekla vy, kteří se bojíte malého pokání? (Tom. Kemp.) Změkčíli lidé hledají v náboženství nikoli pokoj svědomí, nýbrž pokoj těla. (Bonav.) Rozumná a zřízená sebe-láska se však s radostí a vděčností chopí prostředku, který jí milosrdenství Boží samo podává a který jest jedinou cestou k záchraně. Kouzelná výheň jest pokání: rudu ve zlato mění (Efr.), a co nedokáží plameny pekelné za celou věčnost, dokáže několik slz za malou chvíli. Sestrou nevinnosti jest kajícnost: srdci čistému nejblíže srdce zkroušené. (Bern.) Tato slova sv. Otců platí o všech třech říších pokání: ať je pojímáme jako ctnost nebo jako skutky kající nebo jako svátost.

A) Ctnost kajícnosti

Kající smýšlení záleží v bolesti nad spáchanými hříchy spolu s úmyslem odstraniti je, t. j. učinit je, pokud možno, neskutečnými, po případě je odčinit. Hřích však neodčiním tím, že naň zapomenou a od něho ustanu, jak bludně učil Luther.

1. První, čeho jest třeba: *retraktace* - *odvolat hříšné smýšlení*, ježto hřích záleží ve (zvrácené) vůli, nikoli jediné v zevnějším skutku. Odtrhni účinně vůli od hříchu, a skutek pomine sám sebou; málo však platno odtáhnout násilím ruku od skutku, zůstane-li srdce v objetí viny.

Dvojitá nepravost spáchal lid můj: mne opustili, studnici vod živých, a vykopali sobě cisterny děravé, které vody podržet nemohou (Jer 2), stěžuje si Hospodin a poučuje nás, že hřích má dvojitou tvář:

a) *Odvrácení od Boha*, našeho cíle, dobra nezměnitelného, nekonečného, věčného (*aversio a Deo*).

b) *Přiklonění k tvoru*, dobru proměnlivému, částečnému, pomíjejícímu (*conversio ad creaturam*), ať k sobě samému v nezřízené sebelásce, ať k osobě nebo jakékoli věci mimo Boha. Proč vlastně člověk hřeší? Chce dosíci domnělého dobra, které se mu naskytuje v některé věci stvořené. Přikloní se tedy k tvoru, od něhož si něco dobrého slibuje, jde za ním a opouští Tvůrce.

Tento proces odvrácení od Boha (a následujícího po něm obrácení) líčí nám božská Moudrost ve věčně krásném podobenství o marnotratném synu, jež se stanoviska čistě psychologického jest nedostižné mistrovské dílo. Napřed vykreslen vzpurný vzdor a drzost hříchu, pak vnější i vnitřní zbědovanost hříšníka a konečně okamžik sebezpoznání. Syn, a sice mladší, tedy nerozumnější a nezkrocenější, opouští poddanství milujícího otce. „Svoboda“, to jest heslo elektrisující srdce, v němž se probudí vášně. „Rozkoš“ - druhé svůdné vnadidlo nezkušeného mládí.

Obojí hledá syn mimo otcovský dům. Jak ale vypadá ta toužebná svoboda? „Poznej a viz, že zlá a hořká věc jest opustit Hospodina, Boha svého.“ (Jer 2) Místo svobody našel otroctví. „Počal strádat a hladovět“: opojení, jež ve hříchu hledal a našel, trvalo kratičce. Skutečnost se vytvářela docela jinak, než si představoval: syn váženého a zámožného otce se stává pastýřem vepřů, zaměstnání to, jež by Izraelita nebyl na se vzal, leda že by hladu umíral.

Sledujme nyní proces obrácení. Chybit jest lidské, v chybě setrvat ďábelské (Aug.), chybu napravit čestné a rytířské. Chce-li hříšník napravit svůj čin i jeho následky, pod nimiž sténá nebo které ho čekají, slovem: chce-li se *obrátit*, musí nastoupit zpáteční cestu, jak slovo samo ukazuje, t. j. jeho mysl se musí

a) *odvrátit od stvořené věci*, k níž se přiklonila, vůle se musí s odporem odvrátit od hříchu (*detestatio*) a opakovat, co osvědčovala při křtu: „Zříkám se znova satana i všech skutků jeho,“ nechci o hříchu již ani slyšet;

b) *navrátit k Bohu*, jehož opustila. Zvolají jednou zavrženci: „Zbloudili jsme tedy.“ (Md 5) Řekni si to teď a udělej další důsledek: „Tedy se obraťme.“ (Bonav.)

Hřešil jsem, praví David (2 Kr 12), mrzí mne, že jsem to učinil, prohlašuji za pochybené, co jsem udělal, nechci to po druhé učinit, slovem: lituji.

Lítost, první podmínka odpuštění, první podstatná součást a základ všeho pokání, znamená změnu veškerého smýšlení i směru, kterým se doposud vnitřní život hříšníka bral, obepíná minulost i budoucnost.

Marnotratný syn

1. jde do sebe, *zpytuje svědomí*, poznává svou bídu a uznává svou vinu. „Tvůj hřích nechať v tobě najde soudce, nikoli zastánce“ (Aug.), a to jest první krok na cestě obrácení: zastavuje se na cestě, po níž kráčel ke zkáze. Hříšník se ohlíží zpět, zakouší sám na sobě, aspoň ve vzpomínkách, čím kdysi byl, co je teď a co by měl být; a *zde může milost navázat*. Přiznání - polovice pokání. Bída vlastních vin tíží, výčitky svědomí bičují, bázeň před soudem a věčnými tresty skličuje a děsí: to jsou prostředky, jimiž ho milosrdenství Boží burcuje z opojení hříchu a hledí přimět k návratu. „Zůstat a umřít, nebo jít a doufat.“ Marnotratný syn volí druhé.

2. *Nesedí nečinně*, nepraví: „Co tam, to tam,“ nepoddává se tupě osudu, nýbrž vzchopí se: „Vstanu, půjdu k otci“, s pevnou vůlí navázat na to, co ještě zbylo. „Třebaže jsem nádoby rozbil a víno vylil, vinice mi ještě zbývá, na níž mohu pracovat a nádoby znova naplnit . . .“ (Efr.) Poznává, jak zle jest duši Boha vzdálené, probouzí se v něm touha po návratu a po spojení s tím, jenž jest pramen života, lítost ho žene do náručí otcova, chápe se milostí, kterou mu Pán v kritické chvíli podává, *spolupůsobí* s ní, a to jest rozhodující. Sám od sebe hřích neumře. Co platno lékaři nemoc odkrývat, když se chce nemocný lékům vyhýbat? (Bern.) Nemůžeš-li se objevit před Pánem v říze nevinnosti, předstup před něho v rouchu kajícínosti. (Týž.)

„V domě otcově jest všeho hojnost, a já zde hlady

umírám.“ Hříšník uvažuje, a) oč se připravil: o věčnou blaženost; b) co na sebe uvalil: věčný trest; c) jak ohavný jest hřích - lítost *nedokonalá*, pocházející z nedokonalé lásky k Bohu, a ta dostačí k odpuštění *spolu se sv. zpovědí*. Syn v podobenství se však vyšine výš: „Hřešil jsem proti nebi a před tebou, nejsem hoden slout synem tvým.“ Lituje vin proto, že jimi urazil Boha nejvyššího a dokonalého, nejlaskavějšího Otce, jenž z lásky k nám Syna za nás vydal; urazil („zarmoutil“) Spasitele, jenž za nás na kříži život obětoval. Litoval by a nehřešil by již, i kdyby Pán hříchu netrestal, ani ctnosti neodměňoval - lítost *dokonalá*, pocházející z dokonalé lásky, a ta zjedná sama odpuštění, kdyby nebylo možno svátost pokání přijmouti.

Lítost se opírá o otcovskou odpouštějící lásku Nejvyššího a o jeho zaslíbení, jest tudíž nerozlučně provázena *nadějí* v odpuštění (jež pochází z nadpřirozené víry a vede k lásce). Naděje jest duší lítosti, bez ní jest lítost i pokání plané, jak vidno na nešťastném apoštolu Kristově. Kdo by mluvil na př. o pokání v pekle, když tam vědí, že jest pro ně vše marno? Ale láska Boží, o niž se lítost opírá, neznamená, že Bůh hřích přehlédne a přimhouří oko. Nikoli, právě naopak: Kristus za mne dluh zaplatil do posledního haléře, vlastně mne přeplatil, a já dostanu z jeho rukou odpuštění jako nezasloužený dar.

Z lítosti plyne opravdové *předsevzetí*: „Vstanu, půjdu.“ Odtrhne se od hříchu i příležitosti a vrací se k otci. Odchod z otcovského domu bylo trestu nejhodnější, co mohlo být; rozhodnutí „vrátím se“ bylo nejrozumnější, co mohl učinit; přijetí v otcovském domě nejněžnější, co se dalo myslit. Lépe pozdě než nikdy. (Jeron.) Pokleká před otcem, *vyznává* svou vinu, upřímně, pokorně, s bolestí, a jest hotov za hřích svůj vykonat *dostiučinění*, vzít na sebe pokání třeba doživotní: „Učiň mne jedním ze svých služebníků,“ mne, jenž jsem se stal nehodným býti tvým synem. Otec však na jeho nabídku nepřistoupí: přijímá a vyslechne jeho zpověď, jest pětšen jeho upřímnou lítostí a obrácením, vine ho na srdce na znamení od-

puštění, obléká ho ve sváteční roucho (milost posvěcující), dává mu na ruku prsten (jest zase přijat do rodiny mezi ostatní členy, z nepřítele se stává opět dítkem Božím, Duch sv. se vrací do duše se svými dary), na nohy sandály (znamení nabyté svobody, jako otrok u onoho zaměstnavatele - satana - musil chodit bos), a konečně uspořádá hostinu, jež jest pečetí smíru a obrazem svátostné hostiny.

(Podle Konráda Tannera a Aug. Reatze.)

B) Skutky kající

Největší světa veselost - netrestaná nepravost. (Aug.) Dáme rádi za pravdu velikému učiteli církve. Leč Boží spravedlnost vymáhá, aby každý, i odpuštěný hřích byl pokutován, a porušený mravní řád takto vyrovnán. „Kdo sklenici rozbil, ten ji zaplatí“ (francouzské přísloví). Časné tresty nutno nějak odpykat, buď že sami sobě pokání uložíme neb aspoň dobrovolně převezmeme pokání na nás od Boha seslané, nebo jednou v očištění (anebo získáním odpustků, o čemž níže). Církev neukládá nyní veřejné dlouholeté pokání jako kdysi, dnes pozůstaveno nám na vůli, jaké pokání chceme za hříchy konat, a Pán čeká, že této volnosti a svobody využijeme k ochotnému a radostnému konání skutků kajícího, od nás samých zvolených. Bohužel, platí i dnes slova sv. Ambrože: „Spíš se najde, kdo si uchoval křestní nevinnost, než kdo po pádu koná *přiměřené* pokání.“ Přesto však „lepší kulhavý na cestě než běžec mimo cestu.“ (Rab. Maur.)

Není však pokání nic víc než metla za vinu? Tak jednostranně pokání nepojímej, máť vyšší a vznešenější cíl: umožnit, připravit, usplnit a udržet spojení s Bohem. S Tvůrcem nekonečně svatým, přebývajícím ve světle nepřístupném, nemůže být spojena leč bytost veskrze svatá. Kdo jest však tak prost vši viny, aby na něm Spravedlnost nenašla, co by trestala, ani milosrdenství, co by odpustilo? (Lev Vel.) Byl bys nyní dokonale schopen být připuštěn k patření na

Boha trojjediného, jenž na andělich našel skvrnu a před nímž nebesa nejsou čista? (Job 15) Dokud jest duše v těle smrtelném, musí doznat každý syn Adamův: Vláčím neustále s sebou tělo hříchu, sídlo tělesných náruživostí a semeniště nepravostí.

Pokání má cílem zničit vše, co jest v člověku nesvatého. Viz dole na str. 98. V tom smyslu jest pokání nekrvavým mučednictvím, v němž všechna struska tělesnosti se ponenáhlu spaluje, aby ke dnu soudu zbylo čisté zlato a aby duše docela očištěná v ohni lásky byla schopna vznést se k Bohu. Ďábel má radost ze spravedlivého, jenž cestu pokání opustí. (Sup. Aug.) Pokání jest tedy nezbytné i čistému, aby ho chránilo zkázy, jak o sv. Aloisu praví církev: „...následujeme ho aspoň v kajícnosti, když jsme ho nenásledovali v nevinosti.“ Jedině bez poskvrny počatá Panna neměla ctnosti kajícnosti a nebyla vázána pokáním, protože její tělo nebylo tělem hříchu. Přece však i na ni Pán utrpení sesílal, by byla podobna svému Božskému Synu, konajícimu pokání za ty, jež přišel vykoupit.

Nám však platí: buďto pokání nebo peklo. Pokání dobrovolně převzaté jest

a) projev *vděčnosti* Spasiteli za vše, co on pro nás na sebe vzal.

b) Skutek *statečnosti*; největší vítězství jest zvítězit nad sebou a svými nezřízenými vášněmi, jak si byli již pohanští filosofové vědomi.

c) Projev nadpřirozené *moudrosti* a opatrnosti: sílí nás, abychom neupadli z lehkomyšlnosti nebo ze slabosti do starých hříchů a chrání nás před pádem do nových vin - školou silné vůle jest dobrovolné pokání.

d) Požadavek rozumné a *zřízené sebelásky*: zkracujeme si jím tresty očišcové a shromažďujeme zásluhy.

Mýlí se tedy světci, když prohlašují pokání za krásné? Není nečestné hřích pokáním odčinit: nečestné jest hříchu se dopustit. (Jan Chr.) Ale pokání tvé budiž

1. *opravdové*, ne polovičaté, sice ti není nic platné,

jako na př. těm, kteří nechtějí buďto napravit vinu nebo se chopit prostředků (preservativních) proti hříchu nebo opustit příležitost;

2. *radostné* - vážné, ale ne zachmuřené, sice ti bude břemenem;

3. *vytrvalé*, ne dočasné a přechodné, sice tě nedovede k cíli.

Chceš-li, zvol si za zvláštního patrona některého z kajících: Efréma, Norberta, Ignáce z Loyoly, Kamila, bl. Petra Armengola¹⁾, Marii Egyptskou anebo Syrskou, Eudocii, Afru, Pelagii, Thaidu, Marketu Kortonskou. O nich lze říci: „Ó šťastná vina...“ Snad by nebyli dosáhli takového stupně svatosti, kdyby nebyli rozjímáním o spáchaných vinách přivedeni k poznání velikosti svého provinění a ji ještě převyšující velikosti slitovné lásky Nejvyššího; to vše jim bylo vzpruhou, že se snažili dvojnásobnou horlivostí napravit, co zameškali dříve, pamětlivi jsouce slov sv. Aug.: „Dva lotři visí na kříži: jeden jest zachráněn, abys nezoufal - druhý zavržen, abys na milosrdenství Boží opovážlivě nespolehal.“

K největším milostem patří, že nám Tvůrce dal a) možnost, b) čas k pokání, a že c) naše pokání přijímá - milost, již se nedostalo padlým andělům. Neodkládej však, pamětliv, že čas života má své hranice, že i milost má své meze a že přemnozí zemřeli v nekajícnosti, protože řekli: „Zítř.“ Bůh, jenž slíbil kajícímu odpuštění, neslíbil hříšníkovi den zítřejší. (Aug.) Blahoslavený jsi, jestliže tě poslední den najde ve škole (na cvičišti) pokání. (Efr.)

Doplňme svou úvahu ještě poznámkou o vnitřním pokání. Skutky kajícnosti, jimiž se jeví kající smýšlení navenek, zveme pokáním *vnějším* (snášet horko, zimu, bolest, krotit tělo, odpírat smyslnosti, co jí lahodí atd.). Přemáhat vášně, držet na uzdě fantasii a pod. jest pokání *vnitřní*. Které jest důležitější? Vnitřní - to jest duše vši kajícnosti. Jest tedy vnější pokání vedlejší neb zbytečné? Nikterak! Moderní zhýčkaná doba se ovšem děsí pouhé myšlenky na to,

---

¹⁾ Byl náčelník lupičské bandy, † 1304.

že by měla zasadit svému tělu nějakou ránu; proto i v řadách věřících se najdou výteční advokáti těla a jeho choutek: „Vnější pokání není nutné, na vnitřním všechno záleží.“ Ale člověk se skládá nejen z duše, nýbrž i z těla, tělo hřešilo spolu s duší, ba obvykle mělo větší podíl na hříchu a jeho rozkoši; nuže, nechat podle všech požadavků spravedlnosti má větší podíl i na pokání - nehledě k tomu, že se bude nezbytně vzpírat proti duši, když ho nekrotíme a všem jeho choutkám hovoříme.

C) *Svátost pokání*

Tato svátost jest řádný prostředek, ustanovený od Krista Pána k odpuštění hříchů po křtu sv. spáchaných. Chceš opravdu zpět k Bohu? Pak jsi přirozeně odkázán na cestu, kterou ti předpisuje Bůh; nemůžeš si sám určit způsob, jímž bys chtěl odpuštění dosíci. Podmínky smíru předpisuje uražený, nikoli provinilec.

Netaž se tedy, *proč* Pán právě sv. zpověď ustanovil; na to jest odpověď jediná: „Protože tak chtěl“, a já mám na vybranou: buď se podrobím, nebo zůstanu ve hříchu a ponesu jeho následky. Avšak nekonečná dobrota Tvůrce sledovala i zde záměry a cíle, v nichž se zračí jeho neskonale moudrost a láska, a po zevrubné úvaze přijdeme k poznání: jedině vševědoucí znatel lidského srdce mohl vynalézt tento způsob odpuštění hříchů, jedině ten, jenž to srdce stvořil, je zná i miluje, mohl dát srdci ve hříchu rozervanému a nespokojenému zpověď, jak na př. uznal i velký protestantský filosof Leibnitz. Svátost pokání, ustanovená v první křesťanskou velikonoční neděli slovy: „Pokoj vám...“ byla prohlášena *svátostí pokoje* a vnitřního klidu, a jest v nejkrásnějším souladu s lidskou přirozeností. Zamysli se jen:

1. Vyznání vlastních vin přináší sklíčenému a rozervanému srdci *klid svědomí*, a tím se stává zdrojem útěchy. Jsou věci, které nemůžeš svěřit nikomu na světě, na které nestačí ani srdce bratra nebo přítele,

ba ani srdce otce a matky, jež možno svěřit jedině zástupci Vševědoucího.

2. Vyznání vin jest *lékem*. Nemocný musí a) vědět, jak to s ním stojí. „Poznej sám sebe“, jest první krok k obrácení, a sv. zpověď k sebepoznání *zpytováním svědomí* napomáhá; mnohý by se celý život do vlastního nitra nepodíval, kdyby ho k tomu nenutkala zpověď; b) musí být ochoten dát se léčit a být uzdraven: *lítost*; c) má-li být nemoc vyléčena, musí provést lékař diagnosu, ta však v našem případě jest nemožna, když hříšník sám neodhalí nitro: *zpověď*; d) jest třeba užívat léků, t. j. musíš se chopit prostředků k uzdravení duše: *předsevzetí a dostiučinění*.

3. Vyznání vin jest zároveň *pokáním*, pro naši porušenou přirozenost sebezapřením, naší pýše a sebelásce někdy dost citelným. Tím jednak za hřích dostičiníme, jednak povinnost vyznání nás od hříchu odstraňuje.

4. *Jednotlivcům* zjednává sv. zpověď vážné upozornění na nebezpečí, jichž zvláště mladá duše nezná nebo netuší, kde jde o zkázu časnou i věčnou. V kritické chvíli, kdy stojíš na samém kraji propasti, může tě zachytit jen přátelské upozornění ve sv. zpovědi, ačli si dáš říci.

5. Pro *rodinu*, stát, celou *společnost* lidskou jest sv. zpověď pramenem požehnání. Kdo se osmělí říci Herodům: „Není ti dovoleno...“? Kdo si troufal připomenout Ludvíku XIV. jeho povinnost, pohrozit Ludvíku XV. odepřením rozhřešení? Kdo může přimět prohnaneho zloděje, jenž se dovede vymknouti státní soudní síni, aby navrátil nespravedlivě nabytý majetek?

6. *Častá* sv. zpověď krom toho

a) chrání před pádem do hříchu, zvláště když se některý hřích stal návykem;

b) zjednává jemné svědomí, jež postřehne každý prášek v duši;

c) přináší hojící milost (*gratia sanans*) proti obtížím tělesné vášně, ač v menší míře než sv. přijímání.

Proč však jsou mnozí lidé po tolika zpovědích stále stejní? „Ne proto, že se nezpovídají, nýbrž protože

se *špatně* zpovídají.“ (Segneri.) Nedbale konají zpytování, a proto nepřijdou nikdy k pravému poznání sebe. Není u nich žádná nebo jen nedostatečná lítost, a proto není úplného odvrácení od hříchu a opravdového návratu k Bohu. Nečiní žádné nebo jen polovičaté předsevzetí, a proto se vracejí ke starým hříchům, sotva se z nich vyznali.

Volba zpovědníka

Pamatuj, že sv. zpověď jest svátost, tedy věc svatá, drahocennou krví Kristovou nám zjednaná; jako věc svatou ji tudíž vždy pojímej. Nesluší se brát za předmět rozmluvy neb dokonce zábavy to, co jsme ve sv. zpovědi vyjednávali, mluvili nebo slyšeli. Ani nejdůvěrnějšímu příteli nemáš se svěřovat se svými pokušeními a obtížemi duchovního života, vůbec se záležitostmi svého svědomí; ty si vyjednej každý sám se svým Tvůrcem a Soudcem, po případě s jeho zástupcem. To platí i o volbě toho, jemuž chceš svěřit vedení své duše. Odlož při tom jakýkoli lidský ohled a měj na zřeteli jedině dobro své duše. Všeobecné pokyny by byly asi tyto:

a) Rozhodni se pro toho, k němuž máš důvěru a jehož rad i pokynů chceš býti ve všem a vždy na slovo *poslušen*. Kdo jest sám sobě učitelem, k hloupému učiteli do školy chodí. (Bern.)

b) Radí-li učitelé duchovního života, že každý má mít stálého zpovědníka, není tím řečeno, že by se nesměl nikdy obrátit k jinému. Sestry v klášteře mají povinnost čtyřikrát ročně (a právo kdykoliv chtějí) obrátit se k *mimořádnému* zpovědníku. Sv. Terezie radí, aby se s ním poradily častěji, a aby se nečinilo sestrám překážek, chtějí-li zpovědníka změnit. „Bůh vede různými cestami, a nemůžeme čekat, že jediný bude všechny znát.“ Zpovědník jest pro duši, nikoli my pro zpovědníka. Tím však není řečeno, že máš mít najednou dva nebo tři.

c) „Pozoruješ-li, že ztrácíš důvěru, že ti není tím, čím ti byl nebo býti má, jest načas, abys *změnil*.“

(F. W. Faber) Pán ti dává volnost a církev též, nikdo nemá práva ji omezovat. Ovšem volnost není nevázanost.

d) Učitelé duchovního života radí *důrazně*, abychom mimo sv. zpověď své styky se zpovědníkem omezili na míru co nejmenší, zvláště vzájemné návštěvy.

e) Ve sv. zpovědi krom záležitostí své duše nejednej naprosto o *ničem jiném*.

f) Kardinál *Bona* praví: „Takového si zvol duchovního vůdce, jenž nikomu nepochlebuje, babské klepy po městě nesbírá, nechodí po návštěvách a má v sobě cosi takového, co zlatník ve svém oboru, jenž ti řekne „Přines mi prsten, a já poznám, je-li z pravého zlata.“...“ (Manud. c. 2)

Jménem Pia XII. vydala posv. Kongregace S. Officii 16. května 1943 instrukci pro zpovědníky, diktovanou dlouholetou zkušeností. „Oslovuje-li zpovědník ženy neb dívky, ať jim naprosto netyká, zpovědi prodlužovat jim nedovoluje, ať nejedná ve zpovědi o věcech, které se svědomí netýkají, vzájemných návštěv a dopisování s nimi bez opravdové nutnosti ať se zdržuje, stejně jako dlouhých rozmluv s nimi, ať vsakristii, ať v *hovornách*, ať kdekoli jinde, a to ani pod záminkou duchovního vedení.“ Nyní jest každému jasno, zdali a kdy se *prohřešuje* proti církevním zákonům. V téže instrukci jest řeč o „nebezpečném přátelství“ . . . rozumí se tím tak zvané *duchovní přátelství*, podle Jeronyma, Bernarda a Bony, jed a zkáza vší ctnosti, zvláště ctnosti andělské.

PŘISTOUPÍM K OLTÁŘI BOŽÍMU... (Ž 42)

A. Oběť

Tvůrce a tvor... již o tom byla řeč. (Str. 27) Kdo jest Bůh a kdo jsem já? Slyš první pravdu, kterou píše Písmo sv. na první stránce: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi...“ (Gn 1, 1) První pravda exerciční podobně hlásá: „Člověk jest stvořen, aby Bohu sloužil...“ První pravda katechismu, první slova apoštolského vyznání víry a křesťanského Kreda, východisko a základní článek sv. víry, jest dogma o stvoření: „Věřím v Boha... Stvořitele nebe a země.“ Chceš-li se dát proniknout hlubokým vědomím velebnosti Tvůrce a pocítit mocně svou ubohost, čti knihy Starého Zákona, především Joba, nebo slyš Izaiáše (k. 40): „Kdo vystihl ducha Hospodinova a kdo byl rádcem jeho? Aj, národové jsou před ním jako krůpěj na okovu a jako prášek na váze; celý Libanon by nestačil k zanícení obětního ohně, a všichni živočichové jeho by nestačili k zápalné oběti.“

Je-li tvor obdařen rozumem a svobodnou vůlí, jest jeho poměr k Tvůrci ethický, jako mezi služebníkem a pánem nebo dítkem a otcem, nikoli jako mezi neživou věcí a jejím majetníkem. Tento vztah rozumného tvora k Bohu se nazývá *náboženstvím*; toto slovo znamená buď obsah všech pravd, týkajících se Tvůrce, tvora a vzájemného jich poměru, nebo se jím rozumí *projev*, jímž tvor osvědčuje svůj vztah k Bohu. Tento projev může být vnitřní nebo vnější. Anděl může jen vnitřními úkony osvědčovat vědomí své závislosti a poddanosti, svou oddanost, úctu a lásku k Bohu. Člověk, složený z duše a těla, se nemůže omezit jenom na vnitřní projevy. Každého, kdo by mi to tvrdil (a jest jich dost!) odkáži na jeho rodinný život: shledá-li správným, když dítě ho bude jen v srdci milovat a při tom se zdrží všech vnějších projevů: neosloví ho, nepozdraví ho, nevšimne si ho...

Člověka nutká tudíž jeho tělesně duchová přiroze-

nost, aby za jistých okolností projevil vnějším úkonem své smýšlení, jak v rodině, tak ve společnosti, jak vůči bližnímu (vlasti, králi, dobrodinci, svěřencům...), tak vůči Tvůrci. Bohu pak své smýšlení projevuje na venek především obětí.

Co jest *oběť*? „Viditelné znázornění (projev) vnitřního zasvěcení a odevzdání sebe Tvůrci.“ Z toho plyne především, že

a) oběť jest *symbolický úkon*. Symbol jest znamení: černý prapor znamená smutek, pomněnka věrnost, záslužný kříž vynikající službu prokázanou vlasti, různé odznaky příslušnost k té neb oné společenské třídě . . . Člověk má symboly a zvláště symbolické úkony velice rád, protože sestávají z těla a duše jako on; viditelný úkon jest tělo, neviditelný smysl úkonu jest duše (bez ní by úkon byl nerozum). Vhodí-li při pohřbu dívky černá družička za rakví do hrobu zhaslou, zlomenou svíci, navleče-li snoubenec snoubence na ruku prsten, pochovává-li venkovská mládež na jaře „smrt“, to vše jsou symbolické úkony, jimž každý rozumí. Některé jsou pouhým znamením; vyvěsí-li se na př. na věznici bílý prapor, znamená, že tam není ani jediného vězně; ale ten prapor není příčinou, že věznice je prázdná! Jiné symboly však *působí*, co naznačují; korunovací král skutečně *dostává* pravomoc nad poddanými, odnětím meče jest důstojník skutečně zbaven své důstojnosti atd. K této druhé třídě symbolických úkonů patří ty nejkrásnější, jež existují; sv. svátosti - skutečně působí a udělují milost s kterou naznačují (obmývání těla při křtu sv. značí a *působí* obmytí duše od hříchu).

Co chce tedy člověk obětí *projevit*? Dvojí věc jí Bohu osvědčuje:

1. „Uznávám tě za svého nejvyššího a neomezeného *pána a vládce*, pána nad svým životem a smrtí, vládcem nad sebou a veškerým svým majetkem. Od tebe mám všechno (tělo, duši, život, pozemské statky), tys všeho nejvyšší majetník. Vůči tvé velikosti jest všechno nicotné, a jako veškero tvorstvo, tak i já jsem povinen tobě naprostou podrobeností, poddaností, poslušností.“

2. „Uznávám tě za svůj *cíl*, pro nějž jsem stvořen, jehož mám jednou dosíci, s nímž mám být na věky spojen.“

Člověk tedy osvědčuje: Bůh jest začátek a konec, všeho tvorstva původ a *cíl*, alfa a omega. (Zjevení 22)

Účel oběti je tedy dvojí:

1. pro Boha - *oslava*, plynoucí z uznání: „Tys můj nejvyšší Pán“;

2. pro člověka - *spojení* s Bohem.

b) *Jak osvědčí* člověk toto své smýšlení? Nejlépe by je znázornil tím, že by Tvůrci obětoval svůj život; jeho tělo a krev by byl nejvyšší viditelný dar, jež by Bohu věnoval, a tímto „sebedarováním“ by byl člověk s Bohem navždy spojen. Jenže člověk nesmí se svým životem naložit, jak by chtěl.¹⁾ Jediný ze synů lidských měl právo a moc „dát (obětovati) život svůj a zase jej vzíti.“ (Jan 10) Proto nezbyvá člověku, chce-li své zmíněné smýšlení viditelně vyjádřit, leč aby místo sebe dal Bohu v oběť *dar zástupný*. Viditelný dar patří tedy k podstatě oběti. Ale ať dá sebe nebo zástupný dar, ať jakýkoli, jest zřejmo, že každá lidská oběť jest nedokonalá. Člověk dává jen najevo svou touhu a úsilí docela se odevzdat a patřit svému Tvůrci. Bůh zase pochopitelně nemůže přijmout dar, který by ho byl nehoden; t. j. chceš-li patřit docela Tvůrci, musíš se snažit o všestranné a úplné *posvěcení sebe*, protože jen bytost veskrze čistá jest schopna spojení s Bohem nejvyšším. Z toho plyne onen druhý účel oběti: *posvěcení obětujícího*.

c) *Jak přejde dar* v majetek Nejvyššího? Jak naznačí dar posvěcení a zasvěcení člověka? Obojí účel dá se znázorniti jen symbolicky. Nejpečnějším obrazem poskytuje oltář kadidlový ve svatyni Starého Zákona: mrtvé zrno kadidla vhozené na oheň jakoby

---

¹⁾ O mučednících pravíme sice, že „obětovali“ svůj život Bohu, ale mučednictví není oběť v pravém smyslu slova, protože záleží jen v ochotném podstoupení smrti pro Krista; ta však nebyla a nesměla být uskutečněna od nich, nýbrž od pronásledovatelů, a ty nikdo nenazve kněžími při této mučednické „oběti“.

ožilo, přešlo do vyššího duchovního způsobu existence, proměněno v obláčky vonného dýmu stoupá vzhůru k trůnu Hospodinovu - překrásný obraz duše, jež v ohni lásky se stravuje, aby se vznesla k Tvůrci.

Z toho jest patrné:

1. Oběť může člověk přinášet jedině *Bohu* - oběť jest jediný vlastní (specifický) úkon klanění; jinými úkony (pokleknutím, úctou obrazů, do jisté míry také modlitbou) mohou ctít i tvora, na příklad svatou Pannu.

2. Oběť jest *nejvyšší úkon klanění* a chvály.

d) Jak byla dosud popsána, vypadala by oběť i v ráji. Ve vyhnanství nabyla nového zabarvení. Člověk totiž *hřešil*, urazil Tvůrce a stal se jeho nepřítelem. Hříchem mu odepřel povinnou podrobenost, vymkl se z jeho područí i náručí, nechtěl náležet jemu a řekl: „Nebudu sloužit.“ Tu chvíli zaburácel hlas jeho svědomí: „Hoden jest smrti.“ Člověk vidí nyní, co na svou hlavu svolal. Dá se přetržené pouto zase navázat? Mohu odvrátit od sebe Boží hněv i trest a dojít odpuštění? Ano, a to skrze oběť. Tím dostává oběť *třetí účel*: stává se *smírem* za hřích.

Kdyby mohl člověk obětovat vlastní život, tím by nejlépe osvědčil své kající smýšlení: „Beru na sebe dobrovolně smrt, abych napravil svou vinu.“ Než ani zde nezbývalo, leč sáhnout zase k náhradě: místo sebe přivedl člověk k oltáři zvíře (S. Z.: čisté, bezvadné), obyčejně vložil na jeho hlavu ruce, jako by na ně složil své hříchy, načež byla žertva zabita a obětována místo něho. Život dán za život, život bez viny za život propadlý smrti a zavržení, tělo na oltáři spaleno, proměněno v oheň, a dým, stoupající vzhůru, vyjadřoval, že obětující chce v ohni pokání zničit starého, hříšného člověka, t. j. vše, co jest v něm nesvatého (tedy svůj hřích) a tím být očištěn a uschopněn předstoupit před tvář Hospodinovu - dosíci ztraceného spojení s ním.

Oběť chvály mohla být nekrvavá (kadidlo, chleby, víno atd.), oběť smírná musila být krvavá a spojena se zničením obětního daru.

O oběti díků a prosby netřeba se šířit. Analogii vzal člověk ze svého všedního života; chceš-li někomu poděkovat, přineseš mu dar - snad nejlepší, co máš; ale jsi si dobře vědom, že ten dar nikterak nevyváží dobrodiní tobě prokázaného. Chceš-li si naopak něco vyprosit, hledíš si nějakým darem dárce naklonit. Oběti pokojné S. Z. patří zčásti k obětem chvály, zčásti k obětem díků.

Nakonec můžeme vše shrnout a říci: k podstatě oběti patří čtyři věci:

1. Obětní (viditelný) *dar*. Andělé oběti nemají.
2. Obětní *smýšlení*. „Tu jsem, Otče, abych se obětoval tobě za hříchy lidstva.“ (Žid 10)
3. Obětní *úkon*: dar připravený (při krvavé oběti žertva zabitá) symbolicky přechází v majetek Nejvyššího (obyčejně spálením na oltáři proměněn v dým, stoupající k nebi).
4. Ještě jedna věc. Podle vůle Boží jest oběť *úkon veřejné bohopocty*; proto nemůže každý o své ujmě oběti přinášet, vždy jen jménem komunity ten, jenž jest od ní delegován jako její zástupce: *kněz* - a ten jest zároveň zplnomocněným zástupcem Nejvyššího, pokud obětí zjednává od něho lidem posvěcení. - Oběť byla pokládána vždy, i u pohanů, za úkon oficiální a *slavnostní*. Shromáždění lidu, svátky a jiné slavnosti byly vždy provázeny obětí.

Z téhož důvodu nesměly být oběti přinášeny na kterémkoli místě, nýbrž jedině na *oltáři*. Oběť a oltář patří k sobě. Oltář byl místo svaté, na němž přebýval sám Bůh. Utekl-li se pronásledovaný k oltáři a jeho se držel, nesmělo se mu ublížit, protože se tím postavil pod ochranu samého Boha.

B. Oběť kříže

Jestliže jsi s porozuměním pročetl, co řečeno o oběti chvály a zvláště o oběti smíru, uznal jsi hned: „Člověk není s to, aby svou obětí dosáhl, co chce: život zvířete nemůže vyvážit nebo dokonce napravit nekonečnou vinu; krev kozelců nemohla očistit duši od

hříchů a zjednat odpuštění a smíření s Bohem.“ Nekonečný dluh mohl být vyvážen pouze darem nekonečné ceny (viz poučení o hříchu), a nekonečnou urážku mohla napravit a za ni odpuštění zjednat pouze bytost nekonečné důstojnosti. Oběti S. Z. by byly docela bezcenné, kdyby nebyly čerpaly sílu ze svého tajemného spojení s jedinou pravou obětí, jež měla cenu nekonečnou a působivost věčnou: oběť *Kristova na kříži*, kterou oběti S. Z. jen nedokonale předobrazovaly.

Kristus přišel, aby dal život svůj v oběť za mnohé na vykoupení. (Mt 20) Jeho první modlitba v lůně panské Matky byla: „O zápalné oběti nestojíš, i pravil jsem: Tu jsem, Otče, abych plnil vůli tvou.“ (Žid 10) „Tys od věků se Otci svému nabídl za nás k oběti,“ Otec přijal (po lidsku řečeno) tuto nabídku, a Syn vzal na sebe lidskou přirozenost; jeho život patřil ztracenému, spásy potřebnému lidstvu, a jeho smrt na kříži byla *pravá oběť nekonečné ceny*, protože:

1. Obětující *knězem* byl *Syn Boží*, bytost nekonečné důstojnosti. Oběť přinesl jménem *naším* - bylť jedním z nás - a zároveň zplnomocněn jsa *Otcem*, jakožto jeho milý Syn, v němž se mu dobře zalíbilo. Proto byl Otci nekonečně milý každý jeho skutek, byť to byla jediná modlitba.

2. Obětní *dar* bylo *tělo a krev Syna Božího*, „jejíž jedna krůpěj sama stačila, aby všeho světa viny obmyla“ (Tom Aq.); tedy dar nekonečné ceny, od Otce blahosklonně přijatý: oběť a dostiučinění *zástupné*, vykonané od Krista místo nás.

3. Obětní *smýšlení* Kristovo jest patrné z nesčetných výroků v evangeliu.

4. Obětní *úkon*: Pán v krvavé oběti vycedil za nás svou nejdražší Krev. Jeho tělesný život byl zničen, ale tato smrt byla přechodem k oslavě jemu i nám: Kristus zmrtvýchvstalý již neumírá, smrt nad ním již moci nemá (Ř 6), jeho nanebevstoupení přirovnává sv. Pavel ke vstoupení velekněze do velesvatyně v den smíru: před tváří Otcovou jsou rány na oslaveném těle Kristově neustálou obětí a prosbou za nás. My

pak pro obětní smrt Kristovu budeme uznáni jednou za hodny slavného vzkříšení.¹⁾

Z toho patrně, jaký *cíl* měla *oběť kříže*: oslaven trojjediný Bůh, oslaveno Kristovo člověčenství, usmíření uražený Tvůrce, hříšný člověk smířen s Bohem a očištěný člověk přijat na milost. Z oběti kříže prýští mu neustálý a nevyčerpatelný zdroj posvěcení, a skrze kříž dochází spojení s Tvůrcem. V krvi Kristově ujednal Bůh s lidstvem novou úmluvu.

Tím byly zrušeny a přestaly všechny dosavadní oběti jakožto bezvýznamné a bezcenné. Není třeba a není ani možno, aby kromě této jediné „světové“ oběti existovaly ještě jiné; oběť kříže stačí pro všechny věky a pro všechno lidstvo.

C. *Oběť mše sv.*

Je tedy církev Kristova bez každodenní oběti? Což prorocství Malachiášovo? Tento prorok vytýká lidu izraelskému, že svými oběťmi uráží Hospodina (kap. 1.): „Když přivádíte slepé (dobytče) k obětování, není to nic zlého? A když obětujete neduživé, není to nic zlého? Dej je darem knížeti svému, zalíbíš-li se mu a přijme-li tvář tvou!... Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupů, a nepřijmu oběti z ruky vaší.“ Nato dodává: „Od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy, praví Hospodin zástupů, a *na každém místě* bude obětováno, a *přinášena bude jménu mému nekrvavá oběť* čistá, neboť veliké jest jméno mé mezi národy.“

Božský Spasitel nenechal církev bez ustavičné oběti. Neustanovil však nějakou samostatnou vedlejší druhou oběť, jež by stála po boku oběti kříže, jí se však vznešeností a cenou nemohla nikterak vyrovnat. Ve své moudrosti vynalezl Pán způsob, jak by se jeho

---

¹⁾ O oběti kříže nelze beze všeho říci, že jest symbolickým úkonem. Kristus neobětoval dar zástupný, jeho oběť *byla* (tedy nikoli „znamenala“) naprosté sebeodevzdání Otci, shladila svou vlastní mocí hříchy lidstva. Byla nikoli „znázornění“, nýbrž „*projev*“ odevzdání sebe Tvůrci, ne prosbou za smír, nýbrž skutečným smírem.

jedinečná oběť kalvarská den co den opakovala, obnovovala, *zpřítomňovala*, mnohonásobňovala. „S toužebností přál jsem si jísti tohoto beránka s vámi, prve než bych trpěl“ (Lk 22), pravila vtělená Láska k apoštolům před svým odchodem k Otci. Poslední večeře byla více než pouhá hostina na rozloučenou. Pán „toužil“ po velikonočním beránku, jednak proto, že to byla poslední oběť S. Z. (za 24 hodin ustoupí předobraz skutečnosti a pomínou všechny nedokonalé oběti S. Z.), jednak proto, že se chystal v tuto zelenočtvrtní noc, noc „svého zrazení a vydání v ruce nepřátel“ odevzdat lidstvu rukama apoštolů svůj nejdražší odkaz, své svátostné tělo a krev, tedy sebe samého. Byla to skutečně večeře „závěti Kristovy“ (sv. Pavel: úmluvy), na niž přitiskl druhého dne pečeť a kterou doplnil druhým odkazem, odevzdav nám s kříže svou Matičku. Svůj testament doprovázel Pán onou řečí na rozloučenou, v níž nám odhalil všecku velikost a vroucnost, všechny poklady a taje nekonečné lásky svého božského Srdce. (Jn 13-17)

„Vezměte a jezte, toto jest tělo mé, které se za vás vydává (obětuje; Vulg.: vydáno bude)... toto jest krev má, která se za vás vylévá (Vulg. : vylita bude)... to čiňte na mou památku.“ Trojí věc dal Pán těmi slovy najevo:

1. Poslední večeře jest *opravdu oběť*. Tělo a krev Spasitele bylo při ní skutečně obětováno („vydává... vylévá“), ovšem že způsobem tajemným: krev v kalichu oddělena od těla, jež trvalo pod způsobou chleba, a tím symbolicky naznačena smrt Kristova.

2. Poslední večeře jest v nejužším *vztahu k oběti kříže*: jediné ono tělo, ona krev, jež druhého dne na kříži za hříchy světa bude skutečně obětována („vydáno bude... vylita bude“), se obětuje nyní mysticky pod způsoby chleba a vína.

3. Pán ustanovil, aby se tato sv. tajemství konala v jeho církvi na jeho památku *bez ustání*.

Poslední večeře jest tedy první mše sv., slavená od samého Spasitele. Jaký jest však *rozdí*l mezi mší sv. a obětí kříže?

a) Obětní *dar* jest *týž*: tělo a krev Páně - při mši sv.

ovšem pod způsoby chleba a vína svátostně přítomno.

b) Obětní *kněz týž*: Ježíš Kristus - při mši sv. zastoupen zplnomocněným svým služebníkem.

c) *Cíl* oběti *týž*: oslava Boha, posvěcení člověka a jeho spojení s Bohem.

d) Jen obětní *úkon* jest *rozdílný* (způsob obětování): na kříži se obětoval Pán způsobem krvavým, v lásce a bolesti, nejso zastoupen; při mši sv. se obětuje způsobem *nekrvavým*, v lásce a radosti, *skrze zástupce*. Na kříži zmařil sám sebe, stav se poslušným až k smrti kříže. Na oltáři jest smrt, jak řečeno, naznačena oddělením způsob, a zmaření sebe znázorněno tím, že Syn Boží zde přebývá pod způsoby pokrmu a nápoje, jako by nebyl k ničemu jinému dobrý leč k nasycení smrtelného člověka. (Kard. Lugo.) Oslava Kristova, dokonaná po jeho vykupitelské smrti zmrtvýchvstáním, naznačuje se při mši sv. tím, že jeho tělo jest pod způsoby přítomno způsobem duchovým (*immutatio perfectiva*), nejsouc vázáno zákony hmoty, stejně jako oslavené tělo Vzkříšeného.

e) Chceme-li vzít v úvahu *účinky*, nutno též zjistit rozdíl: oběť kříže vlastní mocí shladila všechn hřích a zjedнала odpuštění; mše sv. jest jen pramének, jenž přivádí z nekonečného moře zásluh (zjednaných obětí kalvarskou) určité množství milostí těm, kteří ji obětují nebo spoluobětují (přítomným věřícím podle velikosti jejich zbožnosti) nebo za něž jest obětována. Účinky oběti kříže jsou nekonečné - stačí k vykoupení milionů světů; prosebné a smírné účinky mše sv. jsou podle vůle Boží konečné - jedna mše sv. nestačí na př. k vysvobození všech duší z očístce. Cena a důstojnost mše sv. jest však stejně nekonečná jako cena oběti na Golgotě, a proto nekonečná jest chvála a dík Bohu mši svatou vzdávaný.

Mše sv. *není* tedy oběť *samostatná*. Jako se jediný předmět v tisíceroých zrcadlech tisícero násobně zobrazuje („zmnohonásobňuje“), ale zmizí-li předmět, mizíjí všecky obrazy s ním: tak se oběť kříže zmnohonásobňuje ve všech mších sv., ale nebýt jí, nebylo by ani mše sv.

Podstata mše sv. pozůstává v proměnění obou způsob. Všechny ostatní obřady nejsou nutné; pouze sv. přijímání jakožto obětní hostina jest *doplnění* oběti (část integrální, viz poučení u sv. přijímání). Církev zavedla obřady proto, aby se duch pomocí viditelných úkonů snáze povznesl k Bohu, byl lépe disponován k důstojnému slavení oběti, a tudíž tím více z ní pro sebe těžil. Učení husitů, protestantů a jiných sektářů, že obřady nejsou k ničemu, ba dokonce hříšné, jest odsouzený blud.

O mši sv. praví sv. *Jan Chrys.*: „Úřad kněžský na zemi se vykonává, ale důstojností mezi nebeské řády patří... Nikoli člověk, nikoli anděl, nikoli archanděl a vůbec žádná moc stvořená, Duch sv. sám tento úřad ustanovil, aby totiž člověk smrtelný andělský úřad konal. Proto každý, jenž kněžské úkony vykonává, má být tak čistý, jako by v nebi mezi andělskými chóry dlel. Jestliže ve Starém Zákoně, Zákonu to služebnosti, tak vysoká čistota se vymáhala od těch, kteří krev kozelců a chleby předkladné obětovali, jaká svatost přísluší v Zákonu milosti tomu, jenž tělo a krev Syna Božího obětuje Otci? Když vidíš Pána na oltáři obětovaného, kněze přesvatá tajemství konajícího, všechny drahocennou krví zružovělé, mníš ještě, že jsi mezi lidmi na zemi, či spíše že jsi do nebe přenesen, prost veškeré tělesné myšlenky a tužby? Ten, jenž po pravici Otce sedí v nebesích, dává se všem, kdož ho přijmouti chtějí. A to že by nás nemělo naplňovat podivem, úctou a bázní? U oltáře stojí kněz, maje v ruku nikoli oheň viditelný, nýbrž Ducha sv.; modlí se, ne aby oheň s nebe seslaný obětní dary strávil, nýbrž aby milost Nejvyššího skrze oběť přesvatou duše všech roznítla a učinila je skvělejšími než stříbro ohněm čištěné. Když pak kněz Ducha sv. vzývá a svatosvatou, vši úcty hodnou přetajemnou oběť přináší, když sami andělé mu asistují, stojíce kolem oltáře, suď sám, jak čisté mají být jeho ruce, jak čistý jazyk, jak čisté jeho srdce...“

Není možno Tvůrce krásněji a dokonaleji chválit, nelze mu lépe vzdát díky než obětí mše sv., po případě přítomností při nejsv. oběti. Není milosti, jíž by

mše sv. duši nevyprosila, není jistějšího a účinnějšího prostředku našeho sebeposvěcení než účast při přesvaté oběti spojená se sv. přijímáním, jež k oběti nerozlučně patří. Nikdo není vyloučen z účinků mše sv.; nejsvětější Trojici se dostává oslavy, andělům a svatým radosti, církvi trpící úlevy, nesčetných milostí všem, za něž tekla drahocenná Kristova krev a kteří nekladou překážek: ospravedlněným, hříšníkům, ba do jisté míry všem vykoupeným. Všechno požehnání obětní smrti Páně jest uloženo ve mši sv., ta nám prostředkuje nepomíjející ovoce jeho vykupitelského díla. Beze mše sv. není Eucharistie, bez Eucharistie není nebe na zemi. Není díla světějšího, díla vpravdě tak božského a nebeského jako slavení přesvaté oběti. Nejdrahocennější skvost, největší a nejvzácnější poklad, jež církev má, jest mše svatá. Nemohu žádnému světcí prokázat větší čest, nežli když obětuji mši sv. k jeho oslavě.

Z toho posuď sám, s jak *živou vírou a vroucí láskou*, s jakou čistotou srdce, s jakou *úctou* vnitřní (sebrností a pokorou) i vnější máš být přítomen nejsv. oběti - nejínak, než jako bys s Janem spočíval na Srdci Páně při poslední večeři, nebo jako bys s ním stál vedle Matky Bolestné pod křížem na Golgotě.

SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ

*Blažených chléb cherubínů chlebem stal se
lidských synů.*

„Není národa, jenž by neměl kněží a obětí,“ pravil jeden starý filosof pohanský, chtěje tím říci, že uctívat božstvo obětmi je přirozený požadavek lidského srdce. Pročteš-li, co o oběti řečeno (str. 95), čeho jí člověk chce a má dosíci, nahlédneš, že oběť má dvojí cíl:

a) zbavit člověka hříchu, a tím ho uschopnit, aby

b) dosáhl spojení s Bohem.

Tento dvojí cíl má též *oběť Kristova*. Prvního se nám dostalo obětí kříže, druhé působí v naší duši oběť mše sv., k níž se zároveň pojí svátostná hostina. Aby totiž člověk naznačil své spojení s božstvem, jehož chtěl obětí dosíci, spojoval s ní obětní hostinu, ustrojenou zčásti darů božstvu zasvěcených a obětovaných, jako by se očištěný člověk chtěl posadit s božstvem za jeden stůl na znamení smíru a vrácené lásky. I v podobenství o marnotratném synu bylo přijetí zbloudilého zpečetěno hostinou. Že i s novozákonní obětí bude spojena svátostná (obětní) hostina, předpovídá Duch sv. ústy proroka v žalmu 21; napřed mluví o bolestné oběti na oltáři kříže, pak přechází k líčení hojného požehnání, jež se odtamtud bude řinout na celý svět, a konečně jest řeč o hostině, na níž budou mít podíl bohatí i chudí, židé i pohané (na víru obrácení), jež bude slavena ustavičně ve všech úhlech země.

Tím přecházíme od Eucharistie jakožto oběti (mše svatá) k Eucharistii jakožto *svátosti*, jinými slovy: k pojednání o sv. *přijímání*, jakožto integrální části (doplnění) oběti N. Z. Význam obětní hostiny N. Z. nelze vyjádřit krásněji, jadrněji a hlouběji než slovy sv. Tomáše Aq., jež se modlí kněz po udílení sv. přijímání: „Ó, té svátostné hostiny, v níž jest Kristus přijímán: a) obnovuje se památka jeho utrpení, b) duše se naplňuje milostí, c) budoucí slávy (věčného

požívání) se nám záruka dává.“ Těmi slovy vyjadřuje veliký učitel církevní:

1. Jaký (nadpřirozený) pokrm jest při hostině N. Z. požíván: sám Kristus, jeho tělo a krev, a sice *obětní tělo*, v žáru bolestného utrpení na kříži nám k požívání napřed připravené a při mši sv. znovu tajemně obětované tělo a krev Kristova (jako velikonoční beránek musil být napřed k požívání v ohni připraven) - vztah sv. přijímání k *minulosti*.

2. Jaké účinky sv. přijímání v *přítomnosti* působí: „duše se plní milostí“, t. j. naše *posvěcení*. Tím se liší Eucharistie svátost od Eucharistie oběti (mše sv.), jež má za účel oslavu Boží. O účincích nejsv. Svátosti v duši viz dole při díkůčinění.

3. Jaký má vztah sv. přijímání k *budoucnosti*: „záruka budoucí slávy“ a života. Každý přec nahlédne, že by Syn Boží nesytíl člověka svým božským tělem, kdyby měl zahynout jako nemá tvář a nebyl stvořen pro vyšší život; o jeho tělesném životě platí slovo apoštolovo: „K jídlu a pití máte své domy“ a tělesný pokrm, nikdy chrám, oltář a tělo Kristovo. Rozdíl mezi Eucharistií svátostí a obětí kříže v tomto ohledu je ten, že svou obětí nám Pán všechny milosti *zasloužil*, Eucharistie je v nás *působí*, věčný život od Krista *zasloužený zaručuje*, naň *připravuje*, k němu *uschopňuje*.

Čteš-li nebo slyšíš-li, že Pán ustanovil Velebnou Svátost, aby byl mezi námi ve svatostánku přítomen, je to sice pravda, ale velmi neúplná. Po celá staletí nebylo v křesťanských chrámech svatostánků, za to však věřící lid přistupoval denně k sv. přijímání. To jest první a hlavní důvod, proč Pán ustanovil nejsv. Svátost, aby byl nadpřirozeným *pokrmem*, jenž *udržuje a rozmnožuje nadpřirozený život* (při křtu sv. obdrženy) všem věřícím a povoláním k věčnému životu.

Jest tudíž naprosté nepochopení této svátosti a velký nerozum stolu Páně se vyhýbat nebo omezovat sv. přijímání na míru nejmenší, ať z pohodlí, jak činí většina vlažných křesťanů, nebo z falešné „uctivosti“ ke Kristu svátostnému, jak dělali jansenisté, nebo

snad ještě více z jakési nerozumné bázně před tím, co jest svaté a božské, jako bychom prchali před tváří Hospodinovou jak Adam v ráji, nebo jako bychom se vyhýbali styku s Tvůrcem jako David, jenž nechtěl přijmout do svého domu archu Hospodinovu. Pojímáme sv. přijímání jako milost a zdroj požehnání, či jako břemeno a pokání? Jak nevyčerpatelným zarojem milostí nám tato svátost jest, viz I. díl str. 265; aby sv. přijímání v nás všecku svou působnost rozvinout mohlo, abychom z nepřeberných jeho pokladů a bohatství co nejvíce pro sebe těžili, jest nezbytnou podmínkou řádná příprava. „Proto jsou mezi vámi mnozí mdlí a nemocní a ospalí (v duchovním životě), protože nepřistupujete ke stolu Páně, jak přistupovat máte.“ (1 Kor 11) Děšť sebehojnější neprospěje půdě kamenité, která vláhy podržet nemůže; pokrm sebezdravější a silnější neprospěje žaludku nemocnému, a chléb andělský, jenž divy a zázraky tvořil v jiných, nemá v nás účinků - jedině svaté přijímání by stačilo, aby z nás učinilo světce! Jsme u ohniska, a odcházíme chladni! Proč? Schází nám živá víra, první podmínka zdárného účinku nebeské hostiny, a tu živou víru jednak v sobě udržujeme, jednak osvědčujeme řádnou *přípravou*).

Slova Božského Spasitele jsou velmi jasná a zcela určitá: „Nebudete-li požívat těla Syna člověka, nemáte v sobě života.“ (Jn 6, 53) Eucharistie je tudíž *nezbytná podmínka* nadpřirozeného života, a tím i podmínkou věčného spasení a dosažení cíle, pro něž jsme stvořeni. Svaté přijímání není tedy jen rada, není mocně účinná a působivá pomůcka duchovního života a pokroku ve ctnosti. Nebudeme-li požívat těla Páně, nebudeme mít života, propadáme věčné smrti. Bezpodmínečnou nutností a nezbytností je tedy účast na eucharistickém stole každému, kdo chce duši spasit, a výjimku činí jedině ti, kterým nezasvitlo světlo pravé víry, kteří tudíž nevědí o nebeském chlebu. Jsou-li živi podle zákona, jim do srdce vepsaného, nahradí jim Eucharistii „intencionální spojení s Tvůrcem“, lze-li tak říci, tak jako křest vody může být nahrazen křtem krve - ale jenom tehdy a

těm, kterým fysicky nebo morálně nemožno svátost duchovního znovuzrození přijmout.

Z řečeného plynou především dva závěry.

1. Vysvětlení, proč úcta eucharistická jde ruku v ruce s úctou mariánskou a s úctou k Duchu svatému. Tento milý trojlístek vyrůstá ze společného kořene. Nadpřirozený život, život milosti... bez něhož nemožno být připuštěn k patření na tvář trojjediného Boha, tedy nemožno dojít spásy. Tento nadpřirozený život nám

a) *Matka Vykupitelova zprostředkovala*, tím, že svolila k vtělení Syna Božího v ní vykonanému, že zrodila Beránka k smírné oběti golgotské, která nám zasloužila - přesně vyjádřeno: skrze niž nám Spasitel zasloužil - nadpřirozený život, Adamem lehkomyšlně probitý a nám navždy ztracený. *Navrácení* nadpřirozeného života nám Syn Mariin zasloužil, chceme-li mluvit co nejpřesněji, a nevystihle velikou a vznešenou moc a působivost této oběti kříže uložil v eucharistické oběti našich oltářů, třebaže ne plně ve smyslu, že by mše sv. byla s to lidstvo vykoupit.

b) *Duch svatý* v nás nadpřirozený život *působí*. On milost vlévá, jestliže jí v duši není (při křtu sv., ve svátosti pokání, při vzbuzení dokonalé lítosti), on působí její rozmnožení - přijímáním svátostí živých i mimo svátosti, každým záslužným skutkem. Nej-mocněji v nás rozmnožuje tuto posvěcující milost či svatost duše Eucharistie, která nás spojuje přímo s Kristem - Duchu svatému dokonateli se připisuje spojení omilostněného tvora s Bohem, tak jako on jest prstenec, pojící Otce a Syna.

Úcta eucharistická, mariánská, k Duchu svatému... Můžeš mi říci, že neobyčejně uctíváš toho neb onoho světce, a já z toho nikterak nepoznám, že máš též vroucí úctu k tajemství našich oltářů. Totéž platí, řekneš-li, že se cele věnuješ vysvobozování duší strádajících v očištných plamenech, že si nade vše pomýšlení vážíš odpustků, že sis obral za předmět své zvláštní pobožnosti tu neb onu Boží dokonalost, jeho moudrost, prozřetelnost, svatost atd. Nepravím, že při tom jsi Eucharistie dalek; ale tak jako s jmenovanou

trojí pobožností nesouvisí Eucharistie se žádnou jinou. O úctě k Srdci Páně a k nejdražší krvi jakož i k svatému dětství nemluví, poněvadž první dvě se pojí nerozlučně k oběti kříže a třetí k úctě panenské Matky.

Při kněžských exerciciích zdůrazňuji co nejvíce, že život kněze má a musí být *usměrněn eucharisticky*, chce-li se služebník oltáře udržet na vznešené výši, na niž byl povznesen v den přijetí svatých svěcení. Není-li kněžský život eucharisticky orientován, nezbytně hyne, upadá, zvlažní, a trojí nepřítel naší spásy, tělo, svět a ďábel, se o další postará. Eucharisticky musí být usměrněn život každého věřícího, kterému jde o to, aby prospíval v dokonalosti a ctnosti, v milosti a svatosti. Pokyny, které jsi četl v předešlých statích, jsou pouhé semeno, vložené v půdu tvého srdce. Vzejde? Ano - bude-li zaléváno drahocennou božskou vláhou - nejdražší krví Kristovou, kterou v Eucharistii přijímáš a které se klaníš, jsa přítomen nejdražší oběti.

ÚCTA MARIÁNSKÁ

Stromem života jest těm, kteří ji hledají: a blaho-slavený jest, kdo jí se drží. (Sir 24)

Úcta k nejbl. Panně jest poslední prostředek (po sv. svátostech, úctě eucharistické a úctě k člověčenství Kristovu) v rukou Ducha sv., jímž nás posvěcuje a vede k dokonalosti a jímž obnovil tvářnost země. „Úcta mariánská není k ničemu jinému dobrá, leč aby nás vedla k Ježíšovi,“ řekl kdosi s pohrdáním a zapomněl, že krásnějšího doporučení jí nemohl dát. Tím větší cenu, význam a oprávněnost má která věc, čím jistěji vede člověka k cíli, pro nějž jest stvořen. Jak tedy soudit o úctě mariánské, která jest *výhradně* k tomu, aby nás vedla ke Kristu a do nebe?

A) Uvažme krátce *důvody*, jež nás nutkají ctít přesv. Pannu.

1. Má právo na naši úctu, protože jest od věčnosti předurčená Snoubenka druhé božské osoby a *Matka Syna Božího* podle těla. Tím, že zrodila Syna Božího, stala se pokrevně spřízněná s druhou božskou osobou a skrze ni *spřízněná se samou nejsv. Trojicí* (Tomáš Aq. - consanguinitas, affinitas; Scheeben), tak jako dívka z lidu, pojatá za choť od královského syna, se stává příbuznou samého krále a tím nabývá právo na úctu a hold všech králových poddaných. Proto lidé na zemi nejinak než andělské legie na nebi v nejhlubší úctě se sklánějí před bytostí, od samého troj-jediného Boha vyvolenou a povýšenou, aby byla

a) *prvorozenou dcerou Boha Otce*, t. j. nade všechny omilostněné (skrze milost posvěcující za dítky přijaté) lidi i anděly Bohu neskonale bližší, podobnější, milejší, s ním nevýslovně dokonalejším způsobem spojena (transcendentní postavení Marie Panny *nad* veškerým tvorstvem, viz 26. prosinec);

b) chrámem a *stánkem Ducha sv.*, jsouc nejkrásnějším plodem vykupitelského díla Kristova; patří vyššímu řádu než ostatní tvorstvo, jsouc nejen obdařena

hojnější milostí (svatostí) než všichni ostatní, nýbrž vší milosti *plna*. „Ostatním se dostalo milosti po kapkách, Marii však jest vlita veškerá plnost milosti“ (Jeron.; imanentní postavení Marie Panny *ve* tvorstvu; mystická růže, *nejkrásnější výkvět* na stromu lidského pokolení);

c) *Matkou Syna Božího* - postavení Marie Panny *mezi* Bohem a lidstvem - o čemž v následujícím odstavci.

2. Uctíváme sv. Pannu, protože jest *Matka Spasitele* a tím zároveň *Prostřednice* mezi lidstvem a jím. Tento úřad a důstojenství se pojímá obyčejně nedokonalé: „Vykupitel nějakou matku mít musil, vybral si tedy mezi mnohými tuto; každá jiná žena byla by mu tu službu prokázala.“ To jest nedostatečné, pochybené, Matku Boží ponižující, ba bludné tertulliansko-protestantské pojmání její důstojnosti. Sv. Panna byla víc než pouhý materiální nástroj. Nemůžeme říci: „Syn Boží se skrze Marii Pannu vtělil“ v témž smyslu jako říkáme: „Skrze kříž nás vykoupil.“ Kříž byl nevědomý nástroj vykoupení, Neposkvrněná Panna přispěla a napomáhala k naší spáse vědomě a činně. Pán žádal skrze anděla její souhlas a ona svobodně svým „staň se“ vzala na sebe důstojenství Matky trpícího Spasitele spolu se všemi velkými oběťmi s úřadem tím spojené - nehledě k tomu, že andělskou čistotou a planoucí láskou se stala *hodnou*, skálopevnou vírou, hlubokou pokorou a naprostou poslušností a odevzdaností do vůle Nejvyššího *schopnou* této milosti a povýšení, pokud vůbec u tvora může o hodnotě a schopnosti (disposici) k přijetí milosti být řeč. To jest smysl výroku: „Skrze ženu jsme padli, skrze ženu jsme povstali.“ Podrobnější poučení viz v adventě: Maria Pomocnice Spasitele. Eva spolu s Adamem se stala lidstvu cestou k hříchu a zkáze, Maria spolu s Ježíšem cestou k životu a spáse. Tím se stala matkou nového lidstva.

Další důvody naší úcty:

3. protože jest *naší matkou*, zjednavši nám skrze Ježíše a spolu s ním nadpřirozený život. Poučení viz též v adventě.

4. Protože jest *ideál* a *vzor* nedostižné *nadpřirozené krásy* a ctnosti, mravní dokonalosti a svatosti. Viz máj a 19. srpen.

5. Protože podle vůle Boží jest *královnou* trojí *církve*, vítězné, bojující, trpící. Matka našeho Krále jest i naší paní a vládkyní. Viz 15. srpen.

6. Protože jest naše *Přímluvkyně* a *Rozdavatelka milostí*, na jejíž přímluvu nás odkazuje sám Nejvyšší. Jako jsme dostali od něho Spasitele jedině skrze ni, tak chce, abychom si i ostatní milosti vyprošovali skrze ni. Viz 2. červenec.

7. *Poslední* důvod: Co neponižovalo Syna Božího, nemůže ponižovat ani nás. Ježíš svou Matku ctil a miloval, a nám sluší mít v úctě, co měl v úctě on sám.

Nenahlížíš tedy, že všechna velikost a vznešenost nejbl. Panny pochází z Krista a od Krista? Je-li on pramen všech milostí pro vykoupené lidstvo, jest jím i pro svou Matku. Je-li Kristus slunce, jsou-li vykoupení hvězdy, trpytící se jasně jeho, pak jest Maria Panna měsíc, jenž vyniká nade všechny hvězdy, nemá však své světlo sám od sebe, nýbrž od slunce jako ostatní hvězdy. Odděl sv. Pannu od Krista a máš světici - snad první mezi všemi, ale nic víc než světici, jednu z mnohých. Jedině spojení s Kristem činí Marii Pannu tím, čím jest; jedině důstojnost Matky Boží ji povznáší neskonale nade všechno tvorstvo a vymáhá úctu podstatně vyšší, rozdílnou od úcty svatých (*cultus hyperduliae*). Tím padají všechny protestantské námitky proti úctě mariánské činěné.

Z celé naší úvahy zřejmě vyplývá: na Marii Panně, jakožto Pomocnici Spasitele a Prostřednici, jakožto Královně a Matce v říši milosti, jest všechno vykoupené lidstvo závislé, jí jest podřízené, na její prostřednictví jest odkázáno, jí jest povinno vděčností a krom toho úctou a láskou, jí jest v pravém slova smyslu dlužníci. Úcta mariánská není nám tedy ponechána na vůli jako úcta jiných svatých, jest *závazná* pro všechny vykoupené bez výjimky.

B) Uvažme nyní, jaký jest *cíl úcty mariánské*. Cíl a ovoce této úcty uvádí překrásně mše sv. 8. prosin-

ce. Po přijímání se modlí církev: „... (úcta mariánská) nechať vyhojí v nás rány (následky) oné viny, již jsi uchoval jedině Neposkvrněné Početí nejbl. Marie Panny.“ Tedy následky dědičného hříchu v nás hojit, to jest *nejbližším* cílem vší pobožnosti k sv. Panně - posledním cílem jest spojení s Bohem a dosažení věčného života, jak se modlíme v kolektě téhož svátku: „...abychom tvou milostí na její přímlovu čisti k tobě přišli.“

Nejsmutnější následek Adamovy viny jest nezřízenost tělesné žádostivosti - nemoc, na kterou lidstvo stonalo, stůně a stonat bude, dokud bude jediný syn hříšné Evy na světě. Požívavost v nejrůznějších odstínech, v jemných i hrubých formách, není to epidemie přítomné doby? Nehoví té neřesti světák právě tak jako věřící? Hřích Adamův jest vočkován do všeho lidstva, tím jedem jest otráveno člověčenstvo ve svém kořenu, jen jediná ze všech dcer Eviných byla toho jedu uchráněna. Rány hnisající na těle lidstva mají původ a příčinu ve hříchu Evině, jejich uzdravení pochází od Marie Panny a požehnaného plodu jejího panenského lůna. Maria jest strom života, jehož ovoce křísí mrtvé a uzdravuje nemocné. Bez poskvrny počatá Panna se stala nápravou své hříšné matky, a úcta k ní jest lékem proti požívavosti a tělesné žádostivosti, proti této emancipaci těla, jež slaví dnes pravé orgie. Proto jest úcta k Panně Neposkvrněné na výsost *časová*, zvláště *mládeži*; jest lékem proti základnímu zlu a rakovině naší doby, proti nečistotě a požívavosti, jež snižuje a do bláta táhne duše stvořené pro Boha a k obrazu Božímu. Zvláště mládeži nelze dosti důrazně doporučovat, by nejčistší Pannu vzývala jako pomocnici v těžkých bojích, jichž ani duše na křtu sv. znovuzrozené a posvěcené nejsou prosty.

To jest cíl úcty k Neposkvrněné: „...jako ona bez vší poskvrny na svět přišla, tak abychom my na její přímlovu čisti ze světa odešli.“ (Modlitba 8. prosince.) Cíl veliký a vznešený: učinit z nás anděly, vést nás k Ježíši, k Bohu, k věčnému životu. „Kdo mne nalezne, nalezne život a obdrží spasení od Hospodi-

na“ (epištola téhož svátku) to jest vpravdě nejvyšší a nejkrásnější, co nám může která pobožnost zjednat. Tím přecházíme k dalšímu:

C) Ovoce úcty mariánské. Vypočítává je sama Neposkvrněná Panna ke konci zmíněné epištoly. K tomu přidáváme další:

1. *Radost*, čistá, ušlechtilá - věc, již nesmíme podceňovat, zvláště jde-li o mládež. „Místo radosti radost“ - nestačí pouze bránit a zakazovat radost nečistou a hříšnou, nutno dát v náhradu za ni radost čistou. Bez radosti nemůže být nikdo šťasten, mládež pak nejméně. Božské Srdce Páně, Eucharistie a Maria jsou tři největší díla Ducha sv., třetí božská osoba jest však zosobněná láska, radost a sladkost nejsv. Trojice; proto po všech jeho dílech jest rozlita tato nebeská sladkost. Radost patří k plodům Ducha sv., činí službu Boží milou a sebezápor snadný. Na tváři opravdového ctitele mariánského se zračí vnitřní štěstí, jeho zrak není vyhaslý, nýbrž září ohněm svatého nadšení.

2. *Odpor* ke všemu, co jest *nízké* a ohavné, *záliba* ve věcech *nadzemských*.

3. *Čistota* srdce. Vroucí úcta a něžná láska mne činí nezbytně podobným tomu, jehož ctím a miluji. Světak cítí, že se dostal mimoděk do jiné sféry, zahledí-li se na Murillovu Neposkvrněnou - jaký účinek má tedy vytrvalá, uvědomělá, z lásky pěstěná úcta k ní? Místo mnoha slov: podívej se na mariánské družiny mládeže, ačli zkvétají a jsou dobře řízené, a po ovoci poznej strom.

4. *Snadné přemáhání pokušení*, zvláště tělesných. „Nic nesnadného tomu, jenž miluje.“

5. *Radostná důvěra* v milost Boží.

6. *Zvláštní úcta k Duchu sv.*, jehož dílem sv. Panna jest; ji v Neposkvrněném Početí zahrnul plností milosti a svatosti, ji vychovával a připravoval na její úřad, ji zastínil v tajemství zvěstování, v jejím lůně vytvořil lidské tělo Spasitelovo, na ni sestoupil v den letnic.

7. *Láska ke Kristu* - vyrůstá z úcty mariánské sama sebou.

8. *Úcta k Eucharistii* jde nerozlučně ruku v ruce s úctou k té, z níž Pán lidské tělo nám v nejsv. Svátosti podávané na sebe vzal a která ho sama ve Velebné Svátosti k vlastnímu posvěcení přijímala.
9. Pobožnost k tajemstvím *dětství Kristova* vyplývá a jest spojena s pobožností k panenské Matce Spasitele. (Radostný růženec! Vánoce!)
10. Pobožnost k Bolestné Matce Boží vede na křížovou cestu a na Golgotu *k trpícímu Spasiteli*.
11. Pečlivě se *vystříháme hříchu*, utíkáme i před lehkým hříchem.
12. Konečně jest vroucí úcta a láska k sv. Panně *známkou věčného vyvolení*. Sváteční evangelium (8. prosince) mluví o pozdravu andělském. Gabrielovo Ave bylo lidstvu zvěstí nové doby, signálem návratu k Bohu, začátkem šťastného věku. Pro jednotlivce jest úcta mariánská začátkem nové horlivosti, zárukou milosti Boží, spásy a vytrvání.

D) Způsob úcty mariánské:

1. *Modlitba*.
2. *Následování*, aby neplatilo o nás slovo: „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne.“ (Is 29) Bez této hlavní složky jest úcta mariánská planá. To ovšem předpokládá opravdovou práci o vlastním dokonalení.
3. Slavit *soboty*, zvláště první sobotu v měsíci. Sobota byla od časného středověku dnem mariánským a zvláště sv. Petr Damiánský († 1072) rozšiřoval tuto pobožnost (spolu s mar. hodinkami). Sobota jest zasvěcena sv. Panně na památku Bílé soboty, jejího bolestného dne, kdy ona jediná zůstala pevná ve víře v Ukřižovaného, zatím co se ostatní všichni ve víře viklali. V některých zemích, na př. ve Skotsku a Tyrolsku, bývala sobota polosvátkem. V poledne nebo brzo po polednách se přestalo pracovat, věřící se odebrali do kostela k mariánskému kázání nebo k mar. nešporám.
4. *Svátky* mariánské, ty překrásné oasy na naší pouti církevním rokem, dny svaté, dny radosti, které vy-

hlížíme z dále jako Noe z archy holubici míru, na něž se připravujeme novenou (viz 29. listopad), kdy křesťan jako poutník u horského jezírka v Alpách se pozastaví, pookřeje a okouzlí se jejich pohádkovou krásou. Sv. přijímání jest přirozeně nejsvětější chvíle celého svatého dne; neopomíň je nikdy, duše mariánská! Věnuj, můžeš-li, celý svátek jedině své duši, spoj se se všemi těmi, z jejichž srdcí stoupají nepřetržitě chvály k trůnu nebeské Královny.

5. *Měsíce mariánské* (máj, srpen, říjen, prosinec).

6. *Pouti*, viz 11. únor.

7. *Růženec*, viz říjen.

Nade vše pak *lásky* k nejčistší Panně, tať jest začátek a konec vši úcty mariánské. Lásky k ní musí posvěcovat vše, co k její cti a slávě konáme, svatý žár této lásky musí pronikat a oživovat každého, kdo v armádě ctitelů mariánských chce stát v prvních řadách. Nic není nesnadné tomu, jenž miluje - není oběti, není práce, není obtíže vnitřní ani vnější, již by hravě nezdolala láska ke Královně našeho srdce.

E) Podmínka pravé úcty mariánské: sloužit nebeské Královně *čistým* srdcem, aby jí její ctitel nebyl k hanbě. Sv. Panna jest sice útočiště hříšníků, ale jen kajících hříšníků, kteří mají dobrou vůli a pevný úmysl vybřednout z močálu hříchu - zvláště jde-li o hřích nečistý, protože nic se neprotiví panenské Matce Boží tak jako tato neřest. Kdo však myslí, že možno uctívat sv. Pannu a při tom hovět nezřízené vášni nebo hříchu, propadá sebeklamu. Maria vede ke Kristu, hřích však od něho odvádí; úcta k ní jest cesta k Bohu, hřích jest hradba mezi námi a jím. Jen tam kde jest svědomitá práce o vlastní dokonalosti, láska ke Kristu a oddanost k církvi, jež nás naučila Marii ctít a milovat, jen tam může zkvétat úcta k sv. Panně. Jest povinnost naší cti tak smýšlet, mluvit a jednat, tak žít a tak bezúhonně kráčet před tváří naší Královny, aby mohla říci o nás totéž, co Hospodin o Jobovi (v 1. kap.).

„Kdo chce důstojně oslavovat Marii nebo jí sloužit, musí napřed povstati z hříchu, protože nestojí za

mnoho chvála z úst hříšníků, a kdo hřeší, není hoden být nazýván *synem takové Matky...*“

„*Blahoslaviti mne budou všechna pokolení*“

Že od nejstarších dob úcta k sv. Panně zapustila kořeny v srdcích věřících - tak hluboké, že je nevytrhal ani čas, jehož ničivé moci nic neodolá, ani blud, jenž jako rakovina se již dlouhá staletí rozlézá a rozžírá tělo církve, ani zášť a zloba nepřátel, ani oslňující klamná povýšenost falešné vědy - stůjtež za doklad nejkrásnější místa a výroky sv. Otců, učitelů a spisovatelů církevních.

Sv. *Kliment Římský*, papež († 101): „Svaté panenství pojalo v lůně Syna Božího, a tělo, jímž se oděš Pán náš, vzal na sebe ze zasvěceného panenství.“

Sv. *Ignác Antiošský*, muč. († 107), má o Marii Panně šest pěkných výroků, z nichž jest patrna víra prvního století: Maria jest skutečná Matka Boží, Matka Bohočlověka, při narození Kristově Panna neporušená. Avšak „knížete tohoto světa tajno bylo panenství Mariino...“

Sv. *Justin* († 167), první, jenž nazývá Marii Pannu *druhou Evou* („...kterou cestou neposlušnost vzala od hada počátek, touž aby i zmařena byla...“ atd.), první nadšený *obhájce panenství* Rodičky Boží proti pohanům (*Apologia*) i proti židům (*Dialogus cum Tryphone*); jen na jednom místě jmenuje ji Maria, jindy důsledně „Panna“ (s určitým členem), t. j. Panna vyvolená.

„Poslyšte, jak předpověděl Izaiáš jasnými slovy, že se Kristus z Panny narodí: Aj panna počne a porodí syna a nazvou jméno jeho ‚S námi Bůh!‘ Co se zdálo neuvěřitelné a nemožné, to Bůh skrze Ducha sv. předpověděl, aby lidstvo neodpíralo víru, až se to stane...“

Sv. *Irenej* († 202) rozvádí ještě obsírněji myšlenku „Maria - druhá Eva“ a hájí její panenství proti *bludářům*. „Maria se stala přímluvkyní Evinou (lze přeložit též: „Napravila dílo Evino“) a jako skrze pannu

(Evu, jež se ještě nestala matkou) pokolení lidské propadlo smrti, tak skrze Pannu jest spaseno.“ „Neuznávající toho, jenž z Panny nám byl dán, zbavují se sami (bludaři) jeho daru, totiž věčného života a propadají smrti...”

Oba jsou představiteli víry II. století a svědčí, jak důležité místo má Maria ve věrouce křesťanské, i že si toho byli tehdejší obhájci sv. víry dobře vědomi.

Tertullián. († 240) Maria jest panna, Matka Boží, druhá Eva, pochází z rodu Davidova.

Origenes († 254) hájí důrazně panenství Bohorodičky (zvl. contra Celsum), první zdůrazňuje ctnosti Marie Panny, jimiž se stala hodnou svého vyvolení, jest první svědek učení sv. víry, že Maria jest *naší Matkou*, první, jenž kazatelsky rozbírá tajemství Zvěstování a Navštívení P. M. a pěkně vysvětluje „panenské“ proroctví (Magnifikat).

„Nikdo nemůže pochopit smysl evangelia, leč kdo spočinul na Srdci Ježíšově (jako Jan) a od Ježíše Marii (jako Jan) *za matku obdržel*. Je tedy třeba, aby každý z nás byl druhým Janem, ba druhým Ježíšem..., neboť kdokoli jest dokonalý, nežije sám, nýbrž žije v něm Kristus, a o něm řečeno bylo Marii: „Hle, syn tvůj Kristus...”

„Zdrávas, milosti plná... novým pozdravem oslovil anděl Marii, pozdravem, jehož jsem v celém Písmě sv. nalézt nemohl... samojediné Marii byl tento pozdrav vyhrazen. Kdyby byla Maria věděla, že se i někomu jinému podobného pozdravu dostalo - vždyť znala Písma, byla svatá a předpovědi prorocké každodenním rozjímáním si osvojila - nebylo by ji pozdravení překvapilo jako nezvyklé. . . .“ Origen patří k největším učencům křesťanského starověku.

Laktancijs († 330): „Maria jest Panna neporušená a neposkvrněná.“

Afraates († 350), „perský sv. Otec“, mluví o pokoře a zbožnosti sv. Panny.

Sv. *Siricijs*, papež († 399), hájí její panenství.

Juvenkus († 330), první známý básník, jenž oslavuje sv. Pannu. (Nejstarší zpěv mariánský pochází od neznámého autora 3. stol., sluje Carmen adv. Marcio-

nem, a opěvává vítěznou Pannu, jež napravila vinu pramáteře.)

Eusebius Caesarejský († 340) uvažuje o důvodech, proč se chtěl Pán právě z Panny narodit.

Eusebius Vercelský († 370). „...Kristus jakožto Bůh Marii stvořil, jakožto člověk byl z Marie stvořen, Tvůrce a Syn své Matky... Věříme, že Syn pro spásu lidského pokolení ze svaté a neposkvrněné Marie Panny vzal na sebe pravou přirozenost lidskou, beze skvrny hříchu, novým řádem a novým narozením zplozen... z neporušeného panenství. Tento div nepochopíme rozumem, neosvětlíme příkladem: kdybychom ho pochopili, nebyl by zázrakem; kdyby se dal najít příklad, nebyl by jedinečný...“

Sv. *Hilarius* († 367): „Když jest řeč o Marii a Josefovi zároveň, nazývá se Maria Matkou Ježíšovou, nikoli manželkou Josefovou...“

Sv. *Atanáš* († 373) má překrásné přirovnání: jako perla se rodí tajemným (tehdy!) způsobem v mušli, tak Ježíš se narodil nepochopitelně z Marie.

Sv. *Basil* († 379) mluví o panenské Matce Spasitelově.

Cyrillonas syrský († kolem r. 400) píše:

„Když se Maria objevila, vrátila Evě původní zář milosti. Had smísil tajně hřích s krví smrti a podal ten pohár Evě. Přišla Neposkvrněná a přemohla vražedný nápoj. V ráji se přivěsil hřích na Evu a vypudil ji z ráje. Eva zestarala; tu se narodila Maria a skrze dceru omládla matka. Dcera převzala úkol napravit vinu své pramáteře. Eva vnesla do našeho pokolení kvas smrti a bídy; tu přišla Maria a odstranila jej, aby nebylo zničeno veškeré tvorstvo. Bůh skryl proudy své milosti v Panně, živct vyprýštil z vyvolené, jeho proudy nesly se vzhůru až k horám a povýšily nad ně hlubiny i údolí. Milostiplná nosila v lůně svém spásu, její ruce vložily ji (spásu) do jeslí, národové jí požívali¹⁾, a požíváním jejím zhojeno bylo uštknutí hadí...“

Sv. *Efrém* ze syrské Edessy, († 380) nejnadšenější a

---

¹⁾ Spásu zrozenou z Marie - v nejsv. Svátosti.

Bohem nejnadanější pěvec sv. Panny, jemuž se vzletem, poesíí a hloubkou nikdo nevyrovná. Viz advent, vánoce.

Sv. *Ambrož* († 397) vynikal tak něžnou a vroucí úctou k sv. Panně panen, že vzpomínka na ni se mu drala na rty i při kázání o předmětech docela odlišných, a do péra, když vykládal na př. žalmy. Maria byla mu ideálem a vzorem všech ctností, především panenské čistoty, a o tomto předmětu dovedl mluvit s nadšením nevyrovnatelným, když mladé duše rozněcoval k následování nejčistší Panny. Viz 7. prosinec.

Aurelius Prudentius († 405), španělský básník, opěvá sv. Pannu ve všech svých dílech.

„Prohnaný v ráji nad úskokem zlým - podvedl pramatku neprozřetelnou - aby i manžela radou svou zlou - přiměla jíst z plodu zakázaného...

Původce oné lsti, pekelný plaz - ztrestán dle zásluhy tím, že mu šíj - s jazykem trojklanným rozdrť panna.

Tak mezi hadem a člověkem odvěká - trvala nenávist nesmiřitelná - až zdeptán konečně panenskou patou - přemožen na zemi bezmocně ležel.

Boha když zrodila přechistá Panna - veškeren v lidstvu jed zhojila navždy...“ (Cathemerion.)

V básni *Psychomachia* (Duševní boj) oslovuje tělesnou žádostivost, která od nešťastného skutku Evina ovládala veškeré lidstvo, a ohlašuje jí, že vyvolená Panna panenským zrozením navždy zlomila její moc:

„V zářící zbroji se Panna teď skvěje, čistota sama... - Rci, těla žádosti, bez vší když poruchy zrodila Panna - nad námi zdaž jaké právo ti zbývá? Když zrodila Panna! - Tělesná žádosti, vedoucí do bahna, zdrčená ležíš - nezmůžeš proti mně nic, když mi Maria od Boha dána...“

Sv. *Augustin* († 430) nemá toho nadšení jako jeho učitel, předčí ho však hloubkou. Jest zastánce bezhříšnosti Marie Panny (a sice v jejím početí, třeba že nelze ještě u něho najít termín „Neposkvrněné Početí“), zdůrazňuje její víru, její panenství („Panna, než zrodila, Panna při zrození, Panna po zrození,

Panna ve smrti“), a sice první - pokud vím - mluví o jejím slibu, jímž Pánu panenství zasvětila (viz 28. srpen), srovnává ji s církví („Maria jest matka panenská a stejně i církev, jež nás v křestních vodách panensky zrodila k nadpřirozenému životu... Maria, Matka naší hlavy; církev, matka jeho údů...“), první se zabývá otázkou, je-li větší milost její božské mateřství či její svatost (Neposkvrněné Početí! milost posvěcující!) a konečně jest jeho typickou myšlenkou: „Kristus se narodil z Marie, aby obojí pohlaví vidělo povýšení své, obojí uznalo nepravost svou, obojí doufalo spásu... narodil se z ženy, aby ukázal, že přišel uzdravit obojí pohlaví...“

„Nic by Marii neprospělo, že zrodila podle těla Krista, kdyby nebyla měla víru a nezachovávala přikázání...“

Pelagius, bludař, popírající dědičný hřích, mu napsal: „Abel... Eliáš... Josef byli spravedliví, a především Matka Pána a Spasitele našeho, kterou za bezhříšnou musí vyznávat zbožnost křesťanská.“ Augustin odpovídá: „Vyjma svatou Pannu Marii, o níž z ohledu na čest Pána (našeho) nechci, by byla vůbec učiněna jako zmínka, když jest o hříchu řeč: o ní totiž víme, že jí bylo uděleno více (nadbytek) milosti, aby přemohla naprosto každý i sebemenší hřích (ex omni parte peccatum): vyjma tedy tuto Pannu, kdybychom se otázali všech oněch svatých, dokud zde žili, zda jsou bez hříchu, ...jedním hlasem by zvolali: ‚Kdybychom řekli, že hříchu nemáme, sami sebe klameme!...‘“

Julián, Pelagiův společník, mu praví: „Ty i Marii jejím zrozením ďáblu zapisuješ“ (když učíš, že *na všechny* lidi přešel dědičný hřích). Augustin odpovídá: „Marii nezapisujeme ďáblu... protože byla všeobecného osudu, jenž stíhá syny Adamovy při narození (početí), uchráněna milostí znovuzrození“ (conditio nascendi solvitur gratia renascendi).

„Maria i tělem krásná...“

Sv. *Epifanius* († 403) bojuje proti dvěma bludům, z nichž jeden úctu mariánskou popíral, druhý přeháněl.

„Odkud se vzala tato ničemnost, t. j. popírat její panenství? Člověče docela převrácený, kdopak kdy byl, jenž by se opovážil svaté jméno „Maria“ vyslovit a nepřidal ihned slovo „Panna“? Jako jest na př. Abraham trvale ozdoben příjmením „přítel Nejvyššího“, tak sv. Maria se nazývá Pannou a ten název navždy jí zůstane...“

„Maria Panna uvedla na svět život tím, že zrodila zdroj života a stala se *matkou vykoupených*...“

Sv. *Jeronym* († 420), rázný obhájce panenství Rodičky Boží proti bludařům. - „Následujme Marii! Vezmi si za příklad bl. Marii, která se skvěla takovou čistotou, že Matkou Boží se státi zasloužila...“

Čteme-li jeho knihu proti Helvidiovi, vidíme, že nic nového pod sluncem; všechny „učené“ výklady moderních odpůrců úcty mariánské má již onen bludař, a světec mu na ně odpovídá tak důkladně, že by stačilo protestantům jen si přečíst jeho knihu, aby se jejich pochybnosti rozptýlily, ačli by o to stáli, aby pravdu našli.

Sedulius († 450) má překrásné verše o nejbl. Panně; viz 25. prosinec. Kromě toho z téže básně:

„Tak jako přeněžná růže, jež z tvrdého trnoví zkvěť - nemajíc pražádné rány a matku svou zastíníc slávou - vydalo Evino plémě přesvatou Marii Pannu - aby tak pramatky vinu zas smířila druhá ta Panna...“

Nápravu Evina přečinu věstili proroci staří - archanděl Gabriel potom ji zvěstoval nejčistší Panně; - věřila nebeské zvěsti, a hned v její panenské lůno - sstoupilo nadhvězdne bříme. Stvořitel veškerých věcí - zrození lidské vzal na se a z lůna jí zázračně vyšel; - radostně těší se Matka, že Původce zrodila svého...

Zdráva buď, přesvatá Matko, jež panensky zrodilas Krále - kterýžto nebe a zemi sám ovládá na věky věkův... - jediná ze všech jsi žen, která mohla se líbiti Kristu.“

Theodot Ancyрский († 430): „Duchem sv. posvěcená, milostí jak rouchem oděná, v očích svatostí zářící, krásná zevnějškem, krásnější nitrem, velebná v řeči,

velebnější v skutku, krásná v očích lidí, krásnější v očích Božích, všecka veskrze krásná... Sama božská prozřetelnost nám dala ji, Tvůrce hodnou Prostřednici všeho dobra, ne takovou, která by jako Eva k neposlušnosti sváděla, nýbrž jež by nám byla vůdkyní k ctnosti, jež by ne ovoce smrtelné podala, nýbrž chléb života poskytla. Ten, jenž první ženu bez skvrny vytvořil, také druhou bez poskvrny a bez hříchu stvořil...”

Petr Chrysolog Zlatořečný († kolem 450), autor překrásných homilií (kázání) pro „svátek Matky Boží“. (Zvěstování; viz Maria III.)

Po církevním sněmu efeském (431) roste příval chval mariánských tak mohutně, že z nesčetného zástupu jejích ctitelů není možno uvést všechny ty, kteří pérem zvěčnili svou lásku k ní. Uvádíme jen několik nejzajímavějších výroků a největších mužů pozdějších staletí.

Lev Veliký († 461) oslavuje sv. Pannu ve svých vánočních kázáních.

Sv. *Sofronius*, jerusalemský patriarcha († 638), svědek pro jerusalemský hrob sv. Panny, autor homilie pro „svátek Matky Boží“.

Sv. *Jan Damašský* „Chrysorrhoeas“ (Zlatořečný † asi 750), nadšený chvalořečník sv. Panny, první svědek víry v Nanebevzetí P. M., má první kázání k oslavě tohoto tajemství, jakož i pro svátek Narození P. M. Dočítáme se u něho, že sv. Panna se narodila i skonala v Jerusalemě. „Maria bez jakékoli skvrny hříchu.“

Sv. *Germán* († 715): „Jako kapka nic nepřidá moři, tak chvála lidských úst nerozmnoží tvou slávu: máš sama v sobě chválu svou, že ses Matkou Boží stala... skrze neposkvrněné tělo tvé se stal člověk občanem nebes; jak spěchá žíznivý k prameni, tak k tobě duše věřící, nežalostní tolik duše, když se musí odloučit od těla, jaká jest bolest být zbavenu tebe, ó veskrze Neposkvrněná...” Pán oslovuje svou Matičku: „Učiním svět tvým dlužníkem, tebe učiním světu nedobytnou hradbou, mostem těm, kteří jsou zmítáni vlnobitím, přimlůvkyní hříšníků a cestou, po níž se smrtelní do nebe dostanou...”

Sv. *Ildefons* († 667), obhájce jejího panenství. „Pojď se mnou k této Panně, aby nešel bez ní k peklu; pojď, skryjme se pod jejím ochranným pláštěm... všechny končiny země se obrátily k Pánu skrze ni... skrze tuto Pannu našli Boha ti, kteří ho zachováváním Zákona Starého nalézt nemohli...“

Ondřej Krétský († před 700), autor mariánských kázání a zpěvů, první dosud zjištěný svědek pro svátek Neposkvrněného Početí.

Sv. *Theodor Studita* (bratr sv. mučedníka Josefa Soluňského) mnoho trpěl pro víru od obrazoborců († 826); praví o skonání sv. Panny: „Zavřely se její oči pro naši zemi, aby bděly před tváří Boží k ochraně světa; umlkla slova na jejích rtech, aby se (rty její) otevřely k ustavičné přimluvě za všechno lidstvo...“

Sv. *Tarasius* († 806): „Maria jest začátek našeho spojení s Bohem, zřetelný obraz naší obnovy, změna našeho života jen trny rodícího, v ní vidíme první obrysy společenství andělů a lidí...“

Jan Euboejský vypočítává její svátky: „První ze všech velikých slavností jest Početí sv. Panny, pak Narození, Zvěstování, Očišťování, k nimž přidáváme Nanebevzetí...“ „Jestliže se právem slaví posvěcení chrámů, oč více nade vše pomýšlení vroucněji a zbožněji máme konat tuto slavnost (Nep. Poč.), kdy nebyl základ z kamene položen ani chrám rukou lidskou vystavěn, nýbrž kdy z vůle Otce spolupůsobením nejsv. a oživujícího Ducha sv. Kristus, Syn Boží, sám si zbudoval živý stánek...“

Jiří Nikodémský († před r. 900) praví o svátku Nep. Poč.: „Slavnost... nikoli nedávno zavedená... ze všech přední a hlavní... Čemu se na Marii divím nejvíce, jest, že její čistota už v prvním květu dětství převýšila andělskou.... Jsem přesvědčen, že žádné *přirozené* poskvrny nehyzdily její nejčistší tělo, nýbrž že na ni bylo vše podivuhodné a nové...“ Kromě sv. Efréma má on nejstarší řeč o Bolestné Matce Boží, stojící vedle kříže. „Tehdy Maria jediná si uchránila víru ve zmrtvýchvstání Kristovo...“

Petr Damianský († 1072) šířil malé hodinky mariánské a slavení soboty.

Sv. *Anselm* († 1109) jest autor překrásných vroucích modliteb k sv. Panně.

Eadmer († 1124) své překrásné a přehluboké úvahy sestavil v knize „O vznešenosti Marie Panny.“

Sv. *Bernard* († 1153): „Královna nebes jest zahrnuta tolika výsadami a milostmi a obdařena takovou důstojností, že nemá zapotřebí falešné (t. j. přehnané) pocty...“ Viz 20. srpen.

Sv. *Albert Veliký* († 1280): „Skrze Marii vina v odpuštění a trest v oslavení se proměnil..., jméno Mariiino zprotivuje nám zhoubné rozkoše světa; nečistým žářem vášní nemůže být spáleno srdce, jež tomuto zdroji je blízké..., andělem musil bys být, kdybys chtěl důstojně Marii oslavovat; kdokoli ji pozná, ten ji nezbytně miluje...“ (Z knihy „O chválách Marie Panny“, jež se však nyní pokládá za dílo jiného autora. Jeho velké dílo „*Quaestiones super Missus est*“ jest však pravé.)

Sv. *Tomáš Akvinský* († 1274), chloubka katolické theologie, nenapsal tolik o sv. Panně jako jeho učitel Albert Vel., zato málokdo v mariologii vyniká takovou hloubkou jako on. Překrásnou a důkladnou mariologii jakožto výklad toho, co on o sv. Panně napsal, sestavil Suarez.

Sv. *Bonaventura* († 1275), přítel sv. Tomáše, spojuje v sobě jeho hloubku s lahodností sv. Bernarda.

„*Sacerdos! Tu offers Sanguinem Christi; oportet te offerre pium et purum. Quis te docuit? Virgo gloriosa...! Qui ad B. V. accaserit studiosus, poterit divina mysteria intelligere.*“ Kdo tedy touží po nebeské moudrosti, kdo po osvětlení nebes, po záplavě darů Ducha sv., nechť uctívá Marii, nechť prosí skrze Marii, nechť celým srdcem miluje Marii.

Bernardin Sienský († 1444): „Znamení veliké ukázalo se na nebi... (Zj 12) Nejbl. Panna bylo znamením Boží dobroty a moudrosti, Boží lásky a laskavosti k lidskému pokolení. V pravdě velikým znamením byla, protože velikou lásku k lidskému rodu ukázal v ní Bůh...“

Dionysius Kartusiánský († 1471): „Důstojenství (vznešenost) tvora záleží v tom, aby se připodobnil, seč

může, svému Tvůrci; čím lépe se Tvůrci připodobní, tím božstějším (deiformior) a vznešenějším se stává. Protože tudíž nejbl. Panna Maria Boha počala a porodila a na věky má synem téhož, kterého věčný Otec, jest zřejmo, že mu jest nejpodobnější. Ó, jak nevystihlá je tato důstojnost a vznešenost, mít synem toho, jemuž se bez ustání klaní velebnost duchů andělských!“

Tomáš z Villanovy (†1555): „Třebaže o sv. Panně skoro nic jiného evangelium nesděljuje leč že Syna Božího z Ducha sv. počala, přec z této jediné její vznešenosti vyplývá tak nesmírná a přehojná látka k úvahám a chvalořečem, že nesčetné svazky od svět-ců napsané nejen jí vyčerpat nemohou, ale ani jí zdaleka nedosáhnou...“

Raymundus Jordanus: „Všecka krásná jsi ve svém Neposkvrněném Početí, jediné k tomu stvořena, abys byla chrámem Boha nejvyššího. V tobě všechny ctnosti si daly dostaveníčko a nade všecko tvorstvo podivuhodnou tebe učinily.“

Maria, zaměstnání všech věků, negotium saeculorum (Bern.); i toto dílko vydává svědectví, že slova tohoto největšího středověkého ctitele mariánského jsou pravdivá, že Maria byla, jest a na věky bude Královnou srdcí - tak dlouho jí bude, dokud slunko bude ozařovat naši chudičkou zemi a dokud se budou zástupy vyvolených v nebi tísnit kolem jejího trůnu. Kolem jejího trůnu - tam nás volá a zve její Božský Syn, tam toužíme jednou dospět, a tam nevede cesta jiná leč ve šlépějích Neposkvrněné!

AMEN.

Pokoušel jsem se slovy vyjádřit nebeskou vznešenost Matky Boží, její nepochopitelné milosti... tajemství, jež naplňuje nebe i zemi. Mé srdce bilo toužebností vypovědět, jak krásná jest Maria, tento zázrak Boží všemohoucnosti, ale smutkem mne plní vědomí mé nemohoucnosti. Který duch může se honosit, že pochopí tuto neproniknutelnou hlubinu? Který jazyk bude se honosit, že ji s dostatek oslaví? Schopnost člověka nestačí, aby důstojně zvelebil takovou velikost, velikost nejvznešenější a nejsvětější Matky Páně. Nad její velikostí žasnou nebeské Mocnosti, kůrové andělští a všechny zástupy nebeských vyvolených hledí k ní s úžasem... (*Epiphanius supp.*)

Cokoliv o tobě, přeslavná Panno, od smrtelného člověka může být řečeno, zásluhám vznešenosti tvé se nikterak nevyrovná. K důstojné oslavě té, kterou jedinečná milost nad anděly povýšila, lidská křehkost se nevyšine. Prosíme tedy tebe, nejlaskavější Matko věčné Slitovnosti a Milosrdenství, dej, ať se těšíme z pomoci tvé přímluvy na nebi, kteří se radujeme, že tě smíme oslavovat na zemi, a jako Syn Boží *skrze tebe* přišel k nám, tak nechať my *skrze tebe* jednou přijdeme k němu: jenž žije a kraluje na věky.

(*Sv. Petr Dm.*)

Zakončeme církevní rok i tuto knížku překrásným zvoláním, připisovaným sv. Bonaventurovi:

„Jak se ti, Pane, odvděčíme za to, že jsi nám, v hořkosti postaveným, temnotou odevšad obklopeným, od přístavu spásy daleko vzdáleným, bouřemi a vlnobitím až do úmoru zmítaným, dal těšitelku tak vznešenou, společníci tak přemilou, ochránkyni tak přemocnou, pomocnici tak laskavou, Marii Pannu, hvězdu zářivou? Ó, věru blahá noc a šťastná temnota, která takovou hvězdou zasloužila být ozářena! Ó Panno slavná, stále chci dlít na těchto bouřlivých vlnách, abys ty byla stále mou hvězdou... stále se

chci plavit po tomto (neutěšeném) moři života, aby tato hvězda mohla býti mou vůdkyní... Ať se na mne hrnou se všech stran soužení, ať mne svírá neslýchané trápení, nebudu se bát, protože se mnou jsi ty. Ano, tím více pak budeš mi zářit, čím více budu úzkostmi sevřen, vši lidské pomoci zbaven, ode všech tvorů opuštěn... Kdo by se tedy s radostí nepustil na toto neutěšené moře, nad nímž tato hvězdička září? Neboj se, duše rozmilá: není možno, aby se ztroskotala loď tvého života, září-li jí na cestu tato hvězda, a žádný mrak ti ji nezacloní, dokud sama nebudeš chtít.

Ó Maria, má lásko! Osmělil jsem se vyslovit jméno tvé, já skryše hříchů... Ale jsem-li já nehoden tebe milovat, nejsi ty nehodna být milována. Skrže tebe, Panno, jsou zlámány okovy, splacen prastarý dluh, přemoženy nepravosti. Co zlomeno, jest skrže tebe napraveno; co ztraceno, navraceno; co staré, obnovené. To vše skrže tebe, ó Panno Maria... Tak jsi nás odevšad svými dobrodiními spoutala, že tobě, milovnice duší, uniknout nemůžeme...

Buď tedy zdráva, Maria... Odpusť, že andělský pozdrav na rtech mám a andělským životem nežiji. Nebojím se však tebe pozdravit. Co jest mi, Paní má, milejší nad tvoje Ave, jež nebeskou sladkostí napojuje srdce tebe milující? Co raději slyšíš ty než pozdrav, kterým jsi vyznávána za Matku Boží? Ó podivuhodné Ave, jehož plodem tvorstvo jest obnovené, lidstvo vykoupeno... Proto nechať ti veškeré tvorstvo bez konce volá Ave. Ó předivné Ave, jež srdce se sv. Pannou spojuješ a pozemské lásky zbavuješ! Ó láskyhodné Ave, ó lásko k Panně přesvaté! Andělským činíš toho, kdo miluje, čistým toho, jenž hříchů nesčetných lituje, a proto buď zdráva, Paní má, Matko má, srdce mé a duše má, nejčistší Maria!“

REJSTŘÍK JMENNÝ A VĚCNÝ

Askese 51 nn

Bázeň Boží 64
Bohabojnost 64 n
Bohopocta 20
Bůh 35 nn

Cíl člověka 19, 42

Čas 16
Četba duchovní 73
    hříšná 74
Čistota 55 n

Den s Bohem 11
Dokonalost 34, 42, 46, 64
Domáci 13
Duch sv. 109
Důvěra v Boha 24

Eucharistie 106

Hněv 67
Hřích 66, 79, 80

Jazyk 67
Jinověrci 14
Job 40

Kajícnost : ctnost 84
    skutky 88
Kniha 72
Kristus : následování 64
    oběť 100
    Vykupitel 82 n

Láska 42, 75
Lítost 86

Maria 111
    a sv. Otcové 118
    úcta k M. :
        cíl 113
        důvod 111
        ovoce 115
        podmínka 118
        způsob 116
Modlitba 14, 19
    Páně 26
    ovoce 21
    rozjímavá 27
    střelná 14
    účinky 25
    vlastnosti 22
Moudrost, kniha M. 38
Mše sv. 11, 101

Nadpřirozený život 11, 12, 21, 43, 44
Nespokojenost 63
Nevěra 65
Nezřízená náklonnost 53
    vášeň 54
Nezřízenost hlavní 52 n

Oběť 95
    kříže 99
    mše sv. 101
Odevzdanost do vůle B. 23, 61

Pobožnosti 30
Pokání 79, 84, 88
    svátost 91
Pokušení 54
Polovičatost 77
Pomluva 68
Práce 15, 75
Přátelství 70
Předsevzetí 87
Přijímání svaté 106
Příležitost 58
Příroda 17
Přítomnost Boží 14

Pýcha 69

Ranní pobožnost 11

Rok s Bohem 18

Rozjímání 27

Sebeláska 43

Sebezápor 49

Společnost špatná 72

Srdce Páně 77

Stavovské povinnosti 12

Studium 17

Svatost nejsv. 106

Svátky 18

Trpělivost 62

Tvor a Tvůrce 35 nn

viz Užívání

Učenci věřící 17

Úmysl dobrý 12, 15

Úmysly Srdce Páně 45 n

Utrpení 60

Užívání tvorů 42

Vášeň nezřít. 54

Večerní pobožnost 18

Víra 21, 54

povolání 14, 66

Vlažnost 76

Zahálka 15

Závist 71

Zbožnost 24, 49

Zdraví 14

Zotavení 12

Zpověď 91

Zpovědník 93

Zpytování svědomí 33, 86

Žárlivost 71

OBSAH

<i>Den ve spojení s nejsv. Srdcem Ježíšovým a Mariiným</i>	11
<i>Pojďte, klanějme se jemu!</i>	19
Modlitba Páně	26
Modlitba rozjímavá	27
Pobožnosti	30
Tvůrce a tvor	35
<i>Kráčej přede mnou a buď dokonalý</i>	42
Boje a zbraně	48
Blízká příležitost	58
Když se mé cíle zašerí...	60
Následuj mne!	64
<i>Pokání činite!</i>	79
Hřích	80
Pokání: A) Ctnost kající	84
B) Skutky kající	88
C) Svátost pokání	91
Volba zpovědníka	93
<i>Přistoupím k oltáři Božímu...</i>	95
A) Oběť	95
B) Oběť kříže	99
C) Oběť mše sv.	101
<i>Svaté přijímání</i>	106
<i>Úcta mariánská</i>	111
Amen	128

P. Konrád M. Kubeš T. J.

MINIATURNÍ ASKETIKA

Druhý díl knihy

Ve šlépějích Neposkvrněné

Vydalo

l. P. 1948 nakladatelství Vyšehrad v Praze

v nákladu 3.300 výtisků

Podle osnovy Antonína Lískovce

výtiskly Č. A. T. v Praze

Vydání první

Vazbu navrhl Břetislav Štorm